

Pravda, výklad práva /zákona/ nie je iba procesom objasňovania jeho významu, ale aj jeho výsledkom, ktorým proces objasňovania končí tým, že normatívne slová a normatívne vety ustanovenia - dikcie nadobúdajú určitý význam.

3.14 Metódy interpretácie práva /zákona/

Pod metódou interpretácie práva /zákona/ rozumieme spôsob myšlienkového postupu, pomocou ktorého sa objasňuje význam právnej normy /zákona/, určujúc tým jej obsah. Právna teória /aj v tomto prípade Prusák a kol. 1992/ rozoznáva najmä:

- a) jazykový /gramatický výklad/, ktorý vychádza predovšetkým z analýzy slov a ich etymológie /pôvodu/, rozmanitých gramatických foriem, sémantiky /náuka o význame slov/, lexiky /slovej zásoby jazyka/ a objasňovania noriem pomocou pravidiel gramatiky, štylistiky, syntaxe /vetnej skladby/ a morfológie /tvoroslovia/;
- b) logický výklad – objasňuje význam právnych noriem tým, že určuje /stanovuje/ ich obsah. Pri logickom výklade platného práva i právnych úkonov sa používajú rozmanité logické operácie /argumenty/, napr. dôkaz pomocou ktorého jedným tvrdením vytlačíme /eliminujeme/ iné skutočnosti /dôkaz opaku/. Smernice logického výkladu sú, napr.:
 1. pri výklade sa vychádza z toho, čo je primárne, t. j. k normatívnemu textu ani k obsahu normy /zákona/ sa nič nepridáva,
 2. pri výklade práva /zákona/ sa správame zásadou „v pochybnostiach miernejšie“,
 3. výsledkom interpretácie práva /zákona/ nemá byť určenie obsahu nesplniteľnej povinnosti /napr. na nemožné nemôže byť nikto zaviazaný/,
 4. pri výklade sa nerozlišuje, ak právna norma /zákon/ nerozlišuje,
 5. pri výklade práva /zákona/ treba mať na zreteli, že právne normy sú určené ľuďom – v našom prípade predovšetkým deťom, ktoré potrebujú sociálnoprávnú ochranu.
- c) systematický výklad – ide o objasnenie významu právnej normy /zákona/ z aspektu jej miesta v platnom právnom systéme – pri-

náležitosti, napr. zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele k určitému druhu právnych noriem a charakteru ich vzťahu k iným právnym normám, napr. zákon č. 305/2005 Z. z. má vzťah k celému radu právnych noriem vnútroštátnych, ale aj k medzinárodným dokumentom korešpondujúcich s danou problematikou, čo je evidentné aj z celého textu tejto publikácie.

Problematike výkladu práva je venovaná väčšia pozornosť v rámci tzv. úvodu do právnych disciplín pri predmete Ústavné právo a právo EÚ pre sociálnych pracovníkov.

3.14.1 Interpretácia práva /zákona/ podľa subjektov výkladu

Výklad práva môže v podstate uskutočňovať každý. To znamená, že nielen štátne orgány, ale aj laici, ako aj tí, ktorým to vyplýva z ich povolaní /zamestnania/. Nie je tomu inak ani vo vzťahu k subjektom /adresátom/ zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele. Na druhej strane, a to podčiarkujeme, všeobecnú alebo individuálnu záväznosť nadobúdajú výsledky /interpretácie/ právnej normy /zákona/ len subjektov kompetentných orgánov. V praxi, žiaľ aj v sociálnej oblasti, sa stretávame s prípadmi, keď určitý orgán má síce kompetenciu interpretovať, aplikovať a realizovať zákon, avšak subjekt /zamestnanec, pracovník/ na to nemá príslušné vzdelanie, resp. nemá adekvátne vedomosti. Preto treba vedieť, že v závislosti od toho – kto je subjektom výkladu, napr. zákona a – kto výklad zákona podáva, v právnej teórii /Prusák a kol. 1992/ rozoznávame tieto druhy výkladu:

1. Legálny výklad – je všeobecne právne záväzný a zaoberá sa ním štátny orgán, ktorému Ústava SR zverila právomoc podávať všeobecne záväzný výklad zákonov a ostatných právnych predpisov /pozri čl. 125 a 128 Ústavy SR/.
2. Autentický výklad – je výklad právnej normy tým štátnym orgánom, ktorý ju vydal – má rozmanité formy a podľa toho a v akej forme sa podáva, možno zistiť, či je alebo nie je právne záväzný. Napr. autentickým výkladom zákonov sú ich dôvodové správy, ale bez právnej záväznosti. Zaužívanou formou autentického výkladu sú tzv. legálne definície, napr. v zákone o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele /č.

305/2005 Z. z. / v §-e 4 odsek 2 -5 zákonodarca vysvetľuje, čo sa rozumie pod:

- prirodzeným rodinným prostredím na účely tohto zákona,
- náhradným rodinným prostredím na účely tohto zákona,
- otvoreným prostredím na účely tohto zákona atď.

Teda rámec autentického výkladu zákona je zachovaný, ak tieto „normy o normách“ vydal orgán, ktorý prijal nielen normu integrujúcu, ale aj interpretovanú /v našom prípade týmto orgánom je NR SR, ktorá sa uzniesla na zákone č. 305 25. mája 2005/.

3. Výklad Najvyššieho súdu SR /pozri článok 128 odsek 1 Ústavy SR/ (v tejto súvislosti študenti často kladú otázky týkajúce sa výkladu zákonov zo strany Najvyššieho súdu SR). Treba vedieť, že ide o výklad uskutočňovaný rôznymi orgánmi tohto súdu, osobitne ide o jeho kolégiu /trestné, občianskoprávne, obchodné, správne/. Takýto výklad v našich podmienkach je obsahom stanovisk jeho kolégií k zaisteniu jednotného výkladu zákonov /ide o tzv. mimoprocesný výklad, ktorý nie je výsledkom rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu, ale jeho neprocesnej, zovšeobecňujúcej činnosti. Stanoviská zverejňované Najvyšším súdom nie sú právne záväzné, ale de facto sa z nich v súdnej praxi často vychádza. Tu pripomeňme, že Najvyšší súd podáva výklad zákona, napr. aj v rámci svojej procesnej činnosti, ako orgán rozhodujúci spory a ukládajúci tresty /v týchto prípadoch je výklad senátu záväzný iba v konkrétnej veci/.

4. Výklad právnych noriem /zákona/ orgánmi aplikácie práva – zaväzuje len v konkrétnej veci – každé rozhodnutie /individuálny právny akt/ – orgánom aplikácie práva /zákona/ v podstate pozostáva, napr.

- z výrokovej časti /enunciát/,
- z odôvodnenia /obsahuje výklad aplikovanej normy, resp. noriem, ustanovení/,
- z poučenia o opravnom prostriedku,

5. Interný normatívny výklad – podávajú ho ústredné a miestne orgány štátnej správy buď v určitej forme, napr. metodickým pokynom, záväznou smernicou a pod.,

6. Doktrinálny výklad práva /zákona/ nie je právne záväzný a podáva ho, na základe vedeckého poznania platného práva, právna veda a jej predstavitelia.

Pri realizácii zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele v dimenziách sociálnej práce nemožno opomíňať tzv. extenzívny /rozširujúci/ a restriktívny /zuzujúci/ výklad práva /zákona/.

V podstate ide tu o triedenie výkladu, napr. zákona podľa vzájomných vzťahov medzi

- rozsahom /extenzívnym/ významom slov v ustanoveniach /texte/ zákona a
- rozsahom ich významu, stanoveného výkladom /interpretáciou/.

Konkrétnejšie. Ak pri čítaní zákona č. 305/2005 Z. z. porovnávame akýkoľvek výsledný text s výsledkom jeho výkladu, zistíme, že tento výsledok môže byť významovo /a tým aj obsahovo/

- a) širší /extenzívnejší/,
- b) užší /restriktívnejší/ alebo
- c) významovo identický s interpretovaným textom, t. j. doslovný /deklaratívny/.

Súhlasíme s názormi, že tak zužujúci, ako aj rozširujúci výklad práva /zákona/ je veľmi citlivým indikátorom štátneho a politického režimu, v tej ktorej spoločnosti. Napr. rozširujúci výklad práva sa v totalitných štátoch používa pri rozlišovaní právomoci štátneho aparátu a k zásahom štátu do práv i slobôd občanov a ich súkromného života. Naproti tomu v demokratických právnych štátoch sa napr. práva a slobody vykladajú extenzívnejšie, v našom prípade tak, aby bola dosiahnutá maximálna miera efektívnosti použitia zákona /a celého právneho poriadku/ pri sociálnoprávnej ochrane detí.

Záver

Na záver tejto časti práce sa žiada uviesť, že poznanie prezentovaných vybraných pojmov z teórie práva /právneho jazyka/ zo strany sociálneho pracovníka je predpokladom aj pre správnu interpretáciu, aplikáciu a realizáciu zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, o čom píšeme ďalej.

4. ČASŤ

Otázky zo zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele

"Prekliaty, kto prevráti právo siroty!"

(Deuteronomium 27, 19)

Pripomeňme, že ide o zákon č. 305/2005 Z. z., ktorý má dvanásť častí, do ktorých sú implikované hlavy a sto paragrafov. V rámci dvadnásť častí – prechodné a záverečné ustanovenia – zákonodarcu urobil zmeny a doplnenia v

- Zákone č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Zákone č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Zákone č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov a v
- Zákone č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

4.1 Základné ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z.

Ide o prvú časť a prvú hlavu zákona. V rámci nich zákonodarcu zakotvil:

- a) predmet úpravy /§1/
- b) osobný rozsah sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately /§2/
- c) vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately /§3,4/.

Predmet úpravy

Zákon upravuje sociálnoprávnú ochranu detí a sociálnu kuratelu na zabezpečenie

- predchádzania vzniku krízových situácií v rodine,
- ochrany práv a právom chránených záujmov detí,
- predchádzania prehľbovania a opakovaniu porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu detí a plnoletých fyzických osôb a na,
- zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov.

Čo sa rozumie pod sociálnoprávnou ochranou detí?

Je to súbor opatrení na zabezpečenie

- a) ochrany dieťaťa, ktorá je nevyhnutná pre jeho blaho a ktorá riešpektuje jeho najlepší záujem podľa medzinárodného dohovoru /pozri Dohovor o právach dieťaťa uverejnený v č. 104/1991 Zb./,
- b) výchovy a všeobecného vývinu dieťaťa v jeho prirodzenom rodinnom prostredí,
- c) náhradného prostredia dieťaťa, ktoré nemôže byť vychovávané vo vlastnej rodine.

Čo sa rozumie pod sociálnou kuratelou?

Sociálna kuratela je súbor opatrení na

- odstránenie,
- zmiernenie a
- zamedzenie

prehľbovania alebo opakovania porúch

- psychického vývinu dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby,
- fyzického vývinu dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby a
- sociálneho vývinu dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby a
- poskytovanie pomoci v závislosti od závažnosti poruchy a situácie, v ktorej sa nachádza dieťa alebo plnoletá fyzická osoba.

4.2 Osobný rozsah sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Podľa zákona č. 305/2005 Z. z. opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa vykonávajú:

- a) pre dieťa, ktoré
 1. má na území SR trvalý pobyt, prechodný pobyt, povolenie na prechodný pobyt, povolenie na trvalý pobyt alebo má povolený tolerovaný pobyt podľa zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov /ďalej len „obvyklý pobyt“/;
 2. je občanom SR a nachádza sa na území iného štátu,
 3. nie je občan SR a nachádza sa na území iného štátu bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť dieťa zverené do osobnej starostlivosti /ďalej len „maloletý bez sprievodu“/;
 4. je mladistvý podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 300/2005 Z. z. – Trestný zákon,
- b) pre plnoletú fyzickú osobu do 25 rokov veku, ktorá má na území SR obvyklý pobyt /ďalej len „mladý dospelý“/;
- c) pre inú plnoletú fyzickú osobu, ktorá má na území SR obvyklý pobyt.

4.2.1 Vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Opatrenia sa vykonávajú pre

- dieťa,
 - plnoletú fyzickú osobu,
 - rodinu,
 - skupinu a komunitu,
- najmä prostredníctvom sociálnej práce, metódami, technikami a postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji sociálnoprávných javov v spoločnosti.

Treba vedieť, že opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na seba nadväzujú a vzájomne sa podmieňujú. Pri voľbe

a uplatňovaní opatrení majú prednosť opatrenia na zabezpečenie výchovy a všeobecného vývinu dieťaťa v jeho

- prirodzenom rodinnom prostredí alebo v
- náhradnom rodinnom prostredí.

V akom prostredí sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately?

Ak zákon č. 305/2005 Z. z. neustanovuje inak, tak tieto opatrenia sa vykonávajú /§ 4/

- a) v prirodzenom rodinnom prostredí,
- b) v náhradnom rodinnom prostredí,
- c) v otvorenom prostredí,
- d) v prostredí utvorenom a usporiadanom na výkon opatrení podľa tohto /citovaného/ zákona.

aa/ Prirodzené rodinné prostredie na účely zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately

Ide o domáce prostredie

- dieťaťa,
- rodiny alebo
- plnoletej fyzickej osoby.

Ak je to vhodné a účelné, podľa tohto zákona sa opatrenia vykonávajú aj v širšom sociálnom prostredí

- dieťaťa,
- rodiny alebo
- plnoletej fyzickej osoby a
- v domácnostiach fyzických osôb, ktoré sú s nimi v príbuzenskom vzťahu alebo ktoré majú blízky vzťah.

bb/ Náhradné rodinné prostredie na účely zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately

Je to domáce prostredie plnoletej fyzickej osoby, ktorej súd zveril dieťa do starostlivosti podľa osobitného predpisu /bližšie o tom pozri zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov/ alebo ktorej bolo dieťa dočasne zverené rozhodnutím orgánu so-

ciálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately do starostlivosti podľa osobitného predpisu, ktorým je už citovaný zákon o rodine.

V nadväznosti na napísané dávame do pozornosti, že náhradné rodinné prostredie je aj domáce prostredie fyzickej osoby podľa § 39 ods. 2 zák. č. 305/2005 Z. z. – „Do zoznamu žiadateľov môže byť zapísaná fyzická osoba spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu, posúdená alebo spôsobilá na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti“ a domáce prostredie fyzických osôb podľa § 56 ods. 8 tohto zákona – „Dieťa má právo stretávať sa s prarodičmi, so súrodencami a s fyzickými osobami, ku ktorým má blízky vzťah“ /pozri tiež ustanovenia odsekov 1-7 § 50/.

cc/ Otvorené prostredie na účely zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately

Je každé verejné priestranstvo, verejný objekt alebo komunikácia, ktoré sú pre jednotlivcov a skupiny prirodzeným sociálnym prostredím, v ktorom sa zvyčajne zdržiavajú, a mobilné alebo stále priestorové zázemia jednotlivcov a skupín.

dd/ Prostredie utvorené a usporiadané na výkon opatrení podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately

Ide o zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Zásada rovnakého zaobchádzania pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a ochrana práv dieťaťa

Uvedená problematika je upravená v prvej časti druhej hlavy zákona č. 305/2005 Z. z. Ide o § 5-9

Z ich obsahu vyplýva, že

1. práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú každému rovnako v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou osobitným predpisom /bližšie pozri zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov – antidiskriminačný zákon/,
2. v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia z dôvodov

- pohlavia,
- náboženského vyznania alebo viery,
- manželského stavu a rodinného stavu,
- farby pleti,
- jazyka,
- politického zmýšľania alebo iného zmýšľania,
- odbornej činnosti,
- národného pôvodu alebo sociálneho pôvodu,
- zdravotného postihnutia,
- veku,
- majetku,
- rodu alebo
- iného postavenia.

3. každý, kto sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa tohto zákona v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného predpisu, t. j. už citovaného antidiskriminačného zákona,
4. Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny a úrady práce sociálnych vecí a rodiny /ďalej len „orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“/, Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže, obce, vyšší územný celok, právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorej bola udelená akreditácia podľa tohto zákona /ďalej len „akreditovaný subjekt“/ a subjekty, ktoré vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa tohto zákona, sú povinné dbať na to, aby nedochádzalo k ohrozeniu alebo porušovaniu práv dieťaťa, všetky orgány, právnické osoby a fyzické osoby /uvedené skôr/ vykonaním opatrení podľa tohto zákona zabezpečujú dieťaťu ochranu a starostlivosť, ktorá je nevyhnutná pre jeho blaho a ochranu jeho právom chránených záujmov, pri rešpektovaní jeho práv priznaných medzinárodným dohovorom /Dohovor o právach dieťaťa/ s ohľadom na práva a povinnosti jeho
 - rodičov,
 - osvojiteľov,
 - poručníka,
 - opatrovníka a
- 5.

- osoby, ktoréj súd zveril dieťa do osobnej starostlivosti podľa osobitného predpisu /zákon č. 36/2005 Z. z./ alebo pestúnskej starostlivosti alebo do starostlivosti budúcich osvojiteľov podľa osobitného predpisu /§ 103 zákona č. 36/2005 Z. z./, ďalej len „osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa“/,
6. každý je povinný upozorniť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na porušovanie práv dieťaťa,
 7. dieťa má právo požiadať o pomoc pri ochrane svojich práv orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, iný štátny orgán, ktorý je príslušný podľa osobitných predpisov /napr. zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore a znení neskorších predpisov/ chrániť práva a právom chránené záujmy dieťaťa, zariadenie, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt, školu, školské zariadenie alebo poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Všetky orgány, právnické osoby, fyzické osoby uvedené vyššie sú povinné poskytnúť dieťaťu okamžitú pomoc pri ochrane jeho života a zdravia, vykonať opatrenia na zabezpečenie jeho práv a právom chránených záujmov, a to aj sprostredkovaním tejto pomoci. To platí aj vtedy, ak dieťa nemôže vzhľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť požiadať o pomoc samo, ale prostredníctvom tretej osoby,
 8. dieťa má právo požiadať o pomoc pri obrane svojich práv aj bez vedomia rodičov alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa /tým nie sú dotknuté práva rodičov vyplývajúce z rodičovských práv a povinností a práva osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa, upravené osobitným predpisom, ktorým je zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov/,
 9. rodič a osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, majú právo pri výkone svojich práv a povinností požiadať o pomoc orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, iný štátny orgán, ktorý je príslušný podľa osobitných predpisov /napr. podľa zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov/ chrániť práva a právom chránené záujmy dieťaťa, zariadenie, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt, školu, školské zariadenie a poskytovateľa zdravotnej starostlivosti /tieto orgány a akreditovaný subjekt sú povinné rodičovi a osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, túto poskytnúť v rozsahu svojej pôsobnosti, čo dávame do osobitnej pozornosti/.

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine a na obmedzenie a odstránenie negatívnych vplyvov

Zákonodarca túto problematiku premietol do druhej časti /prvá hlava/ § 6 – 19 zákona č. 305/2005 Z. z.

Medzi opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine patria najmä:

- a) organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch, tréningoch a aktivitách zameraných na
 - podporu plnenia rodičovských práv a povinností,
 - plnenia funkcií rodiny,
 - na utváranie a upevňovanie vzťahov medzi manželmi, medzi rodičmi a deťmi,
 - rozvoj schopností riešiť problémové situácie a adaptovať sa na nové situácie,
 - b) organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch a aktivitách zameraných na predchádzanie sociálnopatologickým javom,
 - c) sprostredkovanie kultúrnych, záujmových a iných aktivít zameraných na podporu vhodného využívania voľného času detí.
- Opatrenia podľa písm. a./ a b./ sa vykonávajú v prostredí, o ktorom sme už písali v predchádzajúcom texte práce, t. j. prirodzenom rodinnom prostredí, a v prostredí utvorenom a usporiadanom na výkon opatrenia podľa zákona č. 305/2005 Z. z.
- Žiada sa upozorniť, že na organizovanie opatrení, ako sú uvedené pod a./, b./, c./, právnickou osobou alebo fyzickou osobou sa ustanovuje podľa § 77 – 86 zákona č. 305/2005 Z. z. nevzťahujú /ide o siedmu časť zákona, ktorá sa zaoberá otázkami akreditácie, o čom je písané neskôr/.
- V nadväznosti na napísané treba tiež vedieť, že organizovaním opatrení podľa a./, b./, c./, nie je dotknutá pôsobnosť iných subjektov v zmysle osobitných predpisov, napr. zákona č. 279/1993 Z. z. o školských zariadeniach v znení neskorších predpisov.

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych vplyvov, ktoré ohrozujú psychický vývin, fyzický vývin alebo sociálny vývin dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby, sú najmä:

- a) poskytnutie pomoci dieťaťu, rodičom alebo inej plnoletej osobe alebo ponúknutie sprostredkovania pomoci pri riešení výchovných problémov alebo rodinných problémov a pri uplatňovaní nárokov dieťaťa podľa osobitých predpisov /pozri napr. zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov/;
- b) sledovanie negatívnych vplyvov pôsobiacich na dieťa a rodinu, zisťovanie príčin ich vzniku a vykonávanie opatrenia na obmedzenie pôsobenia nepriaznivých vplyvov;
- c) organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na pomoc pri riešení problémov detí v rodine, v škole a na pomoc rodinám pri riešení výchovných problémov, sociálnych problémov a iných problémov v rodine a v medziľudských vzťahoch;
- d) organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na pomoc deťom a plnoletým fyzickým osobám ohrozeným správaním člena rodiny, členov rodiny alebo správaním iných osôb;
- e) organizovanie alebo sprostredkovanie účasti na programoch zameraných na plnoleté fyzické osoby, ktoré svojim správaním ohrozujú členov rodiny;
- f) organizovanie alebo sprostredkovanie programov na obmedzenie a odstránenie negatívnych vplyvov prostredia a na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu detí a plnoletých fyzických osôb v prostredí podľa § 4 ods. 1 písm. c/ zákona č. 305/2005 Z. z., t. j. – „v otvorenom prostredí“ – bližšie o tom je písané na začiatku tretej časti tejto práce.

Ako treba postupovať, ak sa rodičia dieťaťa rozvádajú?

Zákonodarcu na túto otázku dáva odpoveď v § 11 ods. 2 zákona č. 305/2005 Z. z. tak, že je potrebné

- a) dieťaťu a jeho rodičom poskytnúť alebo sprostredkovať sociálne poradenstvo,
- b) rodičom dieťaťa odporučiť psychologickú pomoc v záujme obnovenia manželského spoluzitia a v záujme predchádzania nepriaznivých vplyvov rozvodu na dieťa,
- c) dieťaťu poskytnúť alebo zabezpečiť potrebnú psychologickú pomoc aj po rozvode.

V kontexte napísaného sa žiada upozorniť, že opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na obmedzenie a na odstraňovanie negatívnych vplyvov, ktoré ohrozujú psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby, sa vykonávajú v prostredí podľa § 4, t. j. :

- v prirodzenom rodinnom prostredí,
- v náhradnom rodinnom prostredí,
- v otvorenom prostredí,
- v prostredí utvorenem a usporiadanom na výkon opatrení podľa zákona č. 305/2005 Z. z.

Výchovné opatrenia podľa zákona č. 305/2005 Z. z.

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhodne o uložení výchovného opatrenia ustanoveného osobitým predpisom /pozri zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov/ alebo o uložení týchto výchovných opatrení:

- a) upozorní vhodným spôsobom
 - dieťa,
 - jeho rodičov alebo
 - osobu, ktorá sa osobne stará o dieťa, ak svojim správaním môže ohroziť alebo narušiť priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin dieťaťa,
- b) uloží dieťaťu povinnosť zúčastniť sa na liečbe v špecializovanej ambulancii starostlivosti,
- c) uloží dieťaťu povinnosť zúčastniť sa na výchovnom programe alebo sociálnom programe.

Aktujeme, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nemôže rozhodnutím o uložení výchovného opatrenia odňať dieťa

z osobnej starostlivosti rodičov alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa!

Čo bude predmetom rozhodnutia orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately ohľadom výchovného opatrenia

Tento orgán určí právnickú osobu alebo fyzickú osobu alebo akreditovaný subjekt, ktorý má spolupôsobiť alebo spolupracovať pri výkone výchovného opatrenia, a obdobie, po uplynutí ktorého zhodnotí účinky výchovného opatrenia.

Zákonodarcu ďalej ustanovil, že dieťaťu, jeho rodičom alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, musí byť poskytnutá pomoc na odstránenie príčin, pre ktoré bolo uložené výchovné opatrenie. Pri poskytovaní pomoci na odstránenie príčin, pre ktoré bolo uložené výchovné opatrenie, musia byť využité všetky metódy, techniky a postupy sociálnej práce v závislosti od povahy týchto príčin.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately môže určiť

- akreditovaný subjekt alebo
- právnickú osobu alebo
- fyzickú osobu,

ktorá má spolupôsobiť alebo spolupracovať pri výkone výchovného opatrenia /podľa písm. b/ a c/ vyššie/, pravda, po predchádzajúcom súhlase tohto akreditovaného subjektu alebo tejto právnickej osoby alebo fyzickej osoby.

Pokiaľ ide o výchovné opatrenia pod písmenom b/ orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately uloží toto výchovné opatrenie len na základe odporúčania lekára so špecializáciou v príslušnom špecializovanom odbore.

Plán výkonu výchovného opatrenia

Orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately /ďalej len "OSP DaSK/" vypracováva sám alebo v spolupráci s akreditovaným subjektom podľa dôvodov, pre ktoré bolo výchovné opatrenie uložené, plán výkonu výchovného opatrenia uloženého OSP DaSK alebo súdom.

Takto vypracovaný plán je súčasťou plánu sociálnej práce

- s dieťaťom,
- s rodičmi dieťaťa alebo

- s osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa.

Plnenie účelu výchovného opatrenia sa spravidla najmenej raz za dva mesiace vyhodnocuje za účasti

- dieťaťa,
- jeho rodičov alebo
- osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa.

Akcentujeme, že každá zmena spôsobu a rozsahu výkonu výchovného opatrenia musí byť zaznamenaná v pláne výkonu výchovného opatrenia.

Pri zabezpečovaní účelu výchovného opatrenia OSP DaSK spolupracuje:

- a) s inými orgánmi štátnej správy,
- b) s obcou,
- c) so školou,
- d) so zariadením, ak je v ňom dieťa umiestnené,
- e) s poskytovateľom zdravotnej starostlivosti,
- f) s iným špecializovaným zariadením a
- g) s akreditovaným subjektom.

Zhodnotenie účinnosti výchovného opatrenia

OSP DaSK zhodnotí účinnosť výchovného opatrenia po uplynutí obdobia, ktoré uviedol v rozhodnutí o jeho uložení.

Výchovné opatrenie OSP DaSK zruší, ak splnil svoj účel. Po zrušení výchovného opatrenia, o ktorom rozhodol sám alebo o ktorom rozhodol súd, naďalej musí sledovať, či trvajú účinky tohto výchovného opatrenia. Ak spolupracoval pri výkone výchovného opatrenia akreditovaný subjekt, môže spolupôsobiť tiež pri následnom sledovaní, či trvajú účinky výchovného opatrenia, a to po dohode s rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa.

Iná situácia nastane v prípade, ak výchovné opatrenie, ktoré uložil OSP DaSK, nesplnilo svoj účel. V takom prípade tento orgán

- a) môže rozhodnúť o uložení iného vhodného výchovného opatrenia,
- b) navrhne súdu uložiť výchovné opatrenie podľa osobitného predpisu, t. j. § 37 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov /bližšie pozri tiež Roháč, J.: Sociálnoprávne atribúty manželstva, rodičovstva

a rodiny. VŠZaSP sv. Alžbety, ÚSVaZ bl. P.P. Gojdiča, Prešov 2007, str. 35 – výchovné opatrenia – faktické zásahy do rodičovských práv/ alebo

- c) navrhne súdu prijatie iného vhodného opatrenia podľa osobitného predpisu, napr. § 44 citovaného zákona č. 36/2005 Z. z.

4.3 Sociálna kuratela detí

Otázky súvisiace s touto problematikou zákonodarcu upravil špeciálne v tretej časti prvej hlavy zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Konkrétne ide o paragrafy 16 a 17.

Z ich obsahu je evidentné, že sociálnu kuratelu detí zabezpečuje OSPODaSK vykonávaním opatrení podľa tohto zákona najmä pre

- a) maloletého, ktorý sa dopustil páchania činu inak trestného podľa osobného predpisu /pozri zákon č. 300/2005 Z. z. trestný zákon a tiež Roháč, J. a kol.: Základy trestného práva pre sociálnych pracovníkov, PBF PU 2006/,
- b) mladistvého páchatel'a trestného činu alebo mladistvého podzrievého z páchania trestnej činnosti podľa osobitného predpisu /tu pozri odkaz ako u písm. a./ vyššie/,
- c) dieťa, ktoré sa dopustilo priestupku,
- d) dieťa, ktoré je členom skupiny, ktorá ho svojim negatívnym vplyvom ohrozuje,
- e) dieťa zneužívajúce drogy alebo dieťa závislé od drog,
- f) dieťa hrajúce hazardné hry /pozri zákon č. 171/2005 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov/ alebo dieťa závislé od hazardných hier, internetu, počítačových hier a iných hier,
- g) dieťa, u ktorého sa pre poruchy správania prejavujú problémy najmä v škole, v skupinách, vo vzťahoch s inými deťmi, rodičmi alebo s inými plnoletými fyzickými osobami,
- h) dieťa, u ktorého sa prejavujú poruchy správania zanedbávaním školskej dochádzky, útekmi z domu alebo zariadenia, v ktorom je umiestnené,
- i) dieťa, u ktorého sa neprejavili problémy v správaní ani poruchy správania, avšak jeho jednorázové alebo krátkodobé správanie vyžaduje pre svoju závažnosť, alebo neprimeranosť, pomoc.

4.3.1 Úlohy orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri pomoci dieťaťu s poruchami správania

Ide o pomoc v závislosti od poruchy a závažnosti poruchy správania dieťaťa a situácie, v ktorej sa dieťa nachádza. Teda OSPODaSK

- a) plní úlohy v trestnom konaní podľa osobitných predpisov /pozri zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon a zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, tiež Roháč, J. a kol.: Trestné právo pre sociálnych pracovníkov, PBF PU, 2006/,
- b) zisťuje a oznamuje orgánom činným v trestnom konaní /polícii, prokuratúre/ a súdu dôležité skutočnosti
 - vývine mladistvého, životných udalostiach, ktoré ovplyvnia-li jeho správanie,
 - vzťahoch v rodine, v škole,
 - jeho rodinných pomeroch,
 - rodinnom prostredí a sociálnom prostredí,
- c) udržiava písomný a osobný kontakt s mladistvým počas výkonu trestu odňatia slobody, výkonu ochrannej výchovy a spolupôsobí pri jeho prevýchove a riešení jeho osobných problémov, rodinných problémov a sociálnych problémov,
- d) podieľa sa na príprave mladistvého na prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody, z výkonu väzby a z výkonu ochrannej výchovy,
- e) pôsobí na rodinné prostredie mladistvého a pripravuje rodinu na návrat mladistvého do rodiny,
- f) pomáha mladistvému po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, z výkonu väzby a z výkonu ochrannej výchovy, najmä pri uľahčení návratu do rodiny, hľadani možnosti pokračovať v ďalšej príprave na povolanie, pri hľadaní zamestnania, riešení osobných problémov a vzťahových problémov,
- g) poskytuje pomoc a ochranu mladistvému a plní úlohy v priestupkovom konaní,
- h) spolupracuje so zariadením, v ktorom dieťa vykonáva ústavnú starostlivosť, ochrannú výchovu alebo výchovné opatrenie podľa osobitného predpisu /pozri zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov/ a udržiava osobný kontakt a písomný kontakt s dieťaťom umiestneným v tomto zariadení,

- i) motivuje k liečbe drogových závislostí a iných závislostí, udržiava kontakt s dieťaťom počas liečby a resocializácie a pomáha dieťaťu po návrate zo zariadenia na liečbu závislostí alebo z resocializačného strediska,
- j) vykonáva ďalšie opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa tohto zákona, t. j. zákon č. 305/2005 Z. z.

Kde sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately?

Opatrenia SPODaSK sa vykonávajú najmä

- a) v osobnom styku s dieťaťom, jeho rodičmi, osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a s inými fyzickými osobami, ktoré môžu mať vplyv na ochranu dieťaťa a pomoc dieťaťu,
- b) v prirodzenom rodinnom prostredí dieťaťa alebo otvorenom prostredí, v ktorom sa dieťa zvyčajne zdržiava.

Upozorňujeme, že súčasťou sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou je aj zapájanie dieťaťa do výchovno – rekreačných programov organizovaných OSPODaSK pobytovou formou.

Čo je účelom výchovno – rekreačných programov?

Ich účelom je najmä odborné pôsobenie na odstránenie alebo zmiernenie poruchy správania, rozvoj sociálnych zručností, získanie potrebných spoločenských návykov, hygienických návykov a zabezpečenie vhodného využitia voľného času dieťaťa.

Ak je pri zabezpečení sociálnej kurately detí potrebné spolupôsobiť iných subjektov, plní OSPODaSK úlohu koordinátora. Tým však nie je dotknutá pôsobnosť iných subjektov podľa osobitných predpisov, napr. podľa zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediálnych úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Žiada sa ešte pripomenúť, že OSPODaSK postupuje pri výkone opatrení sociálnej kurately pre deti podľa plánu sociálnej práce s dieťaťom.

4.4 Sociálna kuratela plnoletých fyzických osôb

Zákonomdarca v § - och 18 a 19 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov ustanovil, že sociálnu kuratelu zabezpečuje OSPODaSK aj pre plnoletú fyzickú osobu, a to najmä

- a) po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo výkonu väzby,
- b) ak je účastníkom probácie alebo mediácie podľa osobitných predpisov /pozri zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, zákon č. 550/2003 Z. z. a tiež Roháč, J. – Rudačková, J.: Trestné právo pre sociálnych pracovníkov, PBF PU 2006/,
- c) ak zneužíva drogy alebo je závislá od drog,
- d) po zániku ústavnej starostlivosti alebo ochrannej výchovy po dovŕšení plnoletosti,
- e) ak bola prepustená zo zdravotníckeho zariadenia na liečbu drogových závislostí alebo iných závislostí,
- f) ak bola prepustená zo zariadenia na resocializáciu drogových závislých,
- g) ak požiada o pomoc pri riešení nepriaznivej životnej situácie.

Osobitná pôsobnosť sa pri výkone opatrení sociálnej kurately pre plnoletú fyzickú osobu venuje mladým dospelým, t. j. do 25 rokov veku.

Podrobnejšie o výkone opatrení sociálnej kurately pre plnoletú fyzickú osobu je písané v § 19 ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z., na ktorý odkazujeme. Zároveň pripomíname, že pri poskytovaní pomoci plnoletej fyzickej osobe postupuje orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately najmä v súčinnosti s obcou a akreditovaným subjektom. Opatrenia sociálnej kurately pre plnoletú fyzickú osobu sa vykonávajú najmä

- v prirodzenom rodinnom prostredí plnoletej fyzickej osoby alebo
- v otvorenom prostredí, v ktorom sa obvykle zdržiava.

Napokon treba vedieť, že OSPODaSK postupuje pri výkone opatrení sociálnej kurately pre plnoletú fyzickú osobu podľa plánu sociálnej práce s plnoletou fyzickou osobou.

4.5 Opatrenia na zabezpečenie ochrany života, zdravia a priaznivého psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa

Otázky súvisiace s názvom tejto časti práce sú upravené v druhej časti zákona č. 305/2005 Z. z. Konkrétne ide o:

- Výkon opatrovníctva a poručníctva /§ 20-25/,
- Zabezpečenie sústavnej ochrany života, zdravia a priaznivého psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa /§26-27/,
- Návrat a premiestnenie dieťaťa nachádzajúceho sa na území iného štátu bez sprievodu /§ 28/,
- Maloletý bez sprievodu /§ 29/,
- Zabezpečenie účelu rozhodnutia súdu v zariadení, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, ochranná výchova, predbežné opatrenie alebo výchovné opatrenie /§ 30-32/.

aa/ Výkon opatrovníctva a poručníctva

OSPODaSK, ktorý vykonáva funkciu kolízneho opatrovníka dieťaťa podľa § 31 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov /ide o osobitný predpis vo vzťahu k zákonu č. 305/2005 Z. z./ poskytuje:

- dieťaťu,
 - jeho rodičom,
 - osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- sociálne poradenstvo a pomoc na
- odstránenie alebo
 - zmiernenie

dôsledkov rozporu záujmov

- medzi rodičmi dieťaťa alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa,
 - a dieťaťom alebo medzi deťmi navzájom,
- najmä využitím vhodných opatrení podľa zákona č. 305/2005 Z. z.

Pripomíname, že OSPODaSK pri výkone funkcie kolízneho opatrovníka dieťaťa zisťuje

- rodinné pomery dieťaťa,

- bytové pomery dieťaťa a
 - sociálne pomery dieťaťa,
- na účely rozhodnutia súdu.

Na základe vyššie uvedených zistení OSPODaSK podáva súdu návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností najmä navrhujúc:

- komu má súd zveriť dieťa do starostlivosti a
- ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu.

Upozorňujeme, že ak sa zisťuje názor dieťaťa podľa osobitného predpisu, t. j. podľa § 100 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, musí OSPODaSK poskytnúť dieťaťu potrebnú pomoc na uľahčenie priebehu zisťovania jeho názoru na vec, a to v prostredí vhodnom alebo utvorenom na tento účel.

Ako OSPODaSK vykonáva funkciu opatrovníka podľa osobitného predpisu, t. j. § 39 ods. 3, § 57 ods. 4, a § 60 zákona č. 36/2005 Z. z. ?

Odpoveď na túto otázku zákonodarcu dáva v zákone č. 305/2005 Z. z. v tom zmysle, že sa takáto funkcia opatrovníka vykonáva na základe rozhodnutia súdu.

OSPODaSK vykonáva funkciu opatrovníka aj na udelenie súhlasu s osvojením dieťaťa podľa osobitného predpisu /podľa § 102 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z./, a to na základe rozhodnutia súdu. Tu treba upozorniť, že v danom prípade OSPODaSK presvedčí sa pred udelením súhlasu s osvojením dieťaťa, či sú splnené podmienky podľa osobitného predpisu, t. j. podľa § 102 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z., a to v zmysle § 23 ods. 2 zákona č. 305/2005 Z. z. /o čom je písané následne/.

Konkrétne ide o to, že OSPODaSK podáva súdu návrh o splnení podmienok osvojiteli dieťaťa podľa osobitného predpisu /§ 102 ods. 4 zákona o rodine/ pričom pred podaním takého návrhu zisťuje najmä:

- rodinné pomery, bytové pomery a sociálne pomery rodičov dieťaťa a záujem rodičov o dieťa,
- prekážky, ktoré bránia rodičom v prejavení skutočného záujmu o dieťa a v úprave rodinných pomerov,
- stanovisko obce k spôsobu života rodičov dieťaťa, k možnosti, snahe a ochote rodičov prejať dieťa skutočný záujem a upraviť si rodinné pomery a sociálne pomery,

- d) stanovisko zariadenia, ak je v ňom dieťa umiestnené, k záujmu rodičov stretávať sa s dieťaťom, spôsobu a rozsahu stretávania sa rodičov s dieťaťom a k vplyvu stretnutí na dieťa.

V návrhu o osvojiteľnosti dieťaťa OSPODaSK teda uvedie aj výsledky svojho zisťovania vykonaného podľa vyššie uvedeného postupu pod písmenom a./ až d./ Ak je dieťa umiestnené v zariadení, OSPODaSK zisťuje skutočnosti prezentované pod písmenom a./ až d./ podľa potreby, najmenej raz za 6 mesiacov.

Za veľmi dôležitú povinnosť ustanovenú pre OSPODaSK možno považovať bezodkladne, najneskôr však v pracovný deň, ktorý nasleduje po dni, keď sa dozvedel, že je splnená podmienka osvojiteľnosti dieťaťa, podať súdu návrh o splnení podmienok osvojiteľnosti dieťaťa, ak rodičia dieťaťa počas najmenej dvoch mesiacov po narodení dieťaťa neprejavili o dieťa žiadny záujem a v prejavení skutočného záujmu im nebránila závažná prekážka.

Obec, na ktorej území má dieťa obvyklý pobyt a ktorá vykonáva na základe rozhodnutia súdu funkciu majetkového opatrovníka /podľa osobitného predpisu, t. j. § 23 ods. 3 zákona o rodine/, spolupracuje so zariadením, v ktorom je dieťa umiestnené, a s OSPODaSK, ak je to vhodné a účelné na ochranu majetku dieťaťa.

V nadväznosti na uvedené treba vedieť aj to, že obec, na ktorej území má dieťa obvyklý pobyt a ktorá vykonáva na základe rozhodnutia súdu funkciu poručníka dieťaťa /podľa § 57 ods. 3 zákona o rodine/, je povinná pred podaním správy o dieťati /podľa § 58 ods. 2 zákona o rodine/ zistiť:

- a) informáciu o zdravotnom stave dieťaťa u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ktorý vedie jeho zdravotnú dokumentáciu /pozri zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov/, vrátane poskytnutej zdravotnej starostlivosti za obdobie od podania poslednej správy o dieťati,
- b) informácie o školskej dochádzke dieťaťa alebo jeho príprave na povolanie vrátane informácie o dosiahnutých školských výsledkoch,
- c) stanovisko OSPODaSK k účinkom opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ak boli vykonávané,
- d) stanovisko zariadenia, ak je v ňom dieťa umiestnené,

- e) informácie podľa dožiadania súdu.

Aj tu platí, že ak je dieťa umiestnené v zariadení, obec spolupracuje pri výkone funkcie poručníka dieťaťa s týmto zariadením.

Napokon v súvislosti so zákonnou úpravou výkonu opatrovníctva nemožno opomíňať, že ak OSPODaSK na základe rozhodnutia súdu vykonáva funkciu poručníka maloletého bez sprievodu a maloletý bez sprievodu je umiestnený v zariadení zriadenom podľa tohto zákona, t. j. č. 305/2005 Z. z., alebo v zariadení zriadenom podľa osobitných predpisov /zákon č. 408/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov/ spolupracuje OSPODaSK s týmto zariadením.

bb/ Zabezpečenie sústavnej ochrany života, zdravia a priaznivého psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu dieťaťa

Zákondarca upravil, že OSPODaSK vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak, aby:

- ochrana života dieťaťa,
- ochrana zdravia dieťaťa,
- ochrana priaznivého psychického vývinu dieťaťa, fyzického vývinu dieťaťa a sociálneho vývinu dieťaťa bola sústavne zabezpečovaná.

OSPODaSK utvára podmienky na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ak riešenie starostlivosti o dieťa neznesie odklad, čo dávame do osobitnej pozornosti subjektom participujúcim na realizácii tejto požiadavky v aplikačnej praxi.

Kedy OSPODaSK je povinné podať súdu návrh na vykonanie predbežného opatrenia?

Ak sa ocitne dieťa bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho

- život,
- zdravie alebo
- priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin vážne ohrozený alebo narušený, OSPODaSK, v ktorého obvode sa dieťa nachádza, je povinný bezodkladne podať súdu návrh na vydanie predbežného opatrenia podľa osobitného predpisu, t. j. § 75 Občianskeho súdneho poriadku, zabezpečiť uspokojenie základných potrieb dieťaťa

a jeho prijatie do detského domova podľa § 51 ods. 2 zákona č. 305/2005 Z. z. – „Do detského domova možno prijať dieťa na základe predbežného opatrenia súdu...“, OSPODaSK je povinný zabezpečiť prijatie dieťaťa do detského domova podľa citovaného § 51 ods. 2 aj vtedy, ak nepodá súdu návrh na vydanie predbežného opatrenia v zmysle už citovaného § 75 a Občianskeho súdneho poriadku a súd ho o to požiada.

Čo OSPODaSK v návrhu na vydanie predbežného opatrenia uvedie?

- a) Fyzickú osobu alebo
- b) Právnickú osobu,

ktorej navrhuje dieťa dočasne zveriť do starostlivosti, pričom prihliada na zachovanie rodinných vzťahov a príbuzenských vzťahov dieťaťa.

Súčinnosť OSPODaSK pri odovzdaní dieťaťa

OSPODaSK poskytuje súdu súčinnosť pri odovzdaní dieťaťa do starostlivosti súdom určenej fyzickej osobe alebo právnickej osobe /odovzdanie dieťaťa sa musí uskutočniť spôsobom primeraným veku dieťaťa a rozumovej vyspelosti dieťaťa/.

Opatrenia na zabezpečenie úpravy rodinných pomerov dieťaťa

OSPODaSK s cieľom úpravy rodinných vzťahov dieťaťa, ktorého bolo predbežným opatrením súdu dočasne zverené do starostlivosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby, v spolupráci najmä s obcou a akreditovaným subjektom vykoná opatrenia na zabezpečenie úpravy rodinných pomerov dieťaťa. Ak prijaté opatrenia nevedli k úprave rodinných pomerov dieťaťa, postupuje ODSPaSK podľa § 33 – 44 zákona č. 305/2005 Z. z. – ide o tretiu časť zákona, v ktorej zákonodarcu upravia otázky súvisiace so zabezpečením náhradného rodinného prostredia – je o tom písané v tejto práci neskôr.

cc/ Návrat a premiestnenie dieťaťa nachádzajúceho sa na území iného štátu bez sprievodu

OSPODaSK vykonáva na základe oznámenia Diplomatickej misie SR v zahraničí /„zastupiteľský úrad“/ alebo Ministerstva zahraničných vecí SR opatrenia na zabezpečenie:

- a) návratu dieťaťa, ktoré má obvyklý pobyt na území SR a nachádza sa na území iného štátu bez sprievodu
 - rodiča,
 - príbuzného alebo
 - osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa, a na ktoré sa nevzťahujú medzinárodný dohovor, t.j. Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí – oznámenie č. 119/2001 Z. z., na území SR
- b) premiestnenie dieťaťa, ktoré sa narodilo na území iného štátu občanovi SR a je opustené, na územie SR.

Upozorňujeme, že rodičovi dieťaťa, príbuznému dieťaťa alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, sa poskytuje pomoc, aby mohli dieťa prevziať na území iného štátu do osobnej starostlivosti. Ak tieto osoby nemôžu prevziať dieťa na území iného štátu do osobnej starostlivosti, opatrenia na návrat dieťaťa alebo premiestnenie dieťaťa na územie SR vykonáva OSPODaSK.

Pri návrate alebo premiestnení dieťaťa na územie SR musí dieťa prevziať

- rodič dieťaťa,
- osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa alebo
- zariadenie na výkon ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia alebo výchovného opatrenia.

V prípade, že je evidentné, že dieťa pri jeho návrate alebo premiestnení na územie SR neprevzme rodič alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, OSPODaSK postupuje podľa osobitného predpisu, ktorým je Občiansky súdny poriadok /§ 75 a 75 a./, na ktorý odkazujeme.

Povinnosť OSPODaSK oznámiť zastupiteľskému úradu opatrenia, ktoré prijal

OSPODaSK oznámi zastupiteľskému úradu opatrenia, ktoré prijal v záujme zabezpečenia návratu alebo premiestnenia dieťaťa na územie SR, a fyzickú osobu alebo právnickú osobu, ktorá prevezme dieťa v cudzine. Súčasne oznámi, ktorá fyzická osoba alebo právnická osoba prevezme dieťa po jeho návrate na územie SR.

Úhrada nákladov, ktoré vznikli so zabezpečením návratu alebo premiestnenia dieťaťa na územie SR

V tejto súvislosti zákonodarca ustanovil, že vzniknuté náklady hradí OSPODaSK, pravda, ak neboli hradené rodičom, príbuzným, osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa alebo zariadením.

Treba však vedieť, že ak OSPODaSK vznikli náklady so zabezpečovaním návratu alebo premiestnenia dieťaťa na územie SR, vymáha ich od rodičov dieťaťa, osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa alebo od zariadenia, v ktorom bolo dieťa umiestnené na základe rozhodnutia súdu pred jeho odchodom zo SR.

dd/ Maloletý bez sprievodu

OSPODaSK, v ktorého územnom obvode sa našiel maloletý bez sprievodu

a) postupuje podľa osobitného predpisu /§ 75 a 75a Občianskeho súdneho poriadku/, ak maloletý bez sprievodu nemôže byť zverený do osobnej starostlivosti príbuzného alebo inej fyzickej osoby, ku ktorej má blízky vzťah, alebo podáva súdu návrh na vydanie predbežného opatrenia podľa § 75a Občianskeho súdneho poriadku a vykonáva neodkladné úkony v záujme dieťaťa, kým nie je maloletému bez sprievodu ustanovený poručník podľa § 57 ods. 3 zákona o rodine alebo sa ustanovený poručník neujme svojej funkcie,

b) oznamuje zastupiteľskému úradu krajiny, v ktorej má maloletý bez sprievodu obvyklý pobyt, opatrenia prijaté v záujme návratu alebo premiestnenia maloletého bez sprievodu a žiada o jeho návrat alebo premiestnenie do krajiny, v ktorej má maloletý bez sprievodu obvyklý pobyt, ak je zrejmé, že má obvyklý pobyt

v bezpečnej krajine /tu pozri nariadenie vlády SR č. 716/2002 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam bezpečných krajín pôvodu v znení nariadenia vlády SR č. 288/2004 Z. z./, a nevzťahuje sa naňho medzinárodný dohovor /pozri Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí – oznámenie č. 119/2001 Z. z./,

- c) navrhuje zastupiteľskému úradu krajiny, v ktorej nemá maloletý bez sprievodu obvyklý pobyt a v ktorom sa nachádza jeho rodič alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, ich zlúčenie a oznamuje opatrenie prijaté v záujme tohto zlúčenia,
- d) podáva vyhlásenie podľa osobitného predpisu, t. j. zákona č. 480/2002 Z. z. o azyľe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ak nemožno postupovať podľa písmen b./ a c./ alebo na žiadosť maloletého bez sprievodu, a zabezpečuje jeho umiestnenie do príslušného azylového zariadenia /bližšie pozri už citovaný zákon č. 480/2002 Z. z./.

Nemenej dôležitou je zákonná úprava v tom, že OSPODaSK vykonáva opatrenia pre maloletého bez sprievodu počas jeho pobytu na území SR na zabezpečenie starostlivosti primerane:

- kultúre,
- jazyku,
- náboženstvu a
- tradíciám krajiny jeho pôvodu.

Napokon OSPODaSK sa podieľa na vyhľadávaní rodičov alebo iných členov rodiny maloletého bez sprievodu na účel zlúčenia maloletého bez sprievodu s jeho rodinou.

ee/ Zabezpečenie účelu rozhodnutia súdu v zariadení, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, ochranná výchova, predbežné opatrenie alebo výchovné opatrenie

Ide o úpravu otázok, ktorých poznanie má veľký význam z hľadiska uplatňovania zákona č. 305/2005 Z. z. a súvisiacich predpisov v aplikačnej praxi v dimenziách sociálnej práce.

Konkrétne ide o to, že ak súd rozhodol:

- o nariadení ústavnej starostlivosti,
- o nariadení predbežného opatrenia alebo

- o uložení ochranné výchovy alebo
 - o uložení výchovného opatrenia,
- OSPODaSK zabezpečuje v spolupráci s rodičmi dieťaťa alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a zariadením, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, ochranná výchova, predbežné opatrenie alebo výchovné opatrenie, určeným v rozhodnutí súdu /ďalej len „zariadenie na výkon rozhodnutia súdu“/, umiestnenie dieťaťa do tohto zariadenia.

Čo však treba urobiť ešte pred umiestnením dieťaťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu?

Pred umiestnením dieťaťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu, najneskôr v deň príchodu dieťaťa do tohto zariadenia, zabezpečí OSPODaSK zariadeniu na výkon rozhodnutia súdu:

1. rozhodnutie súdu
 - o ústavnej starostlivosti,
 - o ochrannej výchove
 - o predbežnom opatrení alebo
 - o výchovnom opatrení,
2. rodný list dieťaťa,
3. sociálnu správu o osobných pomeroch dieťaťa a rodinných pomeroch,
4. posudok o zdravotnom postihnutí dieťaťa podľa zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, pravda ak bol vydaný.

Ďalej pred umiestnením dieťaťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu poskytuje OSPODaSK pomoc na uľahčenie a zvládnutie jeho odchodu z rodiny. Dieťaťu sa poskytujú spôsobom primeraným jeho veku a rozumovej vyspelosti najmä informácie:

- o zariadení na výkon rozhodnutia súdu, do ktorého má byť umiestnené,
- o možnosti vziať si so sebou osobné veci,
- o jeho právach a povinnostiach v zariadení na výkon rozhodnutia súdu a
- o možnostiach udržiavania pravidelného osobného styku a písomného styku s rodičom, zákonným zástupcom, inou blízkou osobou a OSPODaSK.

Upozorňujeme, že je to OSPODaSK, ktorý zabezpečuje dieťaťu, ktoré je umiestnené v zariadení na výkon rozhodnutia súdu, preukaz poistenca, ak ho dieťa nemá.

Kto a kedy podáva návrh na výkon súdneho rozhodnutia, ak nie je možné zabezpečiť umiestnenie dieťaťa do uvedeného zariadenia?

Zákonnodarca pamätá aj na prípady, kedy nebude možné zabezpečiť umiestnenie dieťaťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu v spolupráci s rodičmi dieťaťa alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa. V takom prípade OSPODaSK do siedmich dní odo dňa vykonateľnosti rozhodnutia podá súdu návrh na výkon rozhodnutia.

OSPODaSK vykonáva aj opatrenia na udržiavanie a rozvíjanie súrodeneckých väzieb

Treba vedieť, že OSPODaSK môže podať súdu návrh na umiestnenie súrodencov do rôznych zariadení na výkon rozhodnutia súdu, ak to vyžaduje zdravotný stav dieťaťa. Urobí tak na základe posudku lekára so špecializáciou v príslušnom špecializačnom odbore, psychológa alebo posudku o zdravotnom postihnutí vydaného podľa zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. Ak sú súrodenci umiestnení v rôznych zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu alebo ak sa súrodenec alebo súrodenci dieťaťa umiestneného v zariadení na výkon súdneho rozhodnutia súdu nachádzajú v prirodzenom rodinnom prostredí alebo náhradnom rodinnom prostredí, OSPODaSK vykonáva opatrenia na udržiavanie a rozvíjanie súrodeneckých väzieb.

Umiestnenie maloletého bez sprievodu do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu

OSPODaSK zabezpečuje tomuto zariadeniu najneskôr v deň umiestnenia maloletého bez sprievodu do tohto zariadenia:

- a) rozhodnutie súdu o nariadení predbežného opatrenia,
- b) cestovné doklady, ak sa nachádzajú u maloletého bez sprievodu,
- c) doklad o lekárskej prehliadke v rozsahu určenom lekárom vrátane diagnostického a laboratórneho vyšetrenia, očkovania a preventívneho opatrenia, určenými orgánom na ochranu zdravia

via /pozri zákon č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov/.

Vedenie evidencie detí umiestnených v zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu

OSPODaSK vedie evidenciu detí umiestnených v zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu, a to:

- meno, priezvisko, dátum narodenia, bydlisko,
- číslo rozhodnutia súdu,
- dátum umiestnenia dieťaťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu,
- rozhodnutie na výkon rozhodnutia súdu a ak
- má súrodencov, miesto ich pobytu a dôvody vyňatia dieťaťa z rodiny.

Možnosť zmeny zariadenia na výkon rozhodnutia súdu

Ak je to v záujme dieťaťa, môže OSPODaSK podať súdu návrh na zmenu zariadenia na výkon rozhodnutia súdu. V návrhu, podľa napísaného vyššie, uvedie zariadenie na výkon rozhodnutia súdu, do ktorého navrhuje dieťa umiestniť, so zohľadnením súrodeneckých väzieb a rodinných väzieb dieťaťa, aby zmena nebránila úprave rodinných pomerov dieťaťa a zachovaniu rodinných väzieb a súrodeneckých väzieb.

Plán sociálnej práce s rodinou dieťaťa

V kontexte skôr napísaného treba mať na zreteľ tiež zákonnú úpravu, podľa ktorej OSPODaSK v spolupráci:

- so zariadením na výkon rozhodnutia súdu,
- s obcou a akreditovaným subjektom, ktorý vykonáva opatrenia zamerané na úpravu rodinných pomerov v prirodzenom rodinnom prostredí,

vykonáva plán sociálnej práce s rodinou dieťaťa, ktorého súčasťou je:

- sledovanie psychického vývinu dieťaťa,
- fyzického vývinu dieťaťa a
- sociálneho vývinu dieťaťa.

Žiada sa tu upozorniť, že na tento účel najmenej raz za 6 mesiacov navštevuje dieťa v zariadení na výkon rozhodnutia súdu.

Povinnosti obce predkladať správu o sociálnej situácii rodičov dieťaťa

Ustanovenie zákona č. 305/2005 Z. z., podľa ktorého obec najmenej raz za 6 mesiacov predkladá OSPODaSK správu o sociálnej situácii rodičov dieťaťa treba brať vážne. Veď súčasťou predmetnej správy je zhodnotenie podmienok návratu dieťaťa do rodinného prostredia a oznámenie možnosti dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča alebo do pestúnskej starostlivosti /pozri § 32 ods. 4 zákona/.

Správa pre súd o účinkoch opatrení, ktoré boli prijaté na odstránenie dôvodov, pre ktoré bola nariadená ústavná starostlivosť dieťaťa

OSPODaSK najmenej raz za 6 mesiacov predkladá súdu správu o účinkoch opatrení, ktoré boli prijaté na odstránenie dôvodu, pre ktoré bola nariadená ústavná starostlivosť, a informuje súd o možnostiach zrušenia ústavnej starostlivosti alebo zverenia dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča, pestúnskej starostlivosti alebo o možnosti osvojenia.

Ako sa má postupovať v prípade ohrozenia života dieťaťa

Ak OSPODaSK zistí, že je alebo môže byť v zariadení na výkon rozhodnutia súdu ohrozený

- život dieťaťa,
- jeho zdravie alebo
- jeho priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin,

postupuje podľa odseku 2 § 32 zákona č. 305/2005 Z. z. – „Ak je to v záujme dieťaťa, môže OSPODaSK podať súdu návrh na zmenu zariadenia na výkon rozhodnutia súdu...“ alebo podľa § 27 tohto zákona – „Ak sa ocitne dieťa bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho život, zdravie alebo priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin ohrozený alebo narušený, OSPODaSK, v ktorého obvode sa dieťa nachádza, je povinný bezodkladne podať súdu návrh na vydanie predbežného opatrenia podľa osobitného predpisu /pozri § 75a

Občianskeho súdneho poriadku/, zabezpečiť' uspokojovanie základných potrieb dieťaťa.

4.6 Zabezpečenie náhradného rodinného prostredia

Ide o vysoko aktuálnu problematiku, ktorú zákonodarcu upravil v tretej časti zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V konkrétnych ustanoveniach zákona sú upravené otázky:

1. Sprostredkovanie pestúnskej starostlivosti alebo osvojenia /§ 33/,
2. Vedenie prehľadu detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť /§ 34/,
3. Evidencia žiadostí fyzických osôb, ktoré majú záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom /§ 35/,
4. Príprava fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na náhradnú rodinnú starostlivosť /§ 36 až 38/,
5. Rozhodovanie o zapísaní fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, do zoznamu žiadateľov a vedenie zoznamu žiadateľov /§ 39 až 42/,
6. Sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti dieťaťu iným ako určeným orgánom sociálnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý vedie dieťa v prehľade detí, ktorým treba sprostredkovať rodinnú starostlivosť /§ 43/,
7. Sprostredkovanie medzinárodného osvojenia /§ 44/.

4.6.1 Sprostredkovanie pestúnskej starostlivosti alebo osvojenia

Ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa a nie je možné dieťa zveriť do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča podľa osobitného predpisu, t. j. § 44 ods. 3 písm. a./, § 45 – 47 zákona o rodine, OSPODaSK sprostredkuje dieťaťu:

- pestúnsku starostlivosť alebo
- osvojenie /ďalej len „náhradná rodinná starostlivosť“/.

OSPODaSK určený na účely organizovania náhradnej rodinnej starostlivosti podľa osobitného predpisu, t. j. § 5 ods. 8 zákona č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny

a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov /ďalej len „určený orgán sociálnej ochrany detí a sociálnej kurately“/ alebo zariadenie, ak je v ňom dieťa umiestnené, musí poskytnúť dieťaťu, ktorému treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť:

- sociálne poradenstvo,
 - informácie o účinkoch náhradnej rodinnej starostlivosti a
 - psychologickú starostlivosť
- /ďalej len „príprava dieťaťa“/ spôsobom primeraným veku a rozumovej vyspelosti dieťaťa.

Prípravu dieťaťa realizuje určený OSPODaSK alebo akreditovaný subjekt upovedomený podľa ods. 5 § 33 zákona č. 305/2005 Z. z. o potrebe pripraviť dieťa alebo zariadenie, v ktorom je dieťa umiestnené, bezodkladne po naplnení podmienok stanovených v ods. 1 § 33.

Ak je určenému OSPODaSK známa fyzická osoba, ktorá má k dieťaťu blízky vzťah, môže takú osobu, ak je to vhodné a účelné, prizvať k príprave dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť.

Správa o príprave dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť

O príprave dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť vypracúva určený OSPODaSK alebo zariadenie správu o príprave dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť, ktorá obsahuje najmä informácie:

- o poskytovaní sociálneho poradenstva dieťaťu,
- o účinkoch náhradnej rodinnej starostlivosti,
- o zohľadnení jeho názorov a želaní a
- odporúčanie formy náhradnej rodinnej starostlivosti.

Ak ide o prípravu dieťaťa na osvojenie a vyžaduje sa súhlas dieťaťa s osvojením, musí byť súčasťou správy o príprave dieťaťa na osvojenie aj písomne vyhotovený súhlas dieťaťa s osvojením /bližšie pozri zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov/.

V nadväznosti na uvedené odporúčame preštudovať aj dikcie /ustanovenia/ § 33 odsekov 5 – 7 zákona č. 305/2005 Z. z.

Sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti na účely zákona č. 305/2005 Z. z.

Sprostredkovaním náhradnej rodinnej starostlivosti na účely tohto zákona je:

- vedenie prehľadu detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť,
- evidencia žiadostí fyzických osôb, ktoré majú záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, o zapísanie do zoznamu žiadateľov o náhradnú rodinnú starostlivosť /ďalej len „zoznam žiadateľov“/,
- príprava, posúdenie a odporúčanie fyzickej osoby podľa písmeňa b./ na zapísanie do zoznamu žiadateľov,
- rozhodnutie o zapísaní fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, do zoznamu žiadateľov,
- vedenie zoznamu žiadateľov,
- spostredkovanie nadviazania osobného vzťahu medzi
 - dieťaťom, ktorému treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť a
 - žiadateľom o pestúnsku starostlivosť alebo o osvojenie /ďalej len „žiadateľ“/.

Poskytnutie pomoci a sociálne poradenstvo

OSPODaSK alebo zariadenie, kde bolo dieťa umiestnené alebo akreditovaný subjekt poskytuje dieťaťu, ktorému bola sprostredkovaná náhradná rodinná starostlivosť podľa zákona č. 305/2005 Z. z., a fyzickej osobe, ktorej bolo dieťa zverené do náhradnej rodinnej starostlivosti, podľa potreby a s ich súhlasom pomoc a sociálne poradenstvo na uľahčenie plnenia účelu náhradnej rodinnej starostlivosti.

4.6.2 Vedenie prehľadu detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť

Tento prehľad vedie určený OSPODaSK, ktorý do neho bezodkladne zapíše dieťa na základe spísanej dokumentácie zabezpečenej OSPODaSK v spolupráci:

- so zariadením, ak je v ňom dieťa umiestnené a
- s akreditovaným subjektom, ak vykonával prípravu dieťaťa.

Čo obsahuje spisová dokumentácia?

Odpoveď na túto otázku nájdeme v § 34 zákona č. 305/2005 Z. z. v príslušných odkazmi aj na iné právne normy, resp. ich ustanovenia, napr. § 75 a 75a Občianskeho súdneho poriadku, na zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Teda spisová dokumentácia obsahuje:

- rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti alebo predběžného opatrenia súdu podľa § 75 a 75a Občianskeho súdneho poriadku,
- rozhodnutie súdu, že dieťa je osvojiteľné, ak bolo vydané,
- sociálnu správu o dieťati,
- správu o zdravotnom stave dieťaťa,
- rodný list dieťaťa,
- obrazový a zvukový záznam o podstatných udalostiach v živote dieťaťa,
- fotografiu dieťaťa nie staršiu ako 2 mesiace,
- posudok o zdravotnom postihnutí dieťaťa podľa osobitného predpisu, t. j. zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, ak bol vydaný.

Čo obsahuje sociálna správa o dieťati?

Sociálna správa o dieťati obsahuje:

- základné údaje o dieťati,
- základné údaje o rodičoch dieťaťa okrem prípadov podľa osobitného predpisu /pozri zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov/, jeho starých rodičov, súrodencov a iných fyzických osôbách, ku ktorým má dieťa blízky vzťah,
- informácie o psychickom vývine, fyzickom vývine a sociálnom vývine dieťaťa a o ich aktuálnej úrovni, o zvykoch dieťaťa a dôležitých udalostiach jeho života,
- dôvody, pre ktoré bolo dieťa odňaté zo starostlivosti rodičov,
- informácie o možnostiach úpravy rodinných pomerov dieťaťa,
- odporúčanie formy náhradnej rodinnej starostlivosti.

Aké sú základné údaje o dieťaťi na účely sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti?

- meno,
- priezvisko,
- dátum a miesto narodenia,
- bydlisko,
- rodné číslo,
- štátna príslušnosť a
- národnosť dieťaťa.

Aké základné údaje sú o rodičoch dieťaťa, starých rodičoch dieťaťa, súrodencoch dieťaťa a iných fyzických osobách, ku ktorým má dieťa blízky vzťah?

Základné údaje na účely sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti u uvedených subjektov dieťaťa sú:

- meno,
- priezvisko,
- dátum a miesto narodenia,
- bydlisko,
- štátna príslušnosť a
- národnosť.

Pripomeňme, že získavaním základných údajov o fyzických osobách /o rodičoch dieťaťa, starých rodičoch dieťaťa, súrodencoch dieťaťa a iných fyzických osobách, ku ktorým má dieťa blízky vzťah na účely sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti/ nie je dotknutý osobitný predpis, ktorým je zákon o rodine /č. 36/2005 Z. z./.

4.6.3 Evidencia žiadostí fyzických osôb, ktoré majú záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom

Evidenciu žiadostí fyzických osôb, ktoré majú záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, o zapísanie do zoznamu žiadateľov vedie určený OSPODaSK.

Čo obsahuje žiadosť o zapísanie do zoznamu žiadateľov?

Osobné údaje fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, a to jej:

- meno,
- priezvisko,
- dátum a miesto narodenia,
- rodné číslo,
- štátnu príslušnosť a
- národnosť.

Aké doklady musia byť k žiadosti priložené?

1. dotazník,
2. odpis z registra trestov fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, nie starší ako tri mesiace,
3. správa o zdravotnom stave fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom,
4. doklad o majetkových pomeroch na preukázanie primeraného majetkového základu na plnenie ekonomicko – zabezpečovacej funkcie rodiny.

Vedie sa o fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom aj spisová dokumentácia?

Áno. A táto obsahuje žiadosť, o ktorej sme písali vyššie /vrátane priložených dokladov/, správu o bytových pomeroch fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, vyjadrenie obce o spôsobe života fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom a jej rodiny, písomný súhlas fyzickej osoby, že určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately môže zisťovať, či nedošlo k zmene rozhodujúcich skutočností uvedených v žiadosti a spisovej dokumentácii.

Upozorňujeme, že ak fyzická osoba žiada o sprostredkovanie medzištátneho osvojenia /pozri Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnom osvojení – oznámenie č. 380/2001 Z. z./, spisová dokumentácia obsahuje, okrem skutočností uvádzaných vyššie, aj fotografie, obrazový a zvukový záznam tejto fyzickej osoby a jej rodinného príslušníka.

Podčiarkujeme, že fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, každý orgán SPODaSK, obec, vyšší územný celok alebo akreditovaný subjekt, ktorý vykonáva prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť, poskytuje informácie potrebné na podanie žiadosti o zapísanie do zoznamu žiadateľov.

Zákonnodarcu zároveň upravil, že ak má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom fyzická osoba, ktorá je pestúnom alebo osvojiteľom, vyššie napísané sa vzťahuje rovnako.

4.6.4 Príprava fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na náhradnú rodinnú starostlivosť

Treba vedieť, že subjekt vykonávajúci prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť na účely zákona č. 305/2005 Z. z. je orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately /OSPODaSK/ a akreditovaný subjekt /AS/, ktorý vykonáva prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť.

OSPODaSK a AS vykonávajúci prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť, detský domov, obec alebo vyšší územný celok /VÚC/ informujú fyzickú osobu, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, o možnosti vybrať si subjekt vykonávajúci prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť.

Príprava fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na náhradnú rodinnú starostlivosť sa vykonáva na základe písomnej dohody uzatvorenej medzi subjektom vykonávajúcim prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť a fyzickou osobou, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom.

Súčasťou dohody je:

- ustanovenie o ochrane osobných údajov podľa osobitného predpisu, t. j. zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov,
 - účel, na ktorý môžu byť osobné údaje použité,
 - súhlas fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, s poskytnutím osobných údajov na účel sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti subjektom, ktoré sa podieľajú na sprostredkovaní náhradnej rodinnej starostlivosti podľa zákona č. 305/2005 Z. z. /bližšie pozri § 37 zákona č. 305/2005 Z. z./.
- Akcentujeme, že manželia, ktorí majú záujem

stať sa pestúni alebo osvojiteľmi, uzatvárajú dohodu so subjektom vykonávajúcim prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť spoločne.

Zriadenie tímu na prípravu fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom

Zákonnodarcu ďalej upravil, že na účely prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť subjekt vykonávajúci túto prípravu zriaďuje tím na prípravu fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom. Najmenej jeden člen tímu musí mať vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore psychológia.

Zástupca OSPODaSK /ak nie je členom tímu/ zúčastňuje sa na príprave podľa ods. 4 písm. a./ prvého bodu § 38 zákona č. 305/2005 Z. z. a v záverečnej časti prípravy.

Inak príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, sa vykonáva v rozsahu najmenej 26 hodín:

- individuálnou formou alebo
- skupinovú formou.

Predmetná príprava spočíva:

a./ v poskytovaní základných informácií najmä o:

- náhradnej rodinnej starostlivosti /zúčastňuje sa tu zástupca OSPODaSK, ak nie je členom tímu/,
- vývine dieťaťa a potrebách dieťaťa,
- právach dieťaťa v náhradnej rodinnej starostlivosti,
- právach a povinnostiach rodičov dieťaťa.

b./ v posudzovaní spôsobilosti fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti.

Záverečná správa o príprave fyzickej osoby na náhradnú rodinnú starostlivosť

Subjekt, ktorý vykonáva prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť, vypracúva po skončení prípravy fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, záverečnú správu o jej príprave, s ktorou ju oboznámi. Súčasťou záverečnej správy o príprave na náhradnú rodinnú starostlivosť musí byť najmä:

- charakteristika osobnosti fyzickej osoby,
- vyjadrenie k predpokladom fyzickej osoby vychovávať dieťa,
- vyjadrenie k motivácii záujmu fyzickej osoby stať sa pestúnom alebo osvojiteľom,
- vyjadrenie k stabilite manželského vzťahu a rodinného prostredia.

Záverečná správa je súčasťou spisovej dokumentácie, o ktorej sme písali skôr a to pod otázkou – „čo obsahuje spisová dokumentácia“?

Dávame do pozornosti, že v prípade fyzickej osoby, ktorá je pestún alebo osvojiteľ, sa považuje podmienka prípravy za splnenú.

4.6.5 Rozhodovanie o zapísaní fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, do zoznamu žiadateľov a vedenie zoznamu žiadateľov

Určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhoduje o zapísaní fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, do zoznamu žiadateľov do 15 dní odo dňa doručenia správy o príprave fyzickej osoby na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti.

Nemožno však opomínať relevantnú požiadavku zákonodarcu v tom, že do zoznamu žiadateľov môže byť zapísaná fyzická osoba, spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu, posúdená ako spôsobilá na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti.

Pokiaľ ide o posúdenie spôsobilosti na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti na účely zapísania do zoznamu žiadateľov je posúdenie:

- a) dokumentácie podľa § 35 ods. 3 a 4 /bolo o dokumentácii už písané skôr/,
- b) ďalších rozhodujúcich skutočností zistených určeným OSPO- DaSK.

Upozorňujeme, že fyzická osoba, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, nie je spôsobilá na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti:

1. ak bola odsúdená pre úmyselný trestný čin na nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere vyššej ako jeden rok alebo
2. priznala vinu za niektorý z trestných činov hrubo narušujúcich občianske spoluzitíe, proti rodine a mládeži, proti ľudskej dô-

tojnosti, proti ľudskosti, za trestné činy ohrozenia pohľavnou chorobou alebo vírusom ľudskej imunodeficiencie.

Čo musí obsahovať rozhodnutie o zapísaní do zoznamu žiadateľov?

Deň zapísania fyzickej osoby do zoznamu žiadateľov a povinnosť žiadateľa oznámiť všetky rozhodujúce skutočnosti na sprostredkovanie nadviazania osobného vzťahu s dieťaťom a na sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti, a to do 15 dní od ich vzniku.

Až odo dňa právoplatnosti rozhodnutia o zapísaní fyzickej osoby do zoznamu žiadateľov môže byť žiadateľ zaradený do procesu sprostredkovania nadviazania osobného vzťahu s dieťaťom, ktorému treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť.

Všetko, čo bolo napísané vyššie, t. j. pod bodom 4.4 sa vzťahuje aj na fyzickú osobu, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom a je už pestúnom alebo osvojiteľom. Príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť fyzických osôb podľa prvej vety je aktualizovaná príprava podľa § 40 zákona č. 305/2005 Z. z., o čom je písané ďalej.

Kedy sa teda príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť aktualizuje?

Ako už bolo naznačené, odpoveď na takto položenú otázku nájdeme v ustanoveniach § 40 citovaného zákona. Konkrétne. Príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť sa aktualizuje:

1. ak dôjde po skončení tejto prípravy k zmene pomerov na strane žiadateľa,
2. ak od skončenia prípravy uplynú dva roky alebo
3. ak žiadateľ je pestún alebo osvojiteľ.

Rozsah aktualizácie prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť odporúča tím. O aktualizácii predmetnej prípravy vypracúva subjekt, ktorý vykonáva túto prípravu, správu. Súčasťou správy je vyjadrenie o spôsobilosti na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, ak sa aktualizácie prípravy zúčastnila fyzická osoba, ktorá je pestúnom alebo osvojiteľom.

Kedy určený OSPODaSK vyradí žiadateľa zo zoznamu žiadateľov?

Zákonodarcia expressis verbis upravil, že určený orgán SPOaSK vyradí žiadateľa zo zoznamu žiadateľov:

- a) na základe právoplatného rozhodnutia súdu o osvojení alebo zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti,
- b) na jeho žiadosť.

Kedy určený orgán SPODaSK rozhodne o vyradení žiadateľa zo zoznamu žiadateľov?

Ak:

- a) zistí závažné skutočnosti na strane žiadateľa, ktoré sú v rozpore s účelom náhradnej rodinnej starostlivosti,
- b) žiadateľ neoznámil rozhodujúce skutočnosti na sprostredkovanie nadviazania osobného vzťahu s dieťaťom a na sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti podľa § 39 ods. 5 zákona č. 305/2005 Z. z. /písali sme už o tom skôr/,
- c) žiadateľ porušil ustanovenie § 42 ods. 3 citovaného zákona /píšeme o tom v nasledujúcom texte práce/,
- d) žiadateľ je podľa správy o aktualizácii prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť posúdený ako nespôsobilý na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti.

Zaradenie žiadateľa do procesu sprostredkovania nadviazania osobného vzťahu s dieťaťom, ktorému treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť

V podstate ide o úpravu v § 42 zákona č. 305/2005 Z. z., ktorá zohľadňuje poradie žiadateľov zapísaných do zoznamu žiadateľov. Určený OSPODaSK však môže poradie žiadateľov zmeniť, pravda, ak je to v záujme dieťaťa. Takúto zmenu tento orgán musí odôvodniť. Odôvodnenie sa musí pripojiť do spisovej dokumentácie žiadateľovi.

Pred sprostredkovaním nadviazania osobného vzťahu s dieťaťom musia byť žiadateľovi poskytnuté všetky informácie o dieťati na jeho rozhodnutie prijať dieťa do náhradnej rodinnej starostlivosti, sociálna správa o dieťati, fotografie dieťaťa. O tom, čo obsahuje sociálna správa, t. j. základné údaje podľa § 34 ods. 3 zákona č. 305/2005 Z. z.

Treba tiež vedieť, že žiadateľ môže poskytnúť informácie o dieťati vrátane základných údajov /meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia, bydlisko, rodné číslo, štátnu príslušnosť a národnosť dieťaťa/ len deťskému lekárovi a subjektu, ktorý vykonáva jeho prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť, pravda, ak je to potrebné na jeho rozhodnutie prijať dieťa do náhradnej rodinnej starostlivosti.

Žiada sa dať do osobnej pozornosti zákonnú úpravu, že k sprostredkovaniu nadviazania osobného vzťahu medzi žiadateľom a dieťaťom môže dôjsť len so súhlasom žiadateľa.

Nadviazanie osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom sa musí uskutočniť

Na úvod žiada sa upozorniť, že žiadateľ môže požiadať subjekt, ktorý vykonával jeho prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť, o uľahčenie nadviazania osobného vzťahu s dieťaťom /zástupca tohto subjektu môže byť prítomný pri nadviazaní osobného vzťahu dieťaťa so žiadateľom/.

Nadviazanie osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom sa musí uskutočniť v rozsahu a spôsobom zodpovedajúcim:

- veku,
- rozumovej vyspelosti,
- potrebám a možnostiam dieťaťa a
- v prostredí dieťaťa blízkom alebo vhodnom na sprostredkovanie osobného vzťahu medzi ním a žiadateľom.

Správa o priebehu nadviazania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom

O priebehu nadviazania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom vypracúva určený orgán SPODaSK alebo zariadenie, ak je v ňom dieťa umiestnené, správu, s ktorou oboznámi žiadateľa a dieťa spôsobom primeraným jeho veku a rozumovej vyspelosti. Predmetná správa obsahuje:

- a) psychologické zhodnotenie nadväzovania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom vrátane uvedenia názoru na vývoj tohto vzťahu,

- b) súhlas žiadateľa s poskytovaním správy súdu a subjektom spolupodieľajúcim sa na sprostredkovaní náhradnej rodinnej starostlivosti podľa zákona č. 305/2005 Z. z.

Ďalšie otázky súvisiace s danou problematikou zákonodarcu upravil v odsekoch 8 – 13 § 42 zákona č. 305/2005 Z. z., ktoré odporúčame preštudovať individuálne.

4.6.6 Sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti dieťaťu iným ako určeným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý vedie dieťa v prehľade detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť

V nadväznosti na ustanovenia § 42 zákona č. 305/2005 Z. z. dôležité miesto má úprava danej problematiky v ustanoveniach § 43 citovaného zákona.

Okrem iného ide o to, že ak určený OSPODaSK, ktorý vedie dieťa v prehľade detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť, nesprostredkuje dieťaťu nadviazanie osobného vzťahu medzi ním a žiadateľom do dvoch mesiacov odo dňa zapísania dieťaťa do prehľadu detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť, požiadá ostatné určené OSPODaSK o sprostredkovanie nadviazania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom /lehotu uvedenú vyššie, t. j. dva mesiace, možno skrátiť len ak je to v záujme dieťaťa/.

Ďalší postup v tomto kontexte je obsahom odsekov 2 – 9 § 43, na ktoré odkazujeme s odporúčaním individuálneho štúdia.

4.6.7 Sprostredkovanie medzistátneho osvojenia

Táto problematika je upravená v ustanoveniach § 44 zákona č. 305/2005 Z. z. s odkazom aj na pôsobnosť Centra pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže, Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzistátnych osvojeniach /oznámenie č. 380/2001 Z. z./ a ustanovenia § 34 ods. 3, § 42 a 43 zákona č. 305/2005 Z. z., o ktorých už bolo písané skôr v texte tejto práce.

Teda, ak nemožno dieťaťu, ktoré je na základe rozhodnutia súdu osvojiteľné, sprostredkovať nadviazanie osobného vzťahu medzi ním a žiadateľom na území SR, určený orgán OSPODaSK, ktorý vedie dieťa

v prehľade detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť, vyhotoví spisovú dokumentáciu dieťaťa na účely sprostredkovania medzistátneho osvojenia. Predmetnú dokumentáciu predloží OSPODaSK určenému na vykonávanie medzinárodných dohovorov a právnych aktov EÚ /pozri § 74 zákona č. 305/2005 Z. z./ najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa zapísania do prehľadu detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť.

Čo obsahuje dokumentácia dieťaťa na účely sprostredkovania medzistátneho osvojenia?

Pripomíname, že určeným orgánom OSPODaSK na vykonávanie medzinárodných dohovorov a právnych aktov EÚ je Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže, ktorého pôsobnosť je vymedzená v § 74 zákona č. 305/2005 Z. z.

Spisová dokumentácia dieťaťa na účely sprostredkovania medzistátneho osvojenia, ktorá sa zasiela uvedenému centru, obsahuje:

- a) sociálnu správu o dieťati,
- b) správu o zdravotnom stave dieťaťa,
- c) rozhodnutie súdu, že dieťa je osvojiteľné,
- d) potvrdenie určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately o splnení podmienky podľa medzinárodného dohovoru /pozri oznámenie č. 380/2001 Z. z./,
- e) rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti,
- f) rodný list dieťaťa, ktorý v deň predloženia spisovej dokumentácie nie je starší ako dva mesiace,
- g) dve fotografie dieťaťa nie staršie ako dva mesiace,
- h) obrazový a zvukový záznam o dieťati.

Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže po posúdení spisovej dokumentácie dieťaťa zapíše dieťa do prehľadu detí, ktorým možno sprostredkovať medzistátne osvojenie /prehľad obsahuje základné údaje o dieťati podľa § 34 ods. 3 zákona č. 305/2005 Z. z./.

O ďalšom postupe orgánu SPODaSK určeného na vykonávanie medzinárodných dohovorov a právnych aktov EÚ /§ 74 vyššie citovaného zákona/ prečítajte ods. 4 a 5 § 44 zákona č. 305/2005 Z. z. Upozorňujeme však, že zapísaním dieťaťa do prehľadu detí, ktorým možno sprostredkovať medzistátne osvojenie, nie je dotknutá povinnosť určeného

orgánu SPODaSK postupovať podľa skôr interpretovaných § - ov 42 a 43 v tejto práci.

4.7 Vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení

Zákonodarca do štvrtej časti zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov zaradil úpravu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení. Konkrétne ustanovil, že opatrenia podľa tohto zákona sa vykonávajú v zariadeniach, ktorými sú:

1. detský domov,
2. detský domov pre maloletých bez sprievodu,
3. krízové stredisko,
4. resocializačné stredisko pre drogovú závislosť /ďalej len „resocializačné stredisko“/ a
5. iné zariadenia zriadené na vykonávanie opatrení podľa zákona č. 305/2005 Z. z.

Treba vedieť, že opatrenia podľa citovaného zákona, ak nestanovuje inak, sa vykonávajú v zariadeniach, ktoré zriadil:

- a) určený orgán OSPODaSK,
- b) obec,
- c) vyšší územný celok /VÚC/ alebo
- d) akreditovaný subjekt.

Pripomíname, že obec a VÚC môžu zriaďovať zariadenia najmä na účely výkonu samosprávnych pôsobností podľa zákona č. 305/2005 Z. z. Tento účel môže obec a VÚC zabezpečiť aj prostredníctvom akreditovaných subjektov a právnických osôb alebo fyzických osôb podľa § 71 ods. 1 písm. e/ citovaného zákona /ustanovenie § 71 patrí do šiestej časti zákona – „organizácia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“ – je bližšie o tom písané v ďalšom texte študijných textov/.

VÚC poskytuje obciam, ktoré sa nachádzajú v jeho územnom obvode, na účely výkonu ich samosprávnej pôsobnosti informácie o akreditovaných subjektoch pôsobiach v jeho územnom obvode.

Akcentujeme, že ak zriadi obec alebo VÚC zariadenie podľa § 49 – „detský domov“, § 50 – „detský domov pre maloletých bez sprievodu“,

§ 62 – „krízové stredisko“ a § 63 – „resocializačné stredisko“ /o čom je písané neskôr/ vyžaduje sa rovnako ako u akreditovaného subjektu splnenie podmienok bezúhonnosti všetkých zamestnancov, ktorí vykonávajú svoje povolanie v priamom kontakte s deťmi, odbornej spôsobilosti a zdokumentovania metód práce a formy ich výkonu /tu pozri § 79 – „podmienky udelenia akreditácie“ a text učebných textov o akreditácii/.

Ak bolo kontrolnou činnosťou zistené, že zariadenie podľa § 49, 50, 62 a 63, ktoré zriadila obec, VÚC alebo akreditovaný subjekt nespĺňajú podmienky ustanovené týmto zákonom a prijaté opatrenia podľa § 91 a 92 /kontrola vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a pokuty/ nevedie k náprave, postupuje OSPODaSK podľa § 32 ods. 2 alebo 6, o čom je tiež písané v predchádzajúcom texte tejto práce. OSPODaSK súčasne vykoná úkon potrebný na zabránenie umiestňovania detí na základe rozhodnutia súdu do tohto zariadenia.

V nadväznosti na napísané odporúčame individuálne preštudovať aj ustanovenia § 46 zákona č. 305/2005 Z. z.

Každé zariadenie musí mať označenie

Z obsahu § 47 zákona č. 305/2005 Z. z. jednoznačne vyplýva povinnosť, aby každé zariadenie malo označenie, z ktorého vyplýva:

- predmet jeho činnosti a
- odborné zameranie, a ak je to vhodné a účelné, aj
- jeho cieľovú skupinu.

Ak zákon č. 305/2005 Z. z. neustanovuje inak, metódy, techniky a postupy práce a starostlivosti, uvedené v ods. 3 § 47, t. j. ako je písané ďalej, možno voliť a kombinovať tak, aby zariadenie plnilo účel, na ktorý bolo zriadené.

Ako sa zabezpečuje účel, na ktorý bolo zariadenie zriadené?

Odpoveď na túto otázku nájdeme v už citovanom ods. 3 § 47 zákona č. 305/2005 Z. z. Konkrétne:

- a) vykonávaním najmä:
 1. sociálnej práce podľa § 3 – „vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“,
 2. odbornej diagnostiky,

3. pomoci na zvládnutie krízy,
 4. špeciálneho sociálneho poradenstva,
 5. výchovy,
 6. pomoci pri príprave na školské vyučovanie,
 7. liečebno – výchovnej starostlivosti,
 8. psychologickéj starostlivosti,
 9. špeciálno – pedagogickej starostlivosti,
 10. resocializácie a resocializačných programov,
 11. rekreačnej činnosti,
 12. rehabilitačnej činnosti,
 13. pracovnej terapie.
- b) utváraním podmienok najmä na:
1. prípravu stravy,
 2. záujmovú činnosť,
 3. kultúrnu činnosť,
 4. pracovné uplatnenie,
 5. úschovu cenných vecí,
- c) zabezpečením najmä:
1. psychoterapie,
 2. stravovania,
 3. zdravotnej starostlivosti,
 4. vzdelávania a prípravy na povolanie,
 5. psychologickéj starostlivosti,
- d) poskytovaním starostlivosti najmä:
1. bývania,
 2. stravovania,
 3. obslužných činností,
 4. osobného vybavenia.

Akou formou zariadenie vykonáva svoju činnosť?

Podľa účelu, na ktorý bolo zriadené:

- a) ambulantnou formou,
- b) celodennou formou alebo po určitú časť dňa,
- c) pobytovou formou.

V prípade, že tento zákon /č. 305/2005 Z. z./ neustanovuje inak, možno vyššie uvedené formy činnosti vhodne a účelne kombinovať, čo dáva do osobitnej pozornosti.

Je možné niektoré z činností podľa ods. 3 § 47 vykonávať aj jednorázovo alebo krátkodobu?

Áno. Prípustá to dikcia ods. 6 § 47, ak je v záujme plnenia účelu, na ktorý bolo zariadenie zriadené. Možno ich výkon zabezpečiť inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá spĺňa požadované odborné predpoklady /toto sa ale nevzťahuje na zariadenia – „detský domov“ /§ 49/ a „detský domov pre maloletých bez sprievodu“ /§ 50//. Žiada sa upozorniť, že na účel zvyšovania profesionality práce v zariadení zariadenie vypracúva a uskutočňuje program supervízie.

Kedy sa v zariadení poskytuje bývanie?

Ak zariadenie plní svoj účel pobytovou formou.

Čo treba rozumieť pod „bývaním“ na účely zákona č. 305/2005 Z. z.?

Je to užívanie obytnej miestnosti, príslušenstva obytnej miestnosti a spoločenských priestorov, ich prevádzkového zariadenia a vybavenia a vecné plnenia spojené s bývaním.

Čo je obsahom stravovania na účely zákona č. 305/2005 Z. z.?

Poskytovanie stravy v súlade so zásadami zdravej výživy a s prihliadnutím na vek a zdravotný stav detí a plnoletých fyzických osôb podľa stravných jednotiek.

Osobné vybavenie na účely zákona č. 305/2005 Z. z.

Osobné vybavenie na účely tohto zákona je:

- šatstvo,
- obuv,
- hygienické potreby,
- školské potreby a
- iné veci osobnej potreby poskytnuté deťom v zariadení a mladým dospelým v detskom domove.

Čo sú obslužné činnosti na účely zákona č. 305/2005 Z. z.?

Sú to:

- upratovanie,
- pranie,
- žehlenie a
- údržba bielizne a šatstva.

Čo má byť upravené vo všeobecne záväznom nariadení príslušnej obce alebo VÚC?

Zákonodarca ustanovil, že poskytovanie stravovania vrátane spôsobu zabezpečovania stravovania, poskytovanie bývania a ostatné o poskytovanej starostlivosti v zariadeniach, ktoré zriadila na účel výkonu zverených pôsobností podľa zákona č. 305/2005 Z. z. obec alebo VÚC, upraví vo všeobecne záväznom nariadení príslušná obec alebo VÚC, ak tento zákon neustanovuje inak.

V neposlednom rade treba vedieť, že zariadenie, ktoré zaniklo alebo prestalo plniť účel, na ktorý bolo zriadené, je povinné vykonať nevyhnutné úkony na zabezpečenie klientov zariadenia, ak nebola pomoc a ochrana klientov zabezpečená iným spôsobom.

Úhrada za poskytovanú starostlivosť v zariadení

Otázky súvisiace s danou problematikou sú upravené v príslušných ustanoveniach zákona č. 305/2005 Z. z. ods. 1 § 48 vyplýva, že zariadenie vykonáva svoju činnosť bez úhrady. Z ďalších odsekov citovaného paragrafu je však zrejmé, akým spôsobom sa určuje úhrada za poskytovanie starostlivosti v tých zariadeniach, ktoré zriadila obec alebo VÚC. Odporúčame túto problematiku študovať individuálne /v kontexte s ods. 2 – 7 § 48/.

4.7.1 Detský domov

Detský domov je prostredie utvorené a usporiadané na účely vykonávania:

- a) rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti,
- b) predbežného opatrenia a o

- c) uložení výchovného opatrenia /bližšie o tom pozri zákon č. 36/2005 Z. z. a Občiansky súdny poriadok/.

Detský domov dočasne nahrádza dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie.

Ak ústavná starostlivosť skončí dosiahnutím plnoletosti alebo predĺžením ústavnej starostlivosti do 19 rokov veku, môže mladý dospelý požiadať detský domov o poskytovanie starostlivosti až do jeho osamostatnenia sa, najdlhšie do 25 rokov veku.

Pod osamostatnením na účely zákona č. 305/2005 Z. z. treba rozumieť zabezpečenie si bývania a schopnosť samostatne sa živiť.

Postup detského domova

Zákonodarca upravil, že detský domov podľa dôvodov, pre ktoré rozhodol súd o nariadení ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia, postupuje:

- a) podľa § 47 ods. 3 písm. a/ prvého až tretieho bodu, piateho až dvanásteho bodu,
- b) podľa § 47 ods. 3 písm. b/ druhého, tretieho a piateho bodu,
- c) podľa § 47 ods. 3 písm. c/ druhého až štvrtého bodu,
- d) podľa § 47 ods. 3 písm. d/ a
- e) podľa § 47 ods. 4 písm. c/.

V detskom domove možno poskytovať zdravotnú starostlivosť za podmienok ustanovených osobitným predpisom /zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch/.

Napokon zákonodarca upravil, že ak to vyžaduje zdravotný stav dieťaťa alebo dôvod, pre ktorý dieťa bolo umiestnené do detského domova, detský domov utvorí podmienky na zriadenie školy na účely plnenia povinnej školskej dochádzky a prípravy na povolanie.

Detský domov pre maloletých bez sprievodu

Treba vedieť, že detský domov pre maloletých bez sprievodu, v ktorom je umiestnený maloletý bez sprievodu predbežným opatrením súdu podľa osobitného predpisu, t. j. § 75 a/ Občianskeho súdneho poriadku, ustanovenia § 52 – 56 a 58 – 60 zákona č. 305/2005 Z. z. sa vzťahujú rovnako, ak tento zákon neustanovuje inak /je o tom písané

d'alej v texte pod názvom „spoločné ustanovenia o detských domovoch“.

Pri výkone predbežného opatrenia v detskom domove pre maloletých bez sprievodu treba prihliadať na predchádzajúcu výchovu dieťaťa a rešpektovať kultúrne a náboženské odlišnosti dieťaťa.

Zabezpečenie lekárskej prehliadky

Detský domov pre maloletých bez sprievodu zabezpečí lekársku prehliadku v rozsahu podľa § 31 písm. c/ zákona č. 305/2005 Z. z. – „doklad o lekárskej prehliadke v rozsahu určenom lekárom vrátane diagnostického a laboratórneho vyšetrenia, očkovania a preventívneho opatrenia, určenými orgánom na ochranu zdravia“ /pozri zákon č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov/.

V súvislosti s interpretovanými otázkami nemožno zabúdať ani na úpravu, podľa ktorej detský domov pre maloletých bez sprievodu utvára podmienky na výučbu slovenského jazyka, ak je to vhodné a účelné pre rozvoj dieťaťa.

Povinnosť zistiť názor dieťaťa na všetky skutočnosti, ktoré sa ho týkajú

Detský domov pre maloletých bez sprievodu je povinný zistiť, ak je to vzhľadom na vek dieťaťa a jeho rozumovú vyspelosť možné, názor dieťaťa na všetky skutočnosti, ktoré sa ho týkajú, najmä zistiť názor dieťaťa:

- a) na jeho premiestnenie,
- b) na jeho zlučenie s rodinou,
- c) na jeho návrat do krajiny pôvodu,
- d) na azyl,

a to už pred vykonaním úkonov na účely jeho premiestnenia, zlučenia rodiny, návratom do krajiny pôvodu alebo pred podaním žiadosti o azyl. V prípade potreby detský domov pre maloletých bez sprievodu /na účely zisťovania názoru dieťaťa/ zabezpečí aj tlmočenie do jazyka, ktorému dieťa rozumie.

Spoločné ustanovenia o detských domovoch

Ide o obsah §-ov 51-61 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákonodarca tu podrobnejšie modifikuje otázky súvisiace s danou problematikou. Konkrétne upravil, že do detského domova možno prijať dieťa na základe:

- a) právoplatného rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti,
- b) predbežného opatrenia súdu podľa osobitného predpisu /pozri § 75 a 75 a/ Občianskeho súdneho poriadku/,
- c) právoplatného rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia /pozri § 37 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov/.

V naliehavých prípadoch, najmä ak sa dieťa ocitlo bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je život alebo zdravie dieťaťa ohrozené, možno prijať dieťa do detského domova bez dokladov podľa § 30 ods. 2 /o čom bolo písané v texte v súvislosti so zabezpečením účelu rozhodnutia súdu v zariadení, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, ochranná výchova, predbežné opatrenie alebo výchovné opatrenie/, tieto doklady je OSPODaSK povinný poskytnúť dodatočne /ide napr. o rodný list dieťaťa, rozhodnutie súdu, sociálnu správu o osobných pomeroch dieťaťa atď./

Vykonávanie ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a výchovného opatrenia

V detskom domove sa vykonáva ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie:

- a) v profesionálnej rodine, ktorá môže vykonávať
 - ústavnú starostlivosť,
 - predbežné opatrenie alebo
 - výchovné opatrenie

v domove alebo v byte, ktoré sú vymedzenou časťou detského domova alebo vo vlastnom dome alebo vo vlastnom byte pre určený počet detí /suma poskytnutá detským domovom na úhradu výdavkov na dieťa alebo mladého dospelého v profesionálnej rodine je

podľa veku dieťaťa najviac vo výške trojnásobku sumy životného minima. Pozri § 2 písm. c/ zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov/.

- b) v samostatných diagnostických skupinách, ktoré vykonávajú odbornú diagnostiku /ďalej len „samostatná diagnostická skupina“/, v samostatných skupinách alebo špecializovaných samostatných skupinách pre určený počet detí, so samostatným stravovaním, hospodárením a vyčleneným rozpočtom, zariadených v samostatnom dome, byte, alebo vo vymedzenej časti detského domova /starostlivosť o deti v jednej skupine zabezpečujú vychovatelia a ďalší zamestnanci detského domova/.

Upozorňujeme, že vykonávanie ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a výchovného opatrenia v profesionálnej rodine má prednosť pred ich vykonávaním v samostatných skupinách a v špecializovaných skupinách!

Vykonávanie ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a výchovného opatrenia podľa § 52 ods. 1 písm. a/ najmä pre dieťa ktoré:

- a) bolo odňaté zo starostlivosti rodičov na prechodný čas potrebný na úpravu pomerov dieťaťa,
- b) vyžaduje na základe výsledkov odbornej diagnostiky liečebno – výchovnú starostlivosť alebo je občan s ťažkým zdravotným postihnutím,
- c) vyžaduje zvýšenú starostlivosť na základe výsledkov odbornej diagnostiky z dôvodu porúch správania,
- d) vyžaduje zvýšenú starostlivosť na základe výsledkov odbornej diagnostiky, že je drogov závislé alebo inak závislé,
- e) vyžaduje zvýšenú starostlivosť na základe výsledkov odbornej diagnostiky z dôvodu, že bolo:

- týrané,
- pohlavne zneužívané alebo bol na ňom spáchaný trestný čin ohrožujúci jeho priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin.

Ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie sa vykonávajú podľa § 52 ods. 1 písm. b/

- a) v samostatnej diagnostickej skupine najdlhšie 6 mesiacov,
- b) v samostatnej skupine,
- c) v socializovanej samostatnej skupine v prípade, že nemožno túto vykonať podľa písm. a/, t. j. – „do detského domova možno prijať dieťa na základe právoplatného rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti“, alebo podľa písm. b/, t. j. – „do detského domova možno prijať dieťa na základe predbežného opatrenia súdu podľa osobitného predpisu § 75 a 75 a/ Občianskeho súdneho poriadku“, a to:
 1. pre deti od narodenia do troch rokov veku, ktoré vzhľadom na svoj vek alebo zdravotný stav vyžadujú osobitnú zvýšenú opatrenie a starostlivosť,
 2. pre deti s poruchami správania, ktoré vyžadujú starostlivosť na základe odbornej diagnostiky,
 3. pre deti drogov závislé a inak závislé po skončení liečby na základe odporúčania poskytovateľa zdravotnej starostlivosti,
 4. pre deti, ktoré vyžadujú zvýšenú starostlivosť z dôvodu, že boli:
 - týrané,
 - pohlavne zneužívané alebo
 - boli na nich spáchané trestné činy ohrožujúce ich priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin,
 5. pre maloletých bez sprievodu, ktorí vyžadujú osobitnú starostlivosť pre jazykové, kultúrne a náboženské odlišnosti,
 6. pre deti s mentálnym postihnutím, telesným postihnutím, zmyslovým poškodením, kombináciou postihnutí a pre deti s ťažkým zdravotným postihnutím,
- d) v samostatnej skupine pre mladých dospelých.

Kto zabezpečuje starostlivosť o deti v profesionálnej rodine?

V profesionálnej rodine zabezpečujú starostlivosť o deti:

- manželia, ktorí sú zamestnancami detského domova alebo
- fyzická osoba, ktorá je zamestnancom detského domova.

Ak starostlivosť zabezpečuje jeden zamestnanec detského domova, na manžela tohto zamestnanca sa vzťahuje § 39 ods. 4 rovnako, t. j. –

„fyzická osoba, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, nie je spôsobilá na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, a/ ak bola odsúdená pre úmyselný trestný čin na nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere vyššej ako jeden rok, alebo b/ priznala vinu za niektorý z trestných činov hrubo narušujúcich občianske spoluzitíe, proti rodine a mládeži, proti ľudskej dôstojnosti, proti ľudskej, za trestný čin ohrozenia pohlavnou chorobou alebo vírusom ľudskej imunitnej deficiencie.

Pripomínáme, že manželia môžu zabezpečovať starostlivosť v profesionálnej rodine, ktorá je zriadená v:

- samostatnom dome alebo
- byte,

ktorý je vymedzenou časťou detského domova, len ak sú obaja zamestnanci detského domova.

V nadväznosti na uvedené odporúčame individuálne štúdium ďalších odsekov § 53 /5 - 9/ zákona 305/2005 Z. z.

Samostatná diagnostická skupina podľa § 53 ods. 2 písm. a/

Je zriadená najmä na účel vhodného a zodpovedajúceho:

- a) zaradenia dieťaťa do profesionálnej rodiny, samostatnej skupiny, špecializovanej samostatnej skupiny,
- b) navrhnutia preradenia dieťaťa do iného zariadenia.

Kto zabezpečuje starostlivosť o deti v jednej samostatnej diagnostickú skupine?

Odborní zamestnanci na vykonávanie diagnostiky a ďalší zamestnanci detského domova. Pri výkone odborných zamestnancov na vykonávanie diagnostiky musí byť zohľadnené zastúpenie odborov potrebných na výkon diagnostickej činnosti.

Akú činnosť zabezpečuje samostatná diagnostická skupina?

Najmä vykonáva odbornú diagnostiku a vypracúva diagnostickú správu o dieťati na účely spracovania individuálneho plánu rozvoja

osobnosti dieťaťa po skončení pobytu v samostatnej diagnostickej skupine.

Dávame do pozornosti zákonnú úpravu aj v tom, že ak na účely určenia odbornej diagnózy alebo na vykonávanie odbornej diagnostiky treba zabezpečiť diagnostické činnosti, ktoré nemožno vykonať odbornými zamestnancami samostatnej diagnostickej skupiny, môžu byť zabezpečené iným odborníkom.

Upozorňujeme, že pri zaraďovaní dieťaťa do:

- profesionálnej rodiny,
 - samostatnej skupiny alebo do
 - špecializovanej samostatnej skupiny
- sa rešpektujú súrodenecké väzby a rodičovské väzby.

Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa

Detský domov vypracúva individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa, ktorého súčasťou je najmä:

1. plán výchovnej práce s dieťaťom,
2. plán sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou vypracovaný v spolupráci:
 - s obcou a OSPODaSK alebo
 - s akreditovaným subjektom.

Treba vedieť, že individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa sa vyhodnocuje najmenej jedenkrát ročne.

Ak je dieťa ťažko zdravotne postihnuté, súčasťou individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa je aj program rehabilitačnej činnosti vykonávanej s cieľom aktivizovať vnútorné schopnosti dieťaťa na prekonanie osobnostných a sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia.

O ďalších činnostiach detského domova odporúčame individuálne štúdium § 56 – 58 zákona č. 305/2005 Z. z. vrátane § 50, 101 a 102 zákona č. 36/2005 Z. z.

Skončenie výkonu ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia alebo výchovného opatrenia

Ide o problematiku upravenú v § 59 zákona č. 305/2005 Z. z. Z. jeho obsahu okrem iného vyplýva, že výkon ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia alebo výchovného opatrenia sa skončí:

- a) zrušením ústavnej starostlivosti právoplatným rozhodnutím súdu,
- b) uplynutím obdobia predbežného opatrenia,
- c) uplynutím obdobia, na ktoré bolo uložené výchovné opatrenie,
- d) právoplatným rozhodnutím príslušného orgánu o dočasnom zverení dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo právoplatným rozhodnutím súdu o zverení dieťaťa do starostlivosti budúcich osvojiteľov,
- e) právoplatným rozhodnutím súdu o zverení dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti alebo právoplatným rozhodnutím o osvojení dieťaťa,
- f) dosiahnutím plnoletosti alebo uplynutím jedného roka po dosiahnutí plnoletosti, ak súd predĺžil ústavnú starostlivosť.

Ako sa skončí výkon rozhodnutia súdu, ak bol v detskom domove umiestnený maloletý bez sprievodu?

V danom prípade výkonu rozhodnutia súdu sa skončí aj:

- a) zabezpečením zlučenia maloletého bez sprievodu s jeho rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- b) zabezpečením bezpečného návratu maloletého bez sprievodu do krajiny jeho pôvodu,
- c) podaním vyhlásenia podľa osobitného predpisu, t. j. zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- d) dosiahnutím plnoletosti dieťaťa.

O ďalšom postupe, v kontexte napísaného vyššie, odkazujeme na dikcie ustanovenia § 59 ods. 3 – 5 zákona č. 305/2005 Z. z.

Spisová dokumentácia dieťaťa

Detský domov vedie spisovú dokumentáciu dieťaťa, ktorá obsahuje:

- a) rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia alebo výchovného opatrenia,
- b) rodný list dieťaťa,
- c) vysvedčenie,
- d) sociálnu správu o dieťati,
- e) diagnostickú správu o dieťati,
- f) správu o zdravotnom stave dieťaťa,
- g) fotografie dieťaťa dokumentujúce život dieťaťa,
- h) obrazový a zvukový záznam dokumentujúci podstatné udalosti v živote dieťaťa,
- i) iné informácie rozhodujúce na posúdenie plnenia účelu ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia alebo výchovného opatrenia,
- j) osobný denník dieťaťa, v ktorom sa zaznamenávajú údaje o
 - psychickom vývine dieťaťa,
 - fyzickom vývine dieťaťa,
 - sociálnom vývine dieťaťa,
- k) záznamy o návštevách rodičov a osobných návštevách,
- l) individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa.

K uvedeným bodom pozri tiež ods. 2 a 3 § 60 zákona č. 305/2005 Z. z.

Na záver interpretovaných otázok z tzv. spoločných ustanovení o detských domovoch poznamenávame, že otázky súvisiace s úhradou za poskytovanú starostlivosť dieťaťa, napr. s nariadenou ústavnou starostlivosťou, zákonnodarcu upravil najmä v § 61 vyššie citovaného zákona /odporúčame individuálne štúdium vrátane § 2 písm. c/ zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov/.

4.7.2 Krízové stredisko

Krízové stredisko podľa zákona č. 305/2005 Z. z. zabezpečuje:

- a) vykonávanie opatrení podľa tohto zákona, ak sa
 - dieťa,
 - rodina alebo
 - plnoletá fyzická osoba ktorá sa nachádza v krízovej životnej situácii,

- b) výkon rozhodnutia súdu o výchovnom opatrení podľa osobitného predpisu, t. j. § 37 zákona o rodine,
- c) výkon rozhodnutia súdu o predbežnom opatrení podľa osobitného predpisu, t. j. § 75 a 75 a 75 a/ Občianskeho súdneho poriadku,
- d) výkon výchovného opatrenia podľa § 12 a 15 zákona č. 305/2005 Z. z. /je o tom písané v tejto práci pod názvom „výchovné opatrenia“/.

Ďalšia pôsobnosť krízového strediska je upravená v odsekoch 2 – 6 § 62 zákona č. 305/2005 Z. z., na ktoré odkazujeme s odporúčaním individuálneho štúdia.

4.7.3 Resocializačné stredisko

Resocializačné stredisko podľa zákona č. 305/2005 Z. z. sa zriaďuje na účely aktivizovania vnútorných schopností detí a plnoletých fyzických osôb na prekonanie:

1. psychických dôsledkov,
2. fyzických dôsledkov,
3. sociálnych dôsledkov drogových alebo iných závislostí a
4. na zapojenie sa do života v prirodzenom prostredí.

V resocializačnom stredisku sa:

- a) poskytuje odborná pomoc dieťaťu so skončenou povinnou školou dochádzkou a plnoletej fyzickej osobe po skončení liečby na základe odporúčania poskytovateľa zdravotnej starostlivosti,
- b) vykonáva rozhodnutie súdu o výchovnom opatrení podľa osobitného predpisu, t. j. už skôr citovaného § 37 zákona o rodine.

O ďalšej činnosti resocializačného strediska pozri ods. 3 – 7 § 63 zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurateli.

Žiada sa však zdôrazniť, že v resocializačnom stredisku sa resocializácia drogových závislostí a iných závislostí vykonáva pobytovou formou najmenej 8 mesiacov.

4.8 Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately finančného charakteru

Ide o problematiku implikovanú do piatej časti zákona č. 305/2005 Z. z. /§ 64 – 70/. Táto úprava sa týka:

1. príspevku na podporu úpravy rodinných pomerov,
2. príspevkov na zabezpečenie účelu rozhodnutia súdu vykonávaného v zariadení a na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého a
3. resocializačného príspevku.

4.8.1 Príspevok na podporu úpravy rodinných pomerov

Z dikcie ods. 1 § 64 vyplýva, že na úpravu a zachovanie vzťahov medzi:

- dieťaťom a rodičom alebo
 - dieťaťom a osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- ktorým bolo dieťa odňaté zo starostlivosti rozhodnutím súdu a umiestnené do detského domova, a na podporu úpravy ich rodinných pomerov sa poskytujú:
- a) príspevok na dopravu,
 - b) príspevok na stravu.

Rodičom dieťaťa alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, ktorí sú podľa osobitného predpisu /pozri zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov/ obyvateľmi obce, môže obec poskytnúť príspevok na dopravu do detského domova, v ktorom je dieťa umiestnené /formou príspevku na dopravu a podrobnosti jeho poskytovania ustanovuje obec vo všeobecne záväznom nariadení obce/.

Ďalšie otázky súvisiace s príspevkom na podporu úpravy rodinných pomerov sú predmetom úpravy v odsekoch 3 – 8 § 64 a v § 65 zákona č. 305/2005 Z. z., na ktoré odkazujeme s odporúčaním individuálneho štúdia.

4.8.2 Príspevky na zabezpečenie účelu rozhodnutia súdu vykonávaného v zariadení a na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého

Dieťaťu, ktoré bolo umiestnené do detského domova pre maloletých bez sprievodu na základe rozhodnutia súdu o nariadení predbežného opatrenia alebo o uložení ústavnej starostlivosti, poskytujú sa vreckové a vecné dary.

Vreckové a vecné dary sa poskytujú dieťaťu, ktoré bolo umiestnené v krízovom stredisku na základe rozhodnutia súdu o predbežnom opatrení.

Vreckové sa poskytuje aj mladému dospelému, ktorému sa poskytuje starostlivosť v detskom domove, ak sa pripravuje na povolanie. Ďalej pozri aj ods. 4 § 66 v súvislosti s § 59 ods. 1 písm. f) ako aj ods. 5 § 59 zákona č. 305/2005 Z. z. Ide o príspevok mladému dospelému na uľahčenie jeho osamostatnenia sa, čo sa nevzťahuje na maloletého bez sprievodu a mladého dospelého so zdravotným postihnutím...

Pripomíname, že na účely usmerňovania sociálneho vývinu dieťaťa sa dieťaťu poskytuje vreckové mesačne vo výške podľa veku dieťaťa najviac vo výške 50 % sumy životného minima podľa osobitného predpisu /pozri § 2 písm. c/ zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov/.

Kto rozhoduje o spôsobe využitia vreckového?

Dieťa, ktorému musí byť poskytnutá potrebná pomoc zohľadňujúca jeho vek a rozumovú vyspelosť.

Je možné poskytnúť vreckové dieťaťu vo viacerých čiastkach?

Áno, avšak za predpokladu, že je to vhodné alebo účelné, najviac v štyroch čiastkach v mesiaci.

Ohľadom ďalšej úpravy vreckového odkazujeme na odseky 4 – 7 § 67 zákona č. 305/2005 Z. z.

Poskytnutie vecných darov

Dieťaťu a mladému dospelému sa pri dôležitých udalostiach v jeho živote, ktorými sú najmä:

- deň ich narodenia a menin,
- významné náboženské udalosti v živote dieťaťa a mladého dospelého,
- dosiahnutie školských úspechov,
- dosiahnutie športových a iných úspechov v oblastiach spoločenského života,

poskytujú vecné dary v kalendárnom roku najviac vo výške sumy životného minima podľa osobitného predpisu /pozri už citovaný zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime v znení neskorších predpisov/.

Príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého

Poskytuje sa najviac vo výške 15 – násobku sumy životného minima podľa osobitného predpisu, t. j. § 2 písm. c/ zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a vyplatí sa mladému dospelému najneskôr v deň jeho odchodu z detského domova.

Spomínaný príspevok sa neposkytuje, ak sa mladému dospelému poskytuje starostlivosť v domove sociálnych služieb pre deti alebo v domove sociálnych služieb pre dospelých /tu pozri zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov/, po skončení ústavnej starostlivosti.

4.8.3 Resocializačný príspevok

Túto problematiku zákonodarcu upravuje v ustanoveniach § 70 zákona č. 305/2005 Z. z., pravda s odkazom na úpravu, napr. § 2 písm. a/ už citovaného zákona v tejto práci pod č. 601/2003 Z. z., ale aj zatiaľ necitovaných všeobecne záväzných právnych predpisov, napr. zákona č. 156/1993 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov, ďalej napr. Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa – oznámenie č. 344/2002 Z. z., Nariadenie rady /ES/ č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a o výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv

a povinnosti, ktorým sa zrušuje nariadenie /ES/ č. 1347/2000 /Ú. v. EÚ L 338, 23.12.2003/ v znení jeho zmien a doplnkov nariadením rady /ES/ č. 2116/2004 z 2. decembra 2004 /Ú. v. EÚ L 367, 14.12.2004/.

Teda z ustanovení § 70 zákona č. 305/2005 Z. z. /resocializačný príspevok/ o. i. vyplýva, že na účely uloženia resocializácie mladistvých /kto je mladistvý dáva odpoveď/ Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. /a plnoletých fyzických osôb po prepustení z výkonu:

- trestu odňatia slobody alebo
- väzby

najmä na účely:

- vybavenia osobných dokladov a
 - zabezpečenia nevyhnutných vecí osobnej potreby,
- možno poskytnúť resocializačný príspevok.

Komu sa poskytuje resocializačný príspevok?

- a) občanovi SR alebo cudzincovi s trvalým pobytom na území SR podľa osobitného predpisu /pozri zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov/ po jeho prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo po prepustení z výkonu väzby, ak ich vykonával na území SR,
- b) občanovi SR s trvalým pobytom na území SR, ak výkon trestu odňatia slobody alebo výkon väzby vykonával preukázateľne mimo územia SR, a to po jeho návrate na územie SR.

Kedy a v akej forme sa resocializačný príspevok poskytuje?

Na túto otázku nájdeme odpoveď v odsekoch 3 – 6 § 70 zákona č. 305/2005 Z. z. V podstate ide o to, že resocializačný príspevok sa poskytuje ak:

- a) výkon trestu odňatia slobody alebo
- b) výkon väzby

trval viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní a občan alebo cudzinec podľa /ods. 2 § 70/ – píšeme o tom v odpovedi na otázku – „Komu sa poskytuje resocializačný príspevok?“ – sa uchádza o pomoc OSPODaSK v mieste obvyklého pobytu pri začatí do života do 8 pracovných dní odo dňa prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody alebo z výkonu väzby!

Predmetný príspevok sa poskytuje najviac vo výške 40 % sumy životného minima /tu pozri § 2 písm. a/ zákona č. 601/2003 Z. z./ Celková suma resocializačných príspevkov poskytnutých tomu istému:

- občanovi alebo
- cudzincovi,

/t. j. podľa už citovaného ods. 2 § 70 v kalendárnom roku/ nesmie presiahnuť výšku 40 %.

Treba vedieť aj to, že pri poskytovaní resocializačného príspevku sa zohľadňuje úložné a ďalšie peňažné prostriedky vyplatené pri prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo výkonu väzby podľa osobitného predpisu /pozri zákon č. 156/1993 Z. z. a zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody (VTOS)/.

Upozorňujeme, že resocializačný príspevok sa poskytuje:

1. v peňažnej forme,
2. vo vecnej forme alebo
3. v kombinovanej forme.

4.9. Organizácia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Už z predchádzajúceho textu tejto práce možno vyvodiť, že opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sú vykonávané prostredníctvom konkrétnych subjektov s vymedzenou pôsobnosťou a organizáciou.

Tieto otázky zákonodarcu upravil v šiestej časti zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov /§ 71 – 76/.

Inými slovami, opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonávajú:

a) orgány štátnej správy, ktoré sú:

1. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR /ďalej len „ministerstvo“/,
2. orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately /OSPODaSK/,
3. Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže /CMPODaM/,

- b) obce,
- c) vyššie územné celky /VÚC/,
- d) akreditovaný subjekt /AS/,
- e) právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 10 – pozri text týchto učebných textov pod „Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine a na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych vplyvov“.

Treba mať na zreteli, že Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže je orgán štátnej správy s pôsobnosťou na území SR. Jeho sídlom je Bratislava: CMPODaM riadi a za jeho činnosť zodpovedá riaditeľ, ktorého vymenúva a odvoláva minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR /ďalej len „minister“/.

a1. Pôsobnosť ministerstva

Vieme, že ministerstvo je ústredným orgánom štátnej správy v oblasti SPODaSK. Jeho pôsobnosť je vymedzená v § 72 zákona č. 305/2005 Z. z. takto:

- a) vypracúva koncepciu:
 - sociálnoprávnej ochrany detí,
 - sociálnej kurately a
 - sociálnej prevencie,
- b) riadi, kontroluje a metodicky usmerňuje výkon štátnej správy:
 - v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a
 - Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže,
- c) rozhoduje o:
 - udelení akreditácie,
 - predĺžení akreditácie a
 - zrušení akreditácie,
- d) plní úlohy vyplývajúce z:
 - medzinárodných dohôdov a
 - právnych aktov EÚ /napr. Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu práv dieťaťa – oznámenie č. 344/2002 Z. z./,
- e) vedie a aktualizuje zoznam akreditovaných subjektov

- f) kontroluje úroveň vykonávania opatrení podľa zákona č. 305/2005 Z. z.,
- g) zabezpečuje medzinárodnú spoluprácu v oblasti SPODaSK,
- h) koordinuje činnosť štátnych orgánov:
 - SPODaSK,
 - obcí,
 - VÚC,
 - AS a
 - ďalších právnických a fyzických osôb, ktoré pôsobia v oblasti SPODaSK.

a2. Pôsobnosť orgánov SPODaSK

Ide o ustanovenia § 73 zákona č. 305/2005 Z. z., v ktorých je odkaz na celý rad ďalších /súvisiacich/ všeobecne záväzných právnych noriem /predpisov/, napr. na:

- zákon č. 523/2003 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov,
- Trestný zákon, Trestný poriadok, Občiansky súdny poriadok,
- § 49 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. /zákona o rodine/,
- § 60 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z.,
- § 94, 96, 38 a 39 ako aj § 37 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z.

S ohľadom na extenzívnosť pôsobnosti orgánov tu patriacich sa dotkneme iba niektorých úprav s tým, že obsah ostatných ustanovení je predmetom individuálneho štúdia so zákonom v ruke. Konkrétne ide o:

1. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré ako orgán štátnej správy v oblasti SPODaSK:

- a) riadi, kontroluje a metodicky usmerňuje výkon štátnej správy:
 - v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a
 - vykonávanie poradenstvo – psychologických služieb uskutočňované úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny,
- b) vypracúva koncepcie:
 - SPODaSK,
 - predchádzania sociálne - patologickým javom pre územné obvody krajov v súlade s koncepcijnými zámermi ministerstva,
- c) vypracúva koncepcie ústavnej starostlivosti,

- d) schvaľuje priority /sem patrí text zákona č. 305/2005 Z. z. v ods. 1 písm. d/ § 73 vrátane zákona č. 523/2003 Z. z. o verejnom obstarávaní/;
- e) oznamuje určeným orgánom SPODaSK výšku priemerných bežných nákladov na dieťa v DeD a v DeD pre maloletých bez sprievodu....;
- f) koná a rozhoduje v druhom stupni vo veciach SPODaSK, v ktorých v prvom stupni koná a rozhoduje:
- úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a
 - určený orgán SPODaSK ...
- d'alšia pôsobnosť ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny je zakotvená v ods. 1 písm. h/ – s/ § 73 zákona č. 305/2005 Z. z. Odporúčame ich individuálne štúdium s použitím zákona pre osvojenie si právneho jazyka do aplikačnej praxe,

2. Pôsobnosť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny je druhým významným orgánom, patriacim do kategórie OSPODaSK, ktorý:

a) rozhoduje o:

1. výchovných opatreniach podľa § 12 – 15 /je o nich písané skôr, v časti – „Opatrenia SPODaSK na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine a na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych vplyvov“/;
 2. dočasnom zverení dieťaťa do starostlivosti fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom /pozri § 49 ods. 1 zákona o rodine/;
 3. resocializačnom príspevku,
- b) vykonáva, napr.:
4. pre dieťa opatrenia sociálnej kurately /§ 16 a 17 – pozri aj predchádzajúci text tejto práce/;
 5. funkciu kolízneho opatrovníka /pozri § 49 ods. 1 zákona o rodine/;
 6. funkciu opatrovníka podľa osobitného predpisu /pozri § 60, § 102 ods. 3 zákona o rodine/;
 7. funkciu poručníka maloletého bez sprievodu,
 8. funkciu opatrovníka v trestnom konaní podľa trestných kódexov,
 9. potrebné opatrenia na návrat a premiestnenie dieťaťa do cudziny podľa § 28 ods. 3 – § 5, 7 a 8,

10. prípravu fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na náhradnú rodinnú starostlivosť a prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti atď'.
- c) zabezpečuje:
11. sústavnú ochranu života, zdravia a priaznivého vývinu dieťaťa,
 12. psychologickú pomoc podľa § 11 ods. 2 písm. b/ a c/,
- d) podáva návrhy súdu:
13. na vydávanie predbežného opatrenia /pozri aj § 75 a 75 a/ Občianskeho súdneho poriadku/;
 14. na určenie otcovstva /pozri aj § 94 ods. 1 zákona o rodine/;
 15. na zapretie otcovstva /pozri aj § 96 zákona o rodine/;
 16. na začatie konania o splnení podmienok osvojiteľnosti /pozri aj § 102 ods. 1 zákona o rodine/;
 17. na nariadenie ústavnej starostlivosti alebo zrušenia ústavnej starostlivosti,
 18. na uloženie výchovného opatrenia alebo zrušenie výchovného opatrenia uloženého súdom,
 19. na vykonanie zásahu do rodičovských práv a povinností /pozri aj § 38 a 39 zákona o rodine/;
- e) je orgán, ktorý napr.:
20. predkladá zariadeniam, v ktorých sa vykonáva rozhodnutie súdu, doklady podľa § 30 a 31,
 21. spisuje a podáva súdu návrhy a podnety vo veciach výchovy a výživy,
 22. zriaďuje tím /§ 38/ atď'.
- /tu odkazujeme na individuálne štúdium § 73 ods. 2 písm. e/ zákona č. 305/2005 Z. z. a súvisiacich predpisov/;

a3. Pôsobnosť určeného orgánu SPODaSK- ide o pôsobnosť /okrem pôsobnosti uvedených v § 73 ods. 2, t. j. vyššie – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny/, ktorá je vymedzená v ods. 3 § 73 takto:

- a) rozhoduje v druhom stupni vo veciach, v ktorých v prvom:
1. stupni koná a rozhoduje detský domov a detský domov pre maloletých dospelých bez sprievodu,
 2. o zapísaní fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom do zoznamu žiadateľov,
 3. o vyradení žiadateľov zo zoznamu žiadateľov,

- b) zriaďuje detský domov a detský domov pre maloletých bez sprievodu,
- c) kontroluje detský domov a detský domov pre maloletých bez sprievodu,
- d) vykonáva:
1. prípravu dieťaťa na náhradnú rodinnú starostlivosť,
 2. potrebné opatrenia podľa § 43, ak nie je možné dieťaťu, ktorému treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť, sprostredkovať nadviazanie osobného vzťahu medzi ním a žiadateľom,
 - e) vedie prehľad detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť, atď.
- /odporúčame individuálne štúdium zo zákona č. 305/2005 Z. z., a to § 73 ods. 3 písm. f/, g/, h/, i/, j/, k/, l/, m/, n/, o/, p/ a súvisiacich predpisov/.

Pôsobnosť Centra pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže

Pripomeňme, čo sme uviedli na začiatku tejto časti učebných textov, t. j. pod názvami: „Organizácia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“. Teda, že medzi orgánmi štátnej správy, okrem I. MPSVaR, 2. Orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zákonodarca zaradil 3. Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže /CPMODaM/, s pôsobnosťou na území SR, pričom jeho sídlo je v Bratislave.

Treba vedieť, že CPMODaM plní úlohy orgánu určeného na vykonávanie:

- A. Medzinárodných dohovorov, napr.
1. Vyhlášky ministerstva zahraničných vecí č. 33/1959 Zb. o Dohovore o vymáhaní výživného v cudzine,
 2. Vyhlášky ministerstva zahraničných vecí č. 14/1974 Zb. o Dohovore o uznaní a vykonateľnosti rozhodnutí o vyživovacej povinnosti k deťom,
 3. Vyhlášky ministerstva zahraničných vecí č. 132/1976 Zb. o Dohovore o uznaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti,

4. Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí /oznámenie č. 119/2001 Z. z./,
 5. Európsky dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí týkajúcich sa starostlivosti o deti a o obnove starostlivosti o deti /oznámenie č. 366/2001 Z. z./,
 6. Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach /oznámenie č. 380/2001 Z. z./,
 7. Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa /oznámenie č. 344/2002 Z. z/ a
- B. Právnych aktov EÚ, napr.:
- nariadenie Rady /ES/ č. 2201/2003 Z. z. z 27.11.2003, a to:
 - a) plní úlohy prijímajúceho orgánu a odosielaťceho orgánu v oblasti vymáhania výživného podľa medzinárodných dohovorov /pozri vyhlášku č. 33/1959 Zb., č. 14/1974 Zb. a č. 132/1976 Zb./,
 - b) plní úlohy ústredného orgánu podľa medzinárodných dohovorov /pozri oznámenie č. 119/2001 Z. z. č. 366/2001 Z. z., č. 380/2001 Z. z./ a právnych aktov EÚ /pozri už citované nariadenie Rady /ES/ č. 2201/2003 Z. z. z 27.11.2003/,
 - c) vydáva osvedčenie podľa medzinárodného dohovoru /pozri oznámenie č. 344/2002 Z. z./,
 - d) plní ďalšie úlohy v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí vo vzťahu k cudzine podľa osobitného predpisu, napr. zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov,
 - e) spolupracuje s prijímajúcimi orgánmi a odosielaťcami orgánmi zmluvných štátov v cudzine, zastupiteľskými úradmi, ústrednými orgánmi štátnej správy, bankami, pobočkami zahraničných bánk, orgánmi miestnej štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a s akreditovanými subjektmi.
- Pôsobnosť obce pri realizácii zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurately**
- Zákonodarca v ustanoveniach § 75 zákona č. 305/2005 Z. z. o. i. ustanovil, že obec pri výkone svojej samosprávnej pôsobnosti:
- a) vykonáva, napr.

- opatrenia zamerané na predchádzanie vzniku porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu detí a plnoletých fyzických osôb /bližšie pozri § 10/,
 - opatrenia podľa § 11 ods.1 písm. a/ až e/ /pozri tiež príslušný text v tejto práci/.
- b) organizuje, napr.:
- výchovné programy alebo sociálne programy pre deti, ktorým bolo OSPODaSK alebo súdom uložené výchovné opatrenie,
 - programy na pomoc ohrozeným deťom...,
 - resocializačné programy,
- c) spolupôsobí:

1. pri výkone výchovných opatrení uložených súdom alebo OSPODaSK,
2. pri pomoci deťom, pre ktoré orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva sociálnu kuratelu, a podieľa sa na spracovaní a plnení plánu sociálnej práce s dieťaťom atď.,
3. poskytuje, napr. rodičovi dieťaťa alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, príspevok na dopravu do zariadenia podľa § 64 ods. 1 písm. a/ informácie fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na podanie žiadosti o zapísanie do zoznamu žiadateľov a o subjektoch vykonávajúcich prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť atď.,

4. poskytuje pomoc, napr. dieťaťu v naliehavých prípadoch, najmä ak je ohrozený jeho život, zdravie alebo priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin, dieťaťu alebo plnoletej fyzickej osobe ohrozenej správaním člena rodiny, členov rodiny alebo správaním iných fyzických osôb, na zachovanie a úpravu vzájomných vzťahov medzi dieťaťom a rodičom a úpravu rodinných pomerov dieťaťa, ak bolo dieťa umiestnené v zariadení na výkon ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia alebo výchovného opatrenia atď. /individuálne naštudovať obsah § 75 zákona č. 305/2005 Z. z. a súvisiace predpisy/.

Pôsobnosť VÚC pri realizácii zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele

Vyšší územný celok /VÚC/ pri výkone samosprávnej pôsobnosti postupuje v intenciách § 76 zákona č. 305/2005 Z. z. Napríklad:

- a) zabezpečuje tvorbu a plnenie sociálnych programov zameraných na ochranu práv a právom chránených záujmov detí a na predchádzanie a zamedzenie návratu sociálnopatologických javov na svojom území,
- b) vypracúva analýzu nepriaznivých vplyvov pôsobiacich na deti a rodiny, výchovných trendov sociálnopatologických javov na svojom území,
- c) utvára podmienky /naštuduj bod. 1 – 7 § 76 pod písm. c/ ako aj dikcie pod písm. d/ – h/ citovaného paragrafu/.

Akreditácia

Problematika akreditácie je upravená v siedmej časti zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ide o úpravu:

1. vykonávanie opatrení akreditovaným subjektom /§ 77 a 78 – individuálne naštudovať/,
2. podmienky udelenia akreditácie /§ 79 – individuálne naštudovať/,
3. konanie o akreditácii /§ 80 – 83, individuálne naštudovať/,
4. zánik a zrušenie akreditácie /§ 84 – 86, tiež individuálne naštudovať/.

Financovanie

Do ôsmej časti zákona č. 305/2005 Z. z. je zakotvená úprava zabezpečenia financovania realizovaných opatrení, a to napr.:

1. zo štátneho rozpočtu,
2. z rozpočtu obcí,
3. z rozpočtu VÚC,
4. z rozpočtu akreditovaného subjektu atď.

Odporúčame individuálne naštudovať ustanovenia § 87 – 89 z citovaného zákona s akcentom na:

- a) finančný príspevok poskytovaný VÚC a obcou /§ 88/,

- b) finančný príspevok poskytovaný orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately /§ 89/.

Do pozornosti dávame aj zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Konanie vo veciach sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately

Na úvod žiada sa upozorniť, že na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa nevzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní /zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní, /správny poriadok/ v znení neskorších predpisov, pravda, ak zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov neustanoví inak.

Z ods. 2 § 90 vyplýva, že na konanie:

- o dočasnom zverení dieťaťa do starostlivosti osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom,
- o výchovných opatreniach,
- o zapisovaní do zoznamu žiadateľov,
- o vyradení zo zoznamu žiadateľov,
- o úhrade za poskytnutú starostlivosť podľa § 56 ods. 4 a § 57,
- o poskytovaní resocializačného príplatku,
- o udelení akreditácie, predĺžení platnosti akreditácie a o zrušení akreditácie,
- o pokutách,
- o neposkytnutí príspevku na stravu,
- o príspevku na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého,

vzťahujú sa § 1- 25, § 27- 59, § 61, 69 a 85 zákona o správnom konaní.

Zariadenie zriadené určeným orgánom SPODaSK je príslušné na rozhodovanie:

- a) o úhrade za poskytnutú starostlivosť podľa § 56 ods. 4 a § 57 zákona č. 305/2005 Z. z.,
- b) o neposkytnutí príspevku na stravu,
- c) o príspevku na osamostatnenie sa mladého dospelého.

Aktentujeme, že miestna príslušnosť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny sa spravuje sídlom ÚPSVaR v ktorého obvode:

1. má dieťa obvyklý pobyt,
2. sa dieťa zdržiava len po určitý čas a riešenie jeho výchovy a výživy neznesie odklad,
3. má plnoletá fyzická osoba obvyklý pobyt.

Pokiaľ ide o miestnu príslušnosť VÚC, táto sa spravuje sídlom VÚC, na ktorého území vykonáva:

- akreditovaný subjekt,
- právnická osoba alebo
- fyzická osoba,

podľa § 71 ods. 1 písm. c/ opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately /pripomeňme, že o § 71 ods. 1 písm. c/, je písané aj v predchádzajúcej časti tejto práce/.

Kontrola vykonávania opatrení SPODaSK a pokuty

Zákonodarcu v desiatej časti zákona č. 305/2005 Z. z. upravuje otázky súvisiace s kontrolou vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vrátane pokuty. V podstate ide o ustanovenia § 91 a 92, pričom zdôrazňuje sa, že pri vykonávaní kontroly treba postupovať podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov a zákon č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podľa § 92 zákona č. 305/2005 Z. z. ministerstvo o. i. môže uložiť subjektu, v ktorom sa vykonala kontrola, pokutu od 1 000,- Sk do 10 000,- Sk za zavinené marenie výkonu kontroly a za zavinené nesplnenie povinnosti podľa § 12 ods. 2 -4 a § 16 už citovaného zákona č. 10/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov. Pokutu možno udeliť aj opakovane, ak povinnosť nebola splnená v určenom termíne, najviac do 10 000,- Sk.

Ministerstvo však môže uložiť subjektu, v ktorom sa vykonala kontrola, pokutu do 50 000,- Sk za nedodržanie zákona č. 305/2005 Z. z. obsah ktorého je premietnutý aj do týchto učebných textov. Ak v rozhodnutí o pokute ministerstvo určí lehotu na odstránenie zistených nedostatkov a subjekt v určenej lehote neodstráni nedostatky, možno uložiť pokutu opakovane. Pri určení výšky pokuty sa prihliada najmä:

- na závažnosť zistených nedostatkov a nesplnených povinností,
- na rozsah ich následkov,

- na prípadné opakované zistenie nedostatkov alebo nesplnenie povinností alebo
- na neplnenie viacerých povinností.

Dokedy možno uložiť pokutu?

Do jedného roka odo dňa, keď ministerstvo zistilo, že v uvedenej lehote neboli odstránené zistené nedostatky alebo nesplnenia povinností, najneskôr do troch rokov odo dňa, v ktorom mali byť zistené nedostatky odstránené. Výnosy z pokút sú príjmi štátneho rozpočtu.

Treba pripomenúť, že kontrolu vykonávania opatrení, ako je zrejme z napísaného, podľa zákona č. 305/2005 Z.z. /s výnimkou § 10 ods. 1- pozri text týchto učebných textov pod názvom „Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodina a na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych javov“/ vykonáva ministerstvo.

Čo sa zisťuje kontrolnou činnosťou?

Dodržiavanie zákona č. 305/2005 Z.z., ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, medzinárodných dohovorov a právnych aktov EÚ v oblasti práv detí, ktorými je SR viazaná!

Záver

Pre potreby štúdia a komplexnej realizácie zákona č. 305 z 25. mája 2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v dimenziách sociálnej práce odporúčame individuálne štúdium aj jedenástej časti zákona – „Spoločné ustanovenia“ /§ 93 – 97/ a dvanástej časti zákona – „Prechodné a záverečné ustanovenia“ /§ 98 – 100/.

Rovnako relevantným sa javí osvojenie si zmien vykonaných v zákonoch uvádzaných v Čl. II., Čl. III., Čl. IV a Čl. V. v intenciách zákona č. 305/2005 Z.z.

„Počas súdnej praxe (ale aj neskôr) som sa stretával s rodičmi, ktorí deti nemilovali, ba dokonca nemali ani schopnosť opravdivo ich milovať, a to i z nedostatku citu, pre celkovú emotívnu chladnosť, ale aj pre absenciu v poznaní detských práv a základných slobôd legislatívne upravených. Deti týchto rodičov sa cítili zradené a opustené“ (doc. JUDr. Ján Roháč, CSc.)

5. ČASŤ

Medzinárodná ochrana detí

„Konajte právo a spravodlivosť;
vyslobodíte utláčaného z ruky tyranu a netrpíte sirotu...“
ani zločinne neutláčajte nevinného...“

(Jeremiáš 22, 3f)

5.1 Dohovor o právach dieťaťa

(úplne znenie v prílohe)

Základnú právnu úpravu práv detí obsahuje *Dohovor o právach dieťaťa* /Convention on the Rights of the Child/, publikovaný pod č. 104/1991 Z. z. /ďalej len "Dohovor"/. Kontrolou implementácie tejto medzinárodnej legislatívnej normy bol poverený Výbor pre práva dieťaťa pri OSN.

Podľa čl. 1 Dohovoru sa dieťaťom rozumie každá ľudská bytosť mladšia ako osemnásť rokov, pokiaľ podľa právneho poriadku, ktorý sa na dieťa vzťahuje, nie je plnoletosť dosiahnutá skôr. Každé dieťa je, podľa čl. 7, registrované ihneď po narodení a má od narodenia právo na meno, právo na štátnu príslušnosť, a pokiaľ to je možné, právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť.

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať právo dieťaťa na zachovanie jeho totožnosti, vrátane štátnej príslušnosti, mena a rodinných väziev v súlade so zákonom a s vylúčením nezákonných zásahov /čl. 8/.

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečia /podľa čl. 9/, aby dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, ibaže príslušné úrady na základe súdneho rozhodnutia a v súlade s platným právom a v príslušnom konaní určia, že také oddelenie je potrebné v záujme dieťaťa. Také určenie môže byť nevyhnutné v niektorom kon-

krétnom prípade, napríklad, ak ide o zneužívanie alebo zanedbávanie dieťaťa rodičmi, alebo ak rodičia žijú oddelene a treba rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa.

Státy, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia opatrenia na potlačenie nezákonného **premiestňovania** detí do zahraničia a ich nenvracania späť /čl. 11/. Podľa čl. 13 Dohovoru dieťa má právo na **slobodu prejavu**; toto právo zahŕňa slobodu vyhladávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky každého druhu, bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo akýmkoľvek inými prostriedkami podľa voľby dieťaťa. Dieťa má rovnako právo na **slobodu myslenia, svedomia a náboženstva** /čl. 14/, slobodu **združovania a zhromažďovania** /čl. 15/.

Žiadne dieťa **nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu** do svojho súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie ani nezákonným útokom na svoju časť a povesť /čl. 16/.

Dohovor zakotvuje mnohé ďalšie práva detí, ktoré tvoria poslednú časť tejto publikácie a je platný a účinný na území Slovenskej republiky.

5.2 Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach

Slovenský výbor pre práva dieťaťa uznáva, že pre harmonický rozvoj dieťaťa je potrebné, aby vyrastalo v rodinnom prostredí, a podporuje ratifikáciu Dohovoru o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29. 5. 1993, ktorý Slovenská republika podpísala v Haagu dňa 1. júna 1999. Slovenský výbor pre práva dieťaťa považuje medzištátne osvojenia za spôsob pomoci deťom, o ktoré sa ich vlastní rodičia nemôžu, nevedia alebo nechcú starať a nemožno ich zveriť do náhradnej rodinnej starostlivosti v Slovenskej republike.

Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach respektuje a ochraňuje práva dieťaťa a jeho **cieľom** je:

1. **Vyvorotiť záruky**, aby sa medzištátne osvojenia uskutočňovali iba v najlepšom záujme dieťaťa a pri rešpektovaní jeho základných práv pri známych medzinárodných právom.
2. **Zaviesť systém** spolupráce medzi zmluvnými štátmi, ktorý zaručí, že tieto záruky budú dodržiavané.
3. **Zabrániť únosom**, predajom alebo obchodovaniu s deťmi.

Slovenský výbor pre práva dieťaťa zdôrazňuje, že v súlade s čl. 21 Dohovoru o právach dieťaťa možnosť medzištátneho osvojenia poskyt-

Michal Oláh – Ján Roháč

ne tým deťom "výhodu stálej rodiny", pre ktoré nemožno nájsť náhradnú rodinu v Slovenskej republike a umožniť monitorovanie a sledovanie ďalšieho osudu detí. Ratifikácia Dohovoru o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach zároveň umožňuje slovenským štátnym občanom osvojiť si dieťa z cudziny.

5.3 Dohovor o vymáhaní výživného v cudzine

Nevyhnutnosť **urýchleného riešenia humannej otázky**, ktorá vznikla z toho, že osoby odkázané na sociálnu výpomoc sú svojou výživou závislé od osôb zdržujúcich sa v cudzine a prejednávanie žalôb o výživné, vymáhanie nárokov v cudzine pôsobí veľké ťažkosti po stránke právnej i sociálnej. V dôsledku týchto skutočností vznikol Dohovor o vymáhaní výživného v cudzine /ďalej len „Dohovor“/. Účelom tohto Dohovoru je **uľahčiť vymáhanie** výživného osobe, ktorá žije na území jednej zo Zmluvných strán a uplatňuje nároky voči inej osobe, ktorá podlieha súdnej právomoci inej Zmluvnej strany. Prostriedky určené v tomto Dohovore nenahrádza, ale dopĺňa všetky prostriedky, ktoré poskytuje vnútroštátne alebo medzinárodné právo.

Okrem základných právnych noriem a dohovorov dohliadajú a upravujú najmä právu ochranu detí aj *Slovenský výbor pre práva dieťaťa* a *Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže*. Ich stručnú pôsobnosť a úlohy si stručne popíšeme v dvoch nasledujúcich kapitolách. Podrobnejšie sa o ich úlohách dočítate napr. na internete /napr. na www.employment.gov.sk/.

5.4 Slovenský výbor pre práva dieťaťa

Slovenský výbor pre práva dieťaťa /ďalej len "Slovenský výbor"/ bol zriadený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 438 zo 14. júna 2000 ako poradný, iniciatívny, aj koordinálny orgán vlády Slovenskej republiky pre otázky týkajúce sa ochrany práv a právom chránených záujmov detí a dohľadu nad dodržiavaním práv detí v Slovenskej republike. Slovenský výbor vykonáva dohľad nad dodržiavaním práv dieťaťa v Slovenskej republike. Na tento účel počas svojej existencie najmä:

1. **Výkonával medzirezortnú koordináciu** pri príprave materiálov súvisiacich s riešením otázok ochrany práv detí a ich výkonu.
2. **Napomáhal spoločnému postupu** ústredných orgánov štátnej správy, orgánov miestnej štátnej správy a mimovládnych organizácií za-

Michal Oláh – Ján Roháč

interesovaných na ochrane práv detí a ich výkone, navrhol pri-
slušné opatrenia v súvislosti s ochranou práv detí.

3. *Poskytoval všeobecné informácie* o medzinárodných dohovoroch v oblasti práv dieťaťa a výkonu týchto práv masovokomunikačným prostriedkom, orgánom a mimovládny organizáciám zainteresovaným na ochrane práv detí a ich výkone.
4. *Navrhol systém poskytovania informácií* deťom o ich právach, spôsobe ich uplatňovania a výkone týchto práv, sledoval a podľa potreby tento systém dopĺňal,
5. *Navrhol systém skúmania názorov* detí o ich právach, spôsobe ich uplatňovania a výkone týchto práv, sledoval a podľa potreby tento systém menil a dopĺňal,
6. *Sledoval štatistické údaje* o deťoch, vykonával koordináciu zberu týchto údajov.

Vzhľadom na to, že Slovenský výbor vyvstal z požiadaviek medzinárodných dokumentov /Dohovor o právach dieťaťa, Dohovor o občiansko-právnych aspektoch medzinárodných únosov, Dohovor o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeních a pod./, ich transformácie do právneho poriadku SR a z požiadaviek mimovládnych organizácií pôsobiach v oblasti pomoci deťom, vzišla potreba zriadiť orgán zaoberajúci sa ochranou práv detí a záujmov detí, sledovaním dodržiavania práv detí, ako aj podporou postupov a spolupráce, vrátane medzinárodnej, pre zabezpečovanie blaha detí. Je nesporné, že potreba existencie takéhoto expertného poradného orgánu je aj naďalej aktuálna.

5.5 Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže

Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže, okrem iného:

1. *plní úlohy prijímajúceho orgánu* a odosielajúceho orgánu v oblasti vymáhania výživného podľa medzinárodných dohovorov,
2. *poskytuje právnu pomoc a poradenstvo* najmä pri vymáhaní výživného vo vzťahu k cudzine.

Počas svojho fungovania sprostredkovalo niekoľko sto adopcií slovenských detí do zahraničia, niekoľko desiatok prípadov únosov detí do cudziny a vymohlo niekoľko desiatok miliónov korún na výživnom.

Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže riadi Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR ako priamo riadenú rozpočtovú organizáciu. Od 1. 7. 1998 je konštituované ako celoštátny orgán sociálnej pomoci vo vzťahu k medzinárodným dohovorom. Medzi najzávažnejšie problémy, ktorým sa Centrum venuje, patrí **vymáhanie výživného v cudzine, medzinárodné únosy detí a medzištátne osvojenia detí**.

Rodič, ktorého partner je v zahraničí a neplní si výživné voči svojmu dieťaťu, sa môže obrátiť o právnu pomoc na Centrum. Právne úkony s tým spojené sú mimoriadne. Každý rok evidujú niekoľko tisíc spisov /väčšina sa prevažne týka vymáhania výživného/, z čoho vyplýva i nárast platieb výživného na niekoľko miliónov Sk. Aj keď medzinárodné dohovory dávajú žiadateľom možnosť obrátiť sa na príslušný orgán v cudzine priamo, väčšina rodičov využíva právnu pomoc Centra. Ťažko totiž matka dieťaťa dokáže poznať medzinárodné rodinné právo a zároveň aj cudzí jazyk na takej odbornej úrovni, aby mohla komunikovať s medzinárodnými inštitúciami alebo so štátnymi orgánmi toho štátu, v ktorom jej bývalý partner, otec dieťaťa žije. Navrhovateľ vymáhania výživného – matka alebo aj otec – má istotu, že Centrum ako odosielajúci orgán totiž nielenže sleduje celý proces, ale zabezpečuje aj kontrolu a prešetrenie sociálnej situácie povinnej osoby, teda toho z rodičov, ktorý si neplní výživovacie povinnosti.

Nový program dostalo Centrum vo februári v roku 2001. Po nadobudnutí účinnosti Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov a Európskeho dohovoru o uznávaní a výkone týkajúcich sa starostlivosti o deti, Centrum zabezpečuje aj právne úkony ktoré sa týkajú únosu detí. Najčastejším scenárom únosov je to, že jeden z manželov zoberie deti a odcestuje s nimi do cudziny.

Zároveň je aj **ústredným orgánom** v oblasti medzištátnych osvojení detí. Ľahšie sa koná v štátoch, ktoré podpísali tie isté dohovory, podľa ktorých sa riadime aj my, ako so štátmi, kde tieto medzinárodné dokumenty neboli prijaté. Plnenie týchto úloh je trvalé a časovo neohraničené, zmluvné štáty ich realizujú v určených lehotách, stanovených v zmluvných dokumentoch a v predpísanej forme. Okrem trvalých úloh Centrum plní aj krátkodobé činnosti, kde je možné zaradiť najmä pomoc pri pátraní po pobyte povinných osôb, výkon funkcie kolízneho opatrovníka vo veciach s cudzím prvkom a zabezpečovanie servisu pre pobočky a korešpondentov Medzinárodnej sociálnej služby so sídlom v Ženeve.

Úplné znenie „Dohovoru o právach dieťaťa“ tvorí prílohu tejto publikácie, čo dávame opakovane do pozornosti čitateľa.

Dohovor o právach dieťaťa

Prijalo Valné zhromaždenie Spojených národov
20. novembra 1989

(Neoficiálny komentár hlavných ustanovení)

PREAMBULA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru

majúc na zreteli, že podľa zásad Charty Spojených národov je uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovnakých neodňateľných práv všetkých príslušníkov ľudskej rodiny základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete,

majúc na mysli, že ľud Spojených národov v Charte znovu prejavil svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti a vyjadril svoje odhodlanie podporovať pokrok a zlepšovať životnú úroveň pri väčšej slobode,

uznávajúc, že Spojené národy vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a v medzinárodných zmluvách o ľudských právach prehlásili, a uzniesli sa, že každému prináležia v nich ustanovené práva a to bez akéhokoľvek rozdielu podľa rasy, farby pokožky, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmysľovania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku rodu alebo iného postavenia,

majúc na pamäti, že vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv Spojené národy prehlásili, že deti majú nárok na zvláštnu starostlivosť a pomoc, v presvedčení, že rodina ako základná jednotka spoločnosti a prirodzené prostredie pre rast a blaho všetkých svojich členov a predovšetkým detí, musí mať nárok na potrebnú ochranu a pomoc, aby mohla bezo zvyšku plniť svoju úlohu v spoločnosti,

uznávajúc, že v záujme plného a harmonického rozvoja osobnosti, musí dieťa vyrastať v rodinnom prostredí, v atmosfére šťastia, lásky a porozumenia,

Michal Oláh – Ján Roháč

majúc na zreteli, že dieťa musí byť plne pripravené žiť v spoločnosti vlastným životom a byť vychované v duchu ideálov obsiahnutých v Charte Spojených národov, a to predovšetkým v duchu mieru, dôstojnosti, znášanlivosti, slobody, rovnosti a spolupatričnosti,

majúc na mysli, že potreba zabezpečiť zvláštnu starostlivosť bola zakotvená v Ženevskej deklarácii práv dieťaťa v roku 1924 a v Deklarácii práv dieťaťa prijatej Spojenými národmi v roku 1959 a uznaná vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach /zvlášť v článkoch 23 a 24/, v Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach /zvlášť v článku 10/ a v štatútoch a príslušných dokumentoch odborných a medzinárodných organizácií, zaoberajúcich sa starostlivosťou o deti,

majúc na mysli, že ako je uvedené v Deklarácii práv dieťaťa, prijatej Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 20. novembra 1989, „dieťa pre svoju telesnú a duševnú nezrelosť potrebuje zvlášť záruky, starostlivosť a zodpovedajúcu právnu ochranu pred narodením a po ňom“,

majúc na pamäti ustanovenia Deklarácie sociálnych a právnych zásad ochrany blaha detí, so zvláštnym zreteľom na vnútroštátne a medzinárodné predpisy pre umiestňovanie detí do inštitúcií do náhradnej starostlivosti, Minimálnych štandardných pravidiel OSN týkajúcich sa výkonu súdництва za účasti mladistvých /Pekingské pravidlá/, Deklarácie o ochrane žien a detí za mimoriadnych okolností a v ozbrojených konfliktoch,

uznávajúc, že vo všetkých krajinách sveta sú deti, ktoré žijú v mimoriadne ťažkých podmienkach a že si tieto deti vyžadujú zvláštnu pozornosť,

berúc náležitý ohľad na význam tradícií a kultúrnych hodnôt každého národa pre ochranu a harmonický rozvoj dieťaťa,

uznávajúc význam medzinárodnej spolupráce pre zlepšovanie životných podmienok detí v každej krajine, predovšetkým v rozvojových krajinách,

dohodli sa na nasledovnom:

Preambula sa odvoláva na základné princípy OSN a špeciálne ustanovenia rôznych príslušných zmlúv a deklarácií o ľudských právach. Opäť zdôrazňuje, že deti vyžadujú vzhľadom na svoju zraniteľnosť zvláštnu starostlivosť a ochranu. Zvláštny dôraz sa kladie na základnú starostlivosť a ochrannú zodpovednosť rodiny, na nevyhnutnosť právnej a ďalšej ochrany dieťaťa pred a po narodení, na význam rešpektovania kultúrnych hodnôt detského spoločenstva a na životne dôležitú úlohu medzinárodnej spolupráce pri uplatňovaní práv detí.

Michal Oláh – Ján Roháč

Článok 1 DEFINÍCIA DIEŤAŤA

Pre účely tohto Dohovoru sa za dieťa považuje každá ľudská bytosť mladšia než 18 rokov, ak podľa právneho poriadku, ktorý sa vzťahuje na dieťa, nie je dospelosť dosiahnutá skôr.

Každá osoba mladšia než 18 rokov, pokiaľ sa dospelosť podľa zákona nedosahuje skôr.

Článok 2 NEDISKRIMINÁCIA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať a zabezpečiť práva stanovené týmto Dohovorom každému dieťaťu, ktoré je pod ich jurisdikciou, bez akýchkoľvek diskriminácií podľa rasy, farby pokožky, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmysľania, národnostného, etnického alebo sociálneho pôvodu, majetku, telesnej alebo duševnej nespôsobilosti, rodu a iného postavenia dieťaťa alebo jeho rodičov alebo zákonných zástupcov.

Princíp, že všetky práva sa vzťahujú na všetky deti bez výnimky a štát je povinný chrániť deti pred akoukoľvek formou diskriminácie. Štát nesmie porušovať žiadne právo a musí prijímať pozitívne opatrenia na ich propagáciu a dodržiavanie.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, prijímajú všetky potrebné opatrenia, aby bolo dieťa chránené pred všetkými formami diskriminácie alebo trestov založených na postavení, činnosti, vyjadrených názoroch alebo presvedčení jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo členov rodiny.

Článok 3 ZÁUJMY DIEŤAŤA

1. Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú, že zabezpečia dieťaťu ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre jeho blaho, pričom budú brať ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za dieťa zodpovedných a urobia všetky potrebné zákonodarné administratívne opatrenia.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú, že zabezpečia, aby inštitúcie, služby a zariadenia zodpovedné za starostlivosť a ochranu detí zodpovedali normám stanoveným kompetentnými úradmi, zvlášť po stránke bezpečnosti a ochrany zdravia, počtu a kvalifikácie personálu, ako aj kompetentného dozoru.

Všetky činnosti týkajúce sa dieťaťa musia brať plne do úvahy jeho najlepšie záujmy. Štát musí poskytovať dieťaťu primeranú starostlivosť v prípade, keď ju nemôžu poskytnúť rodičia alebo iné zodpovedné osoby.

Článok 4 VÝKON PRÁV

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, vykonávajú všetky potrebné zákonodarné, správne a iné opatrenia pre uskutočnenie práv uznaných týmto Dohovorom. Pokiaľ ide o hospodárske, sociálne a kultúrne práva, štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, urobia opatrenia v maximálnej miere podľa svojich možností a podľa potreby v rámci medzinárodnej spolupráce. Ide o záväzok štátu plniť práva obsiahnuté v Dohovore.

Článok 5 RODIČOVSKÉ USMERNŇOVANIE A SCHOPNOSTI DIEŤAŤA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať zodpovednosť, práva a povinnosti rodičov alebo v iných prípadoch členov širšej rodiny alebo obce, v súlade s miestnymi zvyklosťami alebo zákonných zástupcov, či iných osôb právne zodpovedných za dieťa. Budú sa snažiť o to, aby bola dieťaťu poskytnutá pomoc pri orientácii a výkone jeho práv uznaných týmto Dohovorom v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami.

Povinnosť štátu rešpektovať práva a zodpovednosť rodičov a širšej rodiny pri vedení dieťaťa, v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami.

Článok 6 ZACHOVANIE ŽIVOTA A ROZVOJ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú, že každé dieťa má prirodzené právo na život.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, budú zabezpečovať v maximálnej miere zachovanie života a rozvoj dieťaťa.

Neodňateľné právo na život a záväzok štátu zabezpečiť prežitie a rozvoj dieťaťa.

MENO A ŠTÁTNA PRÍSLUŠNOSŤ

1. Každé dieťa je ihneď po narodení zaregistrované a má od narodenia právo na meno, štátnu príslušnosť, a podľa možnosti právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť.
2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, zabezpečujú uplatňovanie týchto práv v súlade so svojimi záväzkami vyplývajúcimi z príslušných medzinárodných právnych dokumentov v tejto oblasti, zvlášť v prípade, ak by dieťa inak štátnu príslušnosť nemalo.
Právo mať meno a štátnu príslušnosť od narodenia.

Článok 8

ZACHOVANIE IDENTITY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú, že budú rešpektovať právo dieťaťa na zachovanie jeho totožnosti, vrátane štátnej príslušnosti, mena a rodinných väzkov uznaných zákonom s vylúčením nezákonných zásahov.
2. Ak je dieťa protizákonne zbavené čiastočne alebo úplne svojej identity, zabezpečia štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, potrebnú pomoc a ochranu pre urýchlené obnovenie jeho totožnosti.
Zväzok štátu chrániť a v prípade potreby obnoviť základné atribúty identity dieťaťa /meno, štátnu príslušnosť a rodinné väzky/.

Článok 9

ODLÚČENIE OD RODIČOV

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, zabezpečia, aby dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, okrem prípadov, keď príslušné úrady na základe súdneho rozhodnutia a v súlade s platným právom a v príslušnom jednaní určia, že takéto oddelenie je potrebné v najlepšom záujme dieťaťa. Takéto určenie môže byť nevyhnutné v konkrétnom prípade, napr. ak ide o zneužívanie alebo zanedbávanie dieťaťa rodičmi alebo ak žijú rodičia oddelene a je potrebné rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa.
2. V každom procese podľa odstavca 1 sa poskytuje všetkým zainteresovaným stranám možnosť zúčastniť sa jednania a uviesť svoje stanoviská.
3. Uvedené štáty musia rešpektovať právo dieťaťa, ktoré je oddelené od jedného

ho alebo oboch rodičov, udržiavať pravidelne osobný kontakt s oboma rodičmi, okrem prípadov, ak by to bolo v rozpore so záujmami dieťaťa.

4. Ak je takéto oddelenie dieťaťa od rodičov dôsledkom akéhokoľvek postupu štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, ako je väzba, uväznenie, vypovedanie, vyhostenie alebo smrť /vrátane smrti, ktorá nastala z akéhokoľvek príčiny v dobe, keď bola dotyčná osoba v starostlivosti štátu/ jedného alebo oboch rodičov dieťaťa, štát na požiadanie poskytne rodičom, dieťaťu alebo prípadne inému členovi rodiny nevyhnutné informácie o mieste pobytu neprítomného /neprítomných/ člena /členov/ rodiny. S výnimkou prípadov, ak by poskytnutie takejto informácie bolo v rozpore s blahom dieťaťa. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou tohto Dohovoru, okrem toho zabezpečia, aby poskytnutie takejto informácie nemalo žiadne nepriaznivé dôsledky pre zainteresovanú osobu /osoby/.

Dieťa má právo žiť s rodičmi, okrem prípadov, keď to je nezlučiteľné s jeho záujmami. Dieťa má taktiež právo udržiavať kontakt s oboma rodičmi, ak je odlúčené od jedného alebo oboch.

Článok 10

SPÁJANIE RODÍN

1. V súlade so záväzkami štátu, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, podľa čl. 9, ods. 1, sa žiadosti dieťaťa alebo jeho rodičov o vstup na územie štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, alebo jeho opustenie za účelom spojenia rodiny posudzujú pozitívne, humánne a urýchlene. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, ďalej zabezpečia, aby podanie takejto žiadosti nemalo žiadne nepriaznivé dôsledky pre žiadateľa alebo členov jeho rodiny.

2. Dieťa, ktorého rodičia bývajú v rozličných štátoch, má až na výnimočné prípady právo udržiavať pravidelné osobné kontakty a priame vzťahy s oboma rodičmi. Za týmto účelom a v súlade so svojimi záväzkami podľa čl. 9, ods. 2, uznávajú členské štáty Dohovoru právo dieťaťa a jeho rodičov opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú a vstúpiť do vlastnej krajiny. Právo opustiť ktorúkoľvek krajinu podlieha iba takým obmedzeniam, ktoré stanoví zákon a sú nutné pre ochranu národnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky, alebo práv a slobôd druhých a ktoré sú v súlade s ostatnými právami uznanými v tomto Dohovore.
Deti a ich rodičia majú právo odísť z ktorejkoľvek krajiny a vstúpiť do ich vlastnej za účelom spojenia alebo udržania vzťahov medzi deťmi a rodičmi.

Článok 11 NEZÁKONNÉ PREMIESTNENIE A NEVRÁTENIE

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia urobiť opatrenia na zabránenie nezákonného premiestňovania detí do zahraničia a ich nevrátenie späť.
 2. Za týmto účelom sa musia štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, usilovať o uzatvorenie dvojstranných a mnohostranných dohôd alebo o prístup k existujúcim dohodám.
- Štát má povinnosť zabrániť a napraviť únos alebo zadržiavanie detí v zahraničí rodičom alebo tretou stranou.

Článok 12 NÁZOR DIEŤAŤA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťa musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni.
2. Za týmto účelom sa dieťaťu musí predovšetkým poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo administratívnom pojednávaní, ktoré sa ho dotýka, a to buď priamo alebo prostredníctvom zástupcu alebo jeho príslušného orgánu, a spôsobom, ktorý je v súlade s pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva.

Dieťa má právo vyjadriť slobodne svoj názor, jeho požiadavky majú byť brané do úvahy v každej záležitosti alebo postupne, ktoré sa ho týkajú.

Článok 13 SLOBODA PREJAVU

1. Dieťa má právo na slobodu prejavu:

Toto právo zahŕňa slobodu vyhladávať, prijímať a rozširovať informácie každého druhu bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo inými prostriedkami podľa voľby dieťaťa.

2. Výkon tohto práva môže podliehať určitým obmedzeniam, avšak tieto obmedzenia môžu byť iba také, aké stanoví zákon a ktoré sú nutné: a/ pre rešpektovanie práv alebo povestí iných,

b/ pre ochranu národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky.

Dieťa má právo slobodne vyjadrovať svoje názory, získavať a zverejňovať informácie s výnimkou situácie, kedy by došlo k porušeniu práv ostatných.

Článok 14 SLOBODA SVEDOMIA, MYSLENIA A NÁBOŽENSTVA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia uznávať právo dieťaťa na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.
2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia uznávať práva a povinnosti rodičov, v zodpovedajúcich prípadoch zákonných zástupcov, viesť dieťa pri výkone jeho práva spôsobom zodpovedajúcim rozvíjajúcim sa schopnostiam dieťaťa.
3. Sloboda prejavovať náboženstvo alebo vieru môže podliehať iba takým obmedzeniam, ktoré stanovuje zákon a ktoré sú nutné na ochranu verejnej bezpečnosti, poriadku, zdravia alebo morálky alebo základných práv a slobôd iných.

Štát musí rešpektovať právo dieťaťa na slobodu svedomia, myslenia a náboženstva, podliehajúce vhodnej orientácii zo strany rodičov.

Článok 15 SLOBODA ZDRUŽOVANIA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na slobodu združovania a slobodu pokojného zhromažďovania.
2. Výkon týchto práv nesmie byť žiadnym spôsobom obmedzovaný s výnimkou tých obmedzení, ktoré stanoví zákon a ktoré sú nutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej alebo verejnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky, alebo ochrany práv a slobôd druhých.

Dieťa má právo stretávať sa s ostatnými a vytvárať alebo spájať sa do združení.

Článok 16 OCHRANA SÚKROMIA

1. Žiadne dieťa nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života rodiny, domova alebo korešpondencie ani nezákonným útokom na svoju česť a povesť.

2. Dieťa má právo na zákonnú ochranu proti takýmto zásahom alebo útokom.

Dieťa má právo na ochranu pred zasahovaním do súkromia, rodiny, domova a korešpondencie a pred útokmi na jeho časť alebo povest.

Článok 17

PRÍSTUP K VHODNÝM INFORMÁCIAM

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú dôležitú funkciu hromadných oznamovacích prostriedkov a zabezpečujú dieťaťu prístup k informáciám a materiálom z rôznych národných a medzinárodných zdrojov, predovšetkým takých, ktoré sú zamerané na rozvoj sociálneho, duchovného a mravného blaha dieťaťa a tiež jeho telesného a duševného zdravia. Za týmto účelom štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, budú podporovať:

- a/ hromadné oznamovacie prostriedky šíriace informácie a materiály, ktoré sú pre dieťa sociálne a kultúrne prospešné a ktoré zodpovedajú duchu článku 29 tohto Dohovoru,
- b/ medzinárodnú spoluprácu pri tvorbe, výmene a rozširovaní takýchto informácií a materiálov z rôznych kultúrnych, národných a medzinárodných zdrojov,
- c/ tvorbu a rozširovanie kníh pre deti,
- d/ hromadné oznamovacie prostriedky, berúce zvláštny ohľad na jazykové potreby detí patriacich k menšinovej skupine alebo domorodému obyvateľstvu,
- e/ tvorbu zodpovedajúcich zásad ochrany dieťaťa pred informáciami a materiálmi škodlivými pre jeho blaho, majúc na mysli ustanovenie článkov 13 a 18 tohto Dohovoru.

Štáty musia zabezpečiť prístup detí k informáciám a materiálom z rôznych zdrojov a musia podporovať masmédiá, aby rozširovali informácie, ktoré sú v súlade so sociálnym a kultúrnym blahom dieťaťa a prijímať opatrenia na ochranu detí pred škodlivými materiálmi.

Článok 18

RODIČOVSKÁ ZODPOVEDNOSŤ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia vynaložiť maximálne úsilie na to, aby bola uznaná zásada, že obidvaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a rozvoj dieťaťa. Základným zmyslom ich starostlivosti musí byť pritom najlepší záujem dieťaťa.

2. Za účelom zaručenia a podpory práv stanovených týmto Dohovorom, musia členské štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru poskytovať rodi-

čom a zákonným zástupcom potrebnú pomoc pri výchove detí a zabezpečiť rozvoj inštitúcií, zariadení a služieb starostlivosti o deti.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia urobiť všetky potrebné opatrenia k tomu, aby bolo zabezpečené právo detí pracujúcich rodičov využívať služby a zariadenia starostlivosti o deti, ktoré sú pre ne určené.

Rodičia majú spoločnú základnú zodpovednosť za výchovu detí a štát ich v tom musí podporovať. Štát musí poskytovať primeranú pomoc rodičom pri výchove detí.

Článok 19

OCHRANA PRED ZNEUŽÍVANÍM A ZANEDBÁVANÍM

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky potrebné zákonodarné, administratívne, sociálne a výchovné opatrenia pre ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, zanedbávaním alebo nedbalým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním, vrátane sexuálneho zneužívania počas obdobia, keď sú v starostlivosti jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb.

2. Takéto ochranné opatrenia musia v prípade nutnosti zahŕňať účinné postupy pre vytváranie sociálnych programov poskytujúcich potrebnú podporu dieťaťu a tým, ktorí sa o dieťa starajú. Týka sa to aj iných foriem prevencie a zisťovania, oznamovania, upozorňovania, vyšetrovania, liečenia a následných opatrení, vzťahujúcich sa na prípady zlého zaobchádzania s deťmi tak, ako je uvedené vyššie, a tiež, v prípade nutnosti, uplatnenie súdnych prostriedkov.

Štát musí chrániť dieťa pred všetkými formami zlého zaobchádzania zo strany rodičov alebo iných osôb zodpovedných za výchovu detí a vytvárať vhodné sociálne programy zamerané na prevenciu zneužívania detí a starostlivosti o obe zneužívania a násillia.

Článok 20

OCHRANA DETÍ BEZ RODINY

1. Dieťa dočasne alebo trvalo pozbavené svojho rodinného prostredia alebo také, ktoré v jeho vlastnom záujme nemôže byť ponechané v takomto prostredí, má právo na zvláštnu ochranu a pomoc poskytovanú štátom.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť takémuto dieťaťu v súlade so svojimi vnútroštátnym zákonodarstvom náhradnú starostlivosť.

3. Takáto starostlivosť môže medzi iným zahŕňať odovzdanie do starostlivosti, inštitút „kafala“ podľa islamského práva, osvojenie a v nutných prípadoch umiestnenie do vhodného zariadenia starostlivosti o deti. Pri voľbe riešenia je potrebné brať do úvahy žiaducu kontinuitu vo výchove dieťaťa a etnický, náboženský, kultúrny a jazykový pôvod dieťaťa.

Štát je povinný zabezpečiť zvláštnu ochranu deťom, ktoré stratili rodinné prostredie a zabezpečiť primeranú náhradnú starostlivosť alebo ich umiestnenie do vhodného zariadenia v takýchto prípadoch. Pri plnení tohto záväzku sa musí brať ohľad na kultúrny pôvod detí.

Článok 21 ADOPCIA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru a ktoré uznávajú a /alebo/ povolujú systém osvojenia, musia zabezpečiť, aby sa v prvom rade bral do úvahy najlepší záujem dieťaťa a musia:

- a/ zabezpečiť, aby osvojenie dieťaťa povoľovali iba úrady na to kompetentné, ktoré dodržiavajú príslušný zákon a v stanovenom postupe, na základe všetkých zodpovedajúcich a spoľahlivých informácií určia, že osvojenie je prístupné z hľadiska postavenia dieťaťa vo vzťahu k rodičom, príbuzným a zákonným zástupcom a že, ak sa to vyžaduje, príslušné osoby dali vedomý súhlas k osvojeniu po takom prejednávaní, ktoré sa môže ukázať nutným,
- b/ uznať, že osvojenie v cudzej krajine je možné považovať za náhradný spôsob starostlivosti o dieťa, ak dieťa nemôže byť dané do výchovy v zariadení starostlivosti o deti alebo v rodine osvojiteľa, alebo nie je možné starať sa oň, iným vhodným spôsobom v krajine pôvodu,
- c/ zabezpečiť, aby dieťa osvojené v inej krajine využívalo rovnaké záruky a práva, ktoré by platili v prípade osvojenia v jeho vlastnej krajine,
- d/ urobiť všetky potrebné opatrenia pre zabezpečenie toho, aby osvojenie v cudzej krajine nevedlo k neoprávnenému zisku zainteresovaných osôb,
- e/ podporovať v nutných prípadoch ciele tohto článku uzatváraním dvojstranných alebo mnohostranných dohôd alebo zmlúv a v ich rámci sa snažiť o to, aby umiestnenie dieťaťa do starostlivosti v inej krajine uskutočňovali príslušné úrady alebo orgány.

V krajinách, kde sa adopcia uznáva alebo je dovolená, musí sa uskutočňovať iba v záujme dieťaťa a na základe súhlasu príslušných orgánov a pri zabezpečení záruk pre postavenie dieťaťa.

Článok 22 UTEČENECKÉ DETI

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby dieťa žiadajúce o postavenie utečenca alebo bo ktoré je v súlade s platným medzinárodným alebo vnútroštátnym právom a postupom považované za utečenca, či už je v doprovode svojich rodičov, iných osôb alebo bez doprovodu, dostalo potrebnú ochranu a humanitárnu pomoc pri využívaní práv stanovených týmto dohovorom a inými dokumentmi v oblasti medzinárodného humanitárneho práva a ľudských práv, kde sú uvedené štáty zmluvnými stranami.

2. Za týmto účelom majú štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, rozvíjať podľa uváženia spoluprácu v úsilí Spojených národov a iných príslušných medzivládnych alebo nevládných organizácií, spolupracujúcich so Spojenými národmi pri ochrane a pomoci takýmto deťom a pri vyhľadávaní rodičov alebo iných členov rodiny dieťaťa - utečenca, s cieľom získať informácie potrebné pre jeho opätovné spojenie s rodinou. Ak nie je možné nájsť rodičov alebo iných členov rodiny, musí sa dieťaťu poskytnúť rovnaká ochrana ako inému dieťaťu trvalo a prechodne zbavenému svojej rodiny, ako to stanovuje tento Dohovor.

Utečeneckému dieťaťu alebo dieťaťu, ktoré sa usiluje o status utečenca, sa musí poskytovať zvláštna ochrana. Povinnosťou štátu je spolupracovať s kompetentnými organizáciami, ktoré poskytujú takúto ochrannú pomoc.

Článok 23 POSTIHNUTÉ DETI

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú, že duševne alebo telesne postihnuté dieťa má žiť plnohodnotný a riadny život v podmienkach zabezpečujúcich dôstojnosť, podporujúcich sebadôveru a umožňujúcich aktívnu účasť dieťaťa v spoločnosti.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo postihnutého dieťaťa na zvláštnu starostlivosť. V závislosti od rozsahu existujúcich zdrojov musia oprávnenému dieťaťu a osobám, ktoré sa oň starajú, poskytnúť podporu a pomoc, o ktorú sú požiadané a ktorá zodpovedá stavu dieťaťa a situácii rodičov alebo iných osôb, ktoré sa starajú o dieťa.

3. S uznaním zvláštnych potrieb postihnutého dieťaťa sa pomoc, v súlade s ods. 2 tohto článku, musí poskytovať podľa možnosti bezplatne, s ohľadom na finančné zdroje rodičov alebo iných osôb, ktoré sa o dieťa starajú. Pomoc musí

byť určená na zabezpečenie skutočného prístupu postihnutého dieťaťa ku vzdelaniu, profesionálnej príprave, zdravotnej a rehabilitačnej starostlivosti, príprave na zamestnanie a oddychu spôsobom, ktorý vedie k dosiahnutiu najúplnejšieho možného zapojenia do spoločnosti a individuálneho rozvoja dieťaťa, vrátane jeho kultúrneho a duchovného rozvoja.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia v duchu medzinárodnej spolupráce podporovať výmenu príslušných informácií v oblasti preventívnej zdravotníckej starostlivosti a medicínskeho, psychologického a funkčného liečenia v prípade postihnutých detí, vrátane rozširovania a prístupu k informáciám týkajúcich sa metód rehabilitačnej výchovy a profesionálnej prípravy na to, aby signatárske štáty Dohovoru mohli zlepšovať svoje možnosti a znalosti a prehľbovať tak svoje skúsenosti v týchto oblastiach. V tomto smere sa berie zvláštny ohľad na potreby rozvojových krajín.

Postihnuté dieťa má právo na špeciálnu starostlivosť, vzdelanie a prípravu, aby mohlo dosiahnuť čo najväčšiu samostatnosť a aby mohlo viesť plnohodnotný a aktívny život v spoločnosti.

Článok 24 ZDRAVIE A ZDRAVOTNÍCKE SLUŽBY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na dosiahnutie najvyššej možnej úrovne zdravotného stavu a na využívanie liečebných a rehabilitačných zariadení. Musia sa usilovať, aby žiadne dieťa nebolo zbavené svojho práva na prístup k takýmto zdravotníckym službám.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia sledovať úplné vykonávanie tohto práva a predovšetkým prijímať potrebné opatrenia:

- a/ pre znižovanie dojčenskej a detskej úmrtnosti,
- b/ pre zabezpečenie nevyhnutnej lekárskej pomoci a zdravotníckej starostlivosti pre všetky deti, s dôrazom na základnú lekársku starostlivosť,
- c/ pre odstránenie chorôb a podvýživy tiež v rámci základnej lekárskej starostlivosti, okrem iného tiež prostredníctvom poskytovanej technológie a prostredníctvom poskytovanej dostatočnej hodnotnej potravy a pitnej vody, pričom je treba brať ohľad na nebezpečenstvá a riziká znečistenia životného prostredia,
- d/ pre poskytovanie primeranej starostlivosti matkám pred a po pôrode,
- e/ pre zabezpečenie, aby všetky zložky spoločnosti, predovšetkým rodičia a deti boli informovaní o zdraví a detskej výžive, o výhodách dojčenia, o hygiene, sanitárnych podmienkach prostredia detí a o predchádzaní úrazov a aby mali prístup k vzdelaniu a boli podporovaní pri využívaní týchto základných znalostí,
- f/ pre rozvoj preventívnej zdravotníckej služby a poradenskej služby pre rodičov a rozvoj výchovy k plánovaniu rodičovstva a služieb.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky účinné a vhodné opatrenia na odstránenie všetkých zaužívaných postupov, ktoré škodia zdraviu detí.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru sa zaväzujú, že budú podporovať medzinárodnú spoluprácu za účelom postupného dosiahnutia plného vykonávania práva uznaného v tomto článku. V tejto súvislosti sa musí brať zvláštny ohľad predovšetkým na potreby rozvojových krajín.

Dieťa má právo na najlepší zdravotný stav a prístup k zdravotníckym službám najvyššieho štandardu. Štát musí kiasť zvláštny dôraz na ustanovenia o základnej a preventívnej starostlivosti, verejnej zdravotnej výchove a na znižovanie detskej úmrtnosti. Štát musí podporovať medzinárodnú spoluprácu v tejto oblasti a zabezpečiť, aby žiadne dieťa nemalo zamedzený prístup k efektívnej zdravotníckej službe.

Článok 25 PRAVIDELNÁ KONTROLA UMIESTNENIA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa umiestneného do náhradného zariadenia za účelom starostlivosti, ochrany alebo liečenia jeho telesného alebo duševného zdravia, na pravidelné hodnotenie zaobchádzania s dieťaťom a všetkých ďalších okolností spojených s jeho umiestnením.

Dieťa, ktoré štát umiestnil do náhradného zariadenia z dôvodu starostlivosti, ochrany alebo liečenia, má právo na pravidelnú kontrolu zaobchádzania s ním.

Článok 26 SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia uznávať právo každého dieťaťa na výhody sociálneho zabezpečenia, vrátane sociálneho poistenia a musí prijímať nevyhnutné opatrenia na dosiahnutie plného výkonu tohto práva v súlade s vnútroštátnym právom.

2. Tieto výhody sa musia podľa situácie poskytovať s ohľadom na zdroje a možnosti dieťaťa a osôb, ktoré sa oň starajú, ako aj s ohľadom na akékoľvek ďalšie hľadiská spojené so žiadosťou o poskytovanie týchto výhod, podanú dieťaťom alebo v jeho prospech.

Dieťa má právo využívať sociálne zabezpečenie vrátane sociálneho poistenia.

Článok 27 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na životnú úroveň potrebnú pre jeho telesný, duševný, mravný a sociálny rozvoj.
2. Rodičia alebo iné osoby, ktoré sa o dieťa starajú, majú prvoradú zodpovednosť za zabezpečenie životných podmienok nevyhnutných pre jeho rozvoj.
3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, v súvislosti s podmienkami daného štátu a v rámci svojich možností musia prijať potrebné opatrenia za účelom poskytnutia pomoci rodičom a iným osobám, ktoré sa starajú o dieťa, pre vykonávanie tohto práva a v prípade potreby musia poskytovať materiálnu pomoc a podporovať programy, predovšetkým v súvislosti so zabezpečením potravín, oblečenia a bývania.
4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky nevyhnutné opatrenia pre udržanie starostlivosti o dieťa zo strany rodičov alebo iných osôb, ktoré zaň nesú finančnú zodpovednosť, či už na území signatárskeho štátu alebo v zahraničí. Predovšetkým v prípadoch, keď osoby, ktoré nesú za dieťa finančnú zodpovednosť, žijú v inom štáte než dieťa, majú signatárske štáty sprístupniť medzinárodné dohody a tiež musia prijímať iné vhodné opatrenia.

Každé dieťa má právo na zabezpečenie životnej úrovne, primeranej jeho telesnému, duševnému, duchovnému, morálnemu a sociálnemu rozvoju. Rodičia majú prvoradú povinnosť zabezpečiť dieťaťu primeranú životnú úroveň. Povinnosťou štátu je zabezpečiť, aby sa táto povinnosť plnila a mohla plniť. Zodpovednosť štátu môže zahrňovať materiálnu pomoc rodičom a ich deťom.

Článok 28 VZDELÁVANIE

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na vzdelanie a za účelom postupného naplňania tohto práva a pri rešpektovaní rovnakých možností, musia predovšetkým:
 - a/ zaviesť pre všetkých bezplatné a povinné vzdelanie,
 - b/ podporovať rozvoj rôznych foriem stredného vzdelania, zahrňujúce všeobecné a odborné vzdelanie. Sprístupniť ho každému dieťaťu a prijímať iné súvisiace opatrenia, ako je zavádzanie bezplatného vzdelania a v prípade potreby poskytovanie finančnej podpory,
 - c/ sprístupniť všetkým vhodnými prostriedkami vysokoškolské vzdelanie pre všetkých podľa schopnosti,

d/ sprístupniť všetkým deťom informácie a poradenskú službu v oblasti vzdelania a odbornej prípravy na povolanie,

e/ prijímať opatrenia na podporu pravidelnej školskej dochádzky a zníženia počtu detí, ktoré nedokončia školskú dochádzku.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky potrebné opatrenia pre to, aby sa disciplína na školách zabezpečovala spôsobom zlučiteľným s ľudskou dôstojnosťou dieťaťa a v súlade s týmto dohovorom.
3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia rozvíjať a podporovať medzinárodnú spoluprácu v záležitostiach týkajúcich sa vzdelania, predovšetkým s cieľom prispieť k odstraňovaniu nevedomosti a negramotnosti vo svete a uľahčiť prístup k vedecko-technickým poznatkom a moderným metódam výučby. V súvislosti s tým sa musí brať zvláštny ohľad na rozvojové krajiny.

Dieťa má právo na vzdelanie a povinnosťou štátu je zabezpečiť, aby bolo základné vzdelanie bezplatné a povinné, podporovať rôzne formy stredného vzdelania dostupného pre každé dieťa a sprístupniť vysokoškolské vzdelanie pre všetkých podľa kapacity. Disciplína v školách musí byť v súlade s právami dieťaťa a jeho dôstojnosťou. Štát sa musí zapájať do medzinárodnej spolupráce pri uplatňovaní týchto práv.

Článok 29 CIELE VÝCHOVY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, súhlasia, že výchova dieťaťa musí smerovať k:
 - a/ rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a rozumových a fyzických schopností v čo najväčšej miere,
 - b/ výchove na posilňovanie úcty k ľudským právam a základným slobodám a tiež k zásadám zakotveným v Charte Spojených národov,
 - c/ výchove zameranej na posilňovanie úcty k rodičom dieťaťa, kultúrnej svojbytnosti, jazyku a národným hodnotám krajiny, v ktorej dieťa žije, krajine svojho pôvodu a civilizáciám odlišným od svojej vlastnej,
 - d/ príprave dieťaťa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu mieru, porozumenia, znášanlivosti, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi všetkými národmi, etnickými, národnostnými a náboženskými skupinami a osobami domorodého pôvodu,
 - e/ výchove zameranej na posilňovanie úcty k prírodnému prostrediu.

Výchova musí smerovať k rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a duševných schopností v najväčšom rozsahu. Výchova musí pripraviť dieťa na aktívny život v dospelosti v slobodnej spoločnosti a zdôrazňovať rešpekt rodičov dieťaťa,

jeho vlastnú kultúrnu identitu, jazyk a hodnoty a kultúry pôvod a hodnoty ostatných.

Článok 30 DETI NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN ALEBO DOMORODÉHO PÔVODU

V tých štátoch, kde existujú etnické, náboženské alebo jazykové menšiny alebo osoby domorodého pôvodu, nesmie byť dieťaťu, ktoré patrí k takejto menšine alebo domorodému obyvateľstvu, odopierané právo spoločne s príslušníkmi svojej skupiny používať vlastnú kultúru, vyznávať a vykonávať vlastné náboženstvo a používať svoj vlastný jazyk.

Deti národnostných menšín a domorodého obyvateľstva majú právo používať svoju vlastnú kultúru a vykonávať svoje vlastné náboženstvo a používať jazyk.

Článok 31 VOENÝ ČAS, REKREÁCIA A KULTÚRNA ČINNOSŤ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na oddych a voľný čas, na účasť v hrách a oddychovej činnosti zodpovedajúcej jeho veku, ako i na slobodnú účasť v kultúrnom živote a umeleckej činnosti.

2. Signatárske štáty Dohovoru musia rešpektovať a podporovať právo dieťaťa na všestrannú účasť v kultúrnom a umeleckom živote, podporovať ustanovenia o vhodných a rovnocenných príležitostiach v oblasti kultúrnej, umeleckej, oddychovej činnosti a využívaní voľného času.

Dieťa má právo na oddych, hry a účasť na kultúrnom živote a umeleckých aktivitách.

Článok 32 DETSKÁ PRÁCA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na ochranu pred hospodárskym vykorisťovaním a pred vykonávaním akejkoľvek práce, ktorá môže byť pre dieťa nebezpečná alebo brániť jeho vzdelávaniu alebo ktorá by škodila zdraviu dieťaťa alebo jeho telesnému, duševnému, duchovnému, mravnému alebo sociálnemu rozvoju.

2. Zmluvné štáty musia prijať zákonodarné, administratívne, sociálne a výchovné opatrenia pre zabezpečenie uplatňovania tohto článku. Za týmto účelom

a s ohľadom na príslušné ustanovenia iných medzinárodných dokumentov signatárske krajiny musia predovšetkým:

- a/ stanoviť najnižšiu vekovú hranicu alebo hranice pre vstup do zamestnania,
- b/ stanoviť zodpovedajúcu úpravu pracovnej doby a podmienok zamestnania,
- c/ stanoviť príslušnú penalizáciu alebo iné sankcie pre účinné zabezpečenie uplatňovania tohto článku.

Dieťa má právo na ochranu pred prácou, ktorá ohrozuje jeho zdravie, výchovu alebo rozvoj. Štát musí stanoviť najnižšiu vekovú hranicu pre vstup do zamestnania a určiť pracovné podmienky.

Článok 33 KONZUMOVANIE DROG

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky príslušné opatrenia, vrátane zákonodarných, administratívnych, sociálnych a kultúrnych opatrení na ochranu detí pred nezákonným užívaním narkotických a psychotropných látok definovaných príslušnými medzinárodnými zmluvami a na zabránenie využívania detí pri nezákonnej výrobe a obchodovaní s týmito látkami.

Dieťa má právo na ochranu pred používaním narkotík a psychotropných látok a pred zapojením do ich výroby a distribúcie.

Článok 34 SEXUÁLNE ZNEUŽÍVANIE

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú chrániť dieťa pred všetkými formami sexuálneho vykorisťovania a sexuálneho zneužívania. Za týmto účelom prijímajú predovšetkým nevyhnutné vnútroštátne, dvojstranné a mnohostranné opatrenia, aby zabránili:

- a/ zvädzaniu alebo donucovaniu detí k akejkoľvek nezákonnej sexuálnej činnosti,
- b/ vykorisťovaniu a zneužívaniu detí na prostitúciu alebo na iné nezákonné sexuálne praktiky,
- c/ vykorisťovaniu a zneužívaniu detí pre pornografiu a pornografické materiály.

Štát musí chrániť dieťa pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním, vrátane prostitúcie a pornografie.

Článok 35 PREDAJ, ÚNOS A OBCHODOVANIE

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky príslušné vnútroštátne, dvojstranné a mnohostranné opatrenia, aby zabránili únosu

detí, ich predávaníu a obchodovaniu s nimi za akýmkoľvek účelom a v akejkoľvek forme.

Povinnosťou štátu je urobiť všetko preto, aby zabránil predaju detí, obchodovaniu a ich únosom.

Článok 36 INÉ FORMY VYKORISŤOVANIA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia chrániť dieťa pred všetkými ostatnými formami vykorisťovania, ktoré akýmkoľvek spôsobom škodia blahu dieťaťa.

Dieťa má právo na ochranu pred všetkými formami vykorisťovania, ktoré akýmkoľvek spôsobom škodia jeho blahu a nie je uvedené v článkoch 32, 33, 34 a 35.

Článok 37 MUČENIE A ZBAVENIE SLOBODY

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť, že:

- a/ žiadne dieťa nesmie byť vystavené mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu či trestaniu. Za trestné činy spáchané osobami mladšími ako osemnásť rokov, nesmie byť uložený trest smrti a trest odňatia slobody na doživotie bez možnosti prepustenia na slobodu,
- b/ žiadne dieťa nesmie byť nezákonne alebo svojvoľne zbavené slobody. Zatknutie, zadržanie alebo uväznenie dieťaťa musí prebehnúť v súlade so zákonom a musí sa využívať iba ako krajné opatrenie a na najkratšiu nutnú dobu,
- c/ s každým dieťaťom zbaveným slobody sa musí zaobchádzať s ľudskosťou a úctou k prirodzenej dôstojnosti ľudskej bytosti a spôsobom, ktorý berie do úvahy potreby osoby daného veku. Každé dieťa zbavené slobody musí byť predovšetkým umiestnené oddelene od dospelých, s výnimkou prípadu, kedy neoddelenie od dospelých je v jeho najlepšom záujme a až na výnimočné okolnosti musí mať právo udržiavať styk so svojou rodinou písomne a pri návštevách,
- d/ každé dieťa zbavené slobody musí mať právo okamžitého dovolania sa právnej alebo inej zodpovedajúcej pomoci, ako aj právo odvolať sa na nezávislosť zbavenia svojej slobody pred súdom alebo iným právomocným, nezávislým a nestranným orgánom a právo na okamžité rozhodnutie v prípade každého takéhoto postupu.

Žiadne dieťa nesmie byť vystavené mučeniu, krutému zaobchádzaniu alebo trestaniu, nezákonnému uväzneniu alebo zbaveniu slobody. Trestanie i doživotné uväznenie sú zakázané pre trestné činy spáchané osobami mladšími ako 18 rokov. Každé dieťa zbavené slobody musí byť oddelené od dospelých okrem

prípadoch, keď je to v jeho najlepšom záujme. Dieťa, ktoré je zadržané, musí dostať právnu a inú pomoc a musí mu byť umožnený aj styk s rodinou.

Článok 38 OZBROJENÉ KONFLIKTY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať a zabezpečovať dodržiavanie noriem medzinárodného humanitárneho práva, ktoré sa na nich vzťahujú v prípade ozbrojených konfliktov a ktoré sa dotýkajú dieťaťa.

2. Signatárske štáty Dohovoru musia prijať všetky realizovateľné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa osoby, ktoré nedosiahli vek pätnásť rokov, priamo nezúčastňovali bojových akcií.

3. Členské krajiny Dohovoru nesmú povolávať do svojich ozbrojených síl osoby mladšie ako pätnásť rokov. Pri povolávaní do ozbrojených síl tých osôb, ktoré dosiahli vek pätnásť rokov, ale ktoré sú mladšie ako osemnásť rokov, platí zásada prijímať prednostne osoby, ktoré sú staršie.

4. V súlade so svojimi záväzkami podľa medzinárodného humanitárneho práva na ochranu civilného obyvateľstva počas ozbrojených konfliktov, štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky realizovateľné opatrenia na zabezpečenie ochrany a starostlivosti o deti, ktorých sa ozbrojený konflikt dotýka.

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, musia prijať všetky realizovateľné opatrenia aby sa zabezpečilo, že deti mladšie ako pätnásť rokov sa nebudú priamo zúčastňovať v bojových akciách. Žiadne dieťa mladšie ako 15 rokov nesmie byť povolané do ozbrojených síl. Štáty musia tiež zabezpečiť ochranu a starostlivosť o deti, ktorých sa ozbrojený konflikt dotkne, podľa príslušných medzinárodných zákonov.

Článok 39 REHABILITAČNÁ STAROSTLIVOSŤ

Signatárske štáty tohto Dohovoru musia prijať všetky potrebné opatrenia na podporu telesného a duševného zotavenia a sociálnej reintegrácie dieťaťa, ktoré sa stalo obeťou akejkoľvek formy zanedbávania, vykorisťovania alebo zneužívania, mučenia alebo inej formy krutého, neľudského alebo ponižujúceho konfliktu. Takéto zotavenie alebo reintegrácia sa musia uskutočňovať v prostredí, ktoré podporuje zdravie, sebaúctu a dôstojnosť dieťaťa.

Štát má povinnosť zabezpečiť, aby bola deťom, ktoré sa stali obeťami konfliktov, mučenia, zanedbávania, zlého zaobchádzania alebo vykorisťovania, poskytnutá potrebná starostlivosť pre zotavenie a sociálnu reintegráciu.

Článok 40

ADMINISTRÁCIA SPRÁVODLIVOSTI PRE MLADISTVÝCH

I. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa obvineného, obžalovaného alebo uznaného vinným z porušenia trestného práva na také zaobchádzanie, ktoré je v súlade s podporou zmyslu dieťaťa pre dôstojnosť a česť, ktoré posilňuje úctu dieťaťa k ľudským právam a základným slobodám iných a berie ohľad na vek dieťaťa a napomáha jeho reintegrácii, aby mohlo zaujať konštruktívnu pozíciu v spoločnosti.

2. Za týmto účelom a s ohľadom na príslušné ustanovenia medzinárodných právnych dokumentov musia štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, zabezpečiť predovšetkým, aby:

a/ žiadne dieťa nebolo obvinené, obžalované alebo uznané za vinné z porušenia trestného práva za konanie alebo opomenutie, ktoré neboli zakázané vnútroštátnym alebo medzinárodným právom v dobe, keď k nim došlo,

b/ každé dieťa obvinené alebo obžalované z porušenia trestného práva, malo prinajmenšom tieto nasledujúce záruky:

I/ aby bolo považované za nevinné až do doby, keď je podľa zákona dokázaná vina,

II/ aby bolo okamžite a priamo, v nutných prípadoch prostredníctvom svojich rodičov alebo zákonného zástupcu, informované o obvineniach vznášanych proti nemu a malo pri príprave a pri uplatnení svojej obhajoby právnu alebo inú potrebnú pomoc,

III/ aby o jeho záležitosti bez odkladu rozhodol právomocný, nezávislý a nestraný orgán alebo súdny orgán v spravodlivom procese v súlade so zákonom v prítomnosti právneho zástupcu alebo inej zodpovednej osoby a v prítomnosti jeho rodičov alebo zákonných zástupcov, okrem prípadov, kedy by sa zväžilo, že ich prítomnosť, predovšetkým s ohľadom na vek a situáciu dieťaťa, nie je v jeho najlepšom záujme,

IV/ aby nebolo nútené vypovedať alebo priznať vinu, aby sa mohlo zoznámiť s vypovedaniami svedkov buď priamo alebo prostredníctvom iných a aby bola zabezpečená rovnoprávna účasť svedkov obhajoby a hodnotenia ich výpovedí,

V/ ak bolo rozhodnuté, že sa dieťa previnilo proti trestnému zákonu, aby toto rozhodnutie, ako aj akékoľvek rozhodnutia v dôsledku toho prijaté, boli v súlade so zákonom preskúmateľné vyšším právomocným, nezávislým a nestranným alebo súdnym orgánom,

VI/ aby bola poskytnutá bezplatná pomoc tlmočníka, ak dieťa nerozumie používanému jazyku alebo nehovorí týmto jazykom.

VII/ aby bolo plne uznané jeho súkromie vo všetkých štádiách jeho prejednávania.

3. Signatárske štáty Dohovoru sa musia snažiť vypracovať zákony a postupy a vybudovať orgány a inštitúcie určené pre deti obvinené, obžalované alebo uznané vinnými z porušenia trestného práva a predovšetkým:

a/ stanoviť najnižšiu vekovú hranicu, pred dosiahnutím ktorej sa deti považujú za nespôsobilé porušiť trestné právo,

b/ v prípade potreby prijať opatrenia pre zaobchádzanie s takými deťmi bez použitia súdneho postupu za predpokladu úplného dodržiavania ľudských práv a právnych záruk.

4. Je nevyhnutné vytvárať rôzne záruky, ako je opatrovateľská služba, ustanovenia o poradenstve a dozore, konzultatívne služby, zavedenie skúšobnej lehoty, náhradnej starostlivosti, programy vzdelávania a prípravy na povolanie a iné formy mimoiustavnej starostlivosti za účelom zabezpečenia takého zaobchádzania s deťmi, ktoré zodpovedá ich blahu, ako aj ich pomerom a spáchanému deliktu.

Dieťa, ktoré sa dostalo do konfliktu so zákonom, má právo na také zaobchádzanie, ktoré podporuje jeho zmysel pre dôstojnosť a vážnosť, berie do úvahy vek dieťaťa a smeruje k jeho znovuzačleneniu do spoločnosti. Dieťa má právo na základné záruky, ako aj právnu a inú pomoc pre svoju obhajobu. Všade tam, kde je to možné, musí byť vylúčené súdne pojednávanie a uväznenie.

Článok 41

REŠEKTOVANIE VYŠŠÍCH NORIEM

Nič v tomto Dohovore sa nesmie dotýkať ustanovení, ktoré vo väčšej miere napomáhajú realizácii práv dieťaťa a ktoré môžu byť obsiahnuté v:

a/ právnom poriadku štátu, ktorý je tu zmluvnou stranou,

b/ medzinárodnom práve, ktoré je pre takýto štát záväzné.

Akékoľvek normy uvedené v národnom alebo medzinárodnom práve, vzťahujúce sa na dieťa, ktoré sú vyššie ako tie, ktoré sú vyššie uvedené v tomto Dohovore, sa musia vždy dodržiavať.

ČASŤ II

Článok 42

PLNENIE A ZÁVÄZNOSŤ

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú, že budú vyvíjať zodpovedajúce princípy a ustanovenia tohto Dohovoru, vhodným a aktívnym spôsobom tak u dospelých ako aj u detí.

Článok 43

1. Za účelom zisťovania pokroku dosiahnutého signatárskymi štátmi pri plnení záväzkov prijatých týmto Dohovorom sa zakladá Výbor pre práva dieťaťa, ktorý bude vykonávať nižšie uvedené funkcie.
2. Výbor sa skladá z desiatich členov vysokého morálneho kreditu a uznávaných odborníkov v oblasti, ktorej sa Dohovor týka. Členovia výboru sa volia zo štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, občania budú vykonávať túto funkciu ako súkromné osoby, pričom sa bude brať ohľad na spravodlivé zemepisné rozdelenie a na zastúpenie hlavných právnych systémov.
3. Členovia výboru sú volení tajným hlasovaním zo zoznamov navrhnutých štátmi, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru. Každý štát, ktorý je tu zmluvnou stranou, môže zo svojich občanov menovať jednu osobu.
4. Prvé voľby do Výboru sa musia konať najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa, kedy nadobudne platnosť tento Dohovor a potom každé dva roky. Najneskôr štyri mesiace pred dňom konania každých volieb musí generálny tajomník Spojených národov listom vyzvať signatárske štáty, aby do dvoch mesiacov predložili svoje návrhy. Generálny tajomník potom pripraví zoznam všetkých takto navrhnutých osôb v abecednom poriadku a s uvedením štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru.
5. Voľby sa musia konať na zasadnutí štátov, ktoré sú tu zmluvnými stranami, ktoré zvolal generálny tajomník do sídla Spojených národov. Na týchto zasadaniach, na ktorých dve tretiny štátov, ktoré sú tu zmluvnými stranami, tvoria kvórum, sú zvolené do výboru tie osoby, ktoré dostanú najväčší počet hlasov prítomných a hlasujúcich zástupcov signatárskych štátov.
6. Členovia výboru sú volení na obdobie štyroch rokov. Vystupujúceho člena je možné zvoliť iba vtedy, ak je znovu navrhnutý. Funkčné obdobie piatich členov výboru zvolených v prvých voľbách uplynie na konci druhého roku, okamžite po prvých voľbách predseda vyžrebuje na zasadnutí mená týchto piatich členov.
7. Ak člen výboru zomrie alebo odstúpi alebo oznámi, že z akéhokoľvek dôvodu nemôže ďalej plniť svoje povinnosti vo výbore, štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru a ktorý ho navrhol, vymenúje iného svojho občana, ktorý so súhlasom výboru bude vykonávať funkciu do konca funkčného obdobia.
8. Výbor musí vypracovať vlastný rokovací poriadok.
9. Výbor volí svojich funkcionárov na obdobie dvoch rokov.

10. Zasadania výboru sa za normálnych okolností musia konať v sídle Spojených národov alebo na inom vyhovujúcom mieste, ktoré určí výbor. Výbor sa schádza pravidelne raz za rok. Dobu trvania zasadania určujú a v prípade potreby kontrolujú štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, na svojom zasadnutí, so súhlasom Valného zhromaždenia.
 11. Generálny tajomník Spojených národov zabezpečí personál a zariadenia potrebné pre účinné vykonávanie funkcie Výboru podľa tohto Dohovoru.
 12. So súhlasom Valného zhromaždenia dostanú členovia Výboru vytvoreného podľa tohto Dohovoru odmenu z prostriedkov Spojených národov za podmienok, o ktorých rozhodne Valné zhromaždenie.
- ### Článok 44
- a/ Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú, že budú Výboru predkladať, prostredníctvom generálneho tajomníka Spojených národov, správy o opatreniach prijatých na uplatňovanie práv stanovených v tomto Dohovore a o pokroku, ktorý sa dosiahol pri uplatňovaní týchto práv.
 - b/ do dvoch rokov, keď nadobudol Dohovor platnosť v štátoch, ktoré sú tu zmluvnými stranami,
 - b/ potom každých päť rokov.
2. V právach vypracovaných podľa tohto článku sa musí poukázať na prípadné ťažkosti a skutočnosti, ktoré ovplyvňujú mieru plnenia povinností podľa tohto Dohovoru. Správy musia tiež obsahovať informácie dostatočné na to, aby bol zabezpečený úplný prehľad Výboru o uplatňovaní Dohovoru v príslušnej krajine.
 3. Štát, ktorý je zmluvnou stranou, ktorý predložil Výboru komplexnú úvodnú správu, nemusí v nasledujúcich správach predložených v súlade s odstavcom 1, písm. B/ opakovať základné informácie už uvedené.
 4. Výbor môže od štátov, ktoré sú tu zmluvnými stranami, požadovať ďalšie informácie, dôležité pre uplatňovanie Dohovoru.
 5. Výbor musí, prostredníctvom Hospodárskej a sociálnej rady, predkladať Valnému zhromaždeniu Spojených národov každé dva roky správu o svojej činnosti.
 6. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia svoje správy sprístupniť širokej verejnosti vo vlastnej krajine.
- ### Článok 45
- Za účelom zabezpečenia účinného uplatňovania Dohovoru a podpory medzinárodnej spolupráce v oblasti upravenej týmto Dohovorom:

a/ špecializované organizácie, Detský fond OSN a iné orgány Spojených národov majú právo zúčastňovať sa na rokovaníach o uplatňovaní tých ustanovení tohto Dohovoru, ktoré spadajú do oblasti ich činnosti. Výbor môže podľa úvahy vyzvať špecializované organizácie, Detský fond OSN a iné kompetentné orgány, aby poskytovali rozsiahlu pomoc pri uplatňovaní Dohovoru v oblastiach spadajúcich do ich činnosti. Výbor môže vyzvať špecializované organizácie, Detský fond OSN a iné orgány Spojených národov, aby predložili správy o uplatňovaní Dohovoru v oblastiach spadajúcich do ich činnosti.

b/ Výbor musí podľa svojho vlastného zväzovania postupovať špecializovaným orgánom, Detskému fondu OSN a iným kompetentným orgánom, správy od špecializovaných štátov obsahujúce požiadavku alebo poukazujúce na potrebu technickej rady alebo pomoci, spolu s prípadnými poznámkami a návrhmi Výboru, týkajúcimi sa týchto požiadaviek alebo oznámení,

c/ Výbor môže odporučiť Valnému zhromaždeniu alebo oznámení, tajomníka preskúmať špecifické otázky, ktoré súvisia s právami dieťaťa,

d/ Výbor môže predkladať návrhy a všeobecné odporúčania na základe informácií získaných podľa článkov 44 a 45 tohto Dohovoru. Takého návrhu a všeobecné odporúčania sa musia postúpiť príslušnému signatárskemu štátu a oznámiť Valnému zhromaždeniu spolu s prípadnými pripomienkami štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru.

ČASŤ III

Článok 46
Tento Dohovor je otvorený k podpisu pre všetky krajiny.

Článok 47
Tento Dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny musia byť uložené u generálneho tajomníka Spojených národov.

Článok 48
Tento Dohovor zostáva otvorený prístupu pre všetky krajiny. Listiny o prístupe musia byť uložené u generálneho tajomníka Spojených národov.

Článok 49
1. Tento Dohovor nadobudne platnosť na tridsiaty deň odo dňa uloženia dvadsiatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe u generálneho tajomníka Spojených národov.
2. Pre každý štát, ktorý Dohovor ratifikoval alebo k nemu pristúpil po uložení dvadsiatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, nadobudne Dohovor platnosť na tridsiaty deň po uložení jeho ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Článok 50

1. Ktorýkoľvek štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, môže navrhnúť dodatok a predložiť ho generálnemu tajomníkovi Spojených národov. Generálny tajomník potom oznámi s pozmeňovacím návrhom štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, a požiada ich, aby mu oznámili, či sú za, aby bola zvolaná konferencia signatárskych štátov, kde by sa posúdila a rozhodol návrh. V prípade, že do štyroch mesiacov po takomto oznámení sa aspoň jedna tretina štátov Spojených národov, musí ju generálny tajomník zvolat pod záštitou Spojených národov. Každý pozmeňovací návrh prijatý väčšinou štátov prítomných a hlasujúcich na konferencii, musí byť predložený Valnému zhromaždeniu OSN na schválenie.

2. Zmena prijatá v súlade s odstavcom 1 tohto článku nadobudne účinnosť, ak ju schváli Valné zhromaždenie Spojených národov a ak bude prijatá dvojtretinovou väčšinou hlasov štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru.

3. Keď zmena nadobudne účinnosť, stáva sa záväznou pre signatárske štáty Dohovoru. Ostatné štáty sú naďalej viazané iba ustanoveniami tohto Dohovoru a akýmkoľvek predchádzajúcimi zmenami, ktoré prijali.

Článok 51

1. Generálny tajomník Spojených národov musí prijímať a rozoslať všetkým štátom text pripomienok, ktoré štáty uviedli pri ratifikácii alebo prístupe k Dohovoru.

2. Výhrada nezlučiteľná s predmetom a účelom tohto Dohovoru sa nepripúšťa.

3. Výhrady môžu byť kedykoľvek odvolané oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Spojených národov, ktorý musí o tom informovať všetky štáty. Takéto oznámenie nadobúda účinnosť dňom, kedy bolo doručené generálnemu tajomníkovi.

Článok 52

Signatársky štát môže tento Dohovor vypovedať písomným oznámením generálnemu tajomníkovi Spojených národov. Vypovedanie nadobudne účinnosť jeden rok odo dňa, keď bolo doručené generálnemu tajomníkovi.

Článok 53

Tento Dohovor bude uložený u generálneho tajomníka Spojených národov, ktorý je pre to určený.

Originál tohto Dohovoru, ktorého arabská, čínska, francúzska, ruská a španielska verzia majú rovnakú platnosť, musí byť uložený u generálneho sekretára Spojených národov. Na dôkaz toho dolupodpisaní zmocnení, ktorí sú k tomu riadne poverení svojimi vládami, podpísali tento Dohovor.

Ustanovenia článkov 42-54 predvídajú obzvlášť:

- I/ povinnosťou štátu oboznámiť s právami obsiahnutými v Dohovore tak dospelých ako aj detí.
- II/ Vytvoriť Výbor pre práva dieťaťa zložený z 10 odborníkov, ktorí budú posudzovať správy štátov, ktoré podpísali Dohovor, pravidelne predkladaných dva roky po ratifikácii a potom každých päť rokov. Dohovor nadobudne účinnosť a Výbor bude zriadený potom, ako ho ratifikuje 20 štátov.
- III/ Štáty, ktoré sú tu zmluvnými stranami, budú svoje správy rozširovať medzi širokou verejnosťou.
- IV/ Výbor môže navrhovať, aby boli vypracované zvláštne štúdie k špecifickým otázkam týkajúcim sa práv dieťaťa a môže zoznamovať so svojím hodnotením každý účastnícky štát, ktorého sa toto hodnotenie týka, ako aj Valné zhromaždenie OSN.
- V/ S cieľom „účinne podporovať uplatňovanie Dohovoru a povzbudzovať medzinárodnú spoluprácu“ budú mať špecializované organizácie OSN /ako sú ILO, WHO a UNESCO/ a UNICEF prístup na rokovania Výboru. Spoločne s ďalšími orgánmi považovanými za kompetentnými, vrátane nevládných organizácií, ktoré majú konzultatívny status u OSN a orgánov OSN, ako je UNHCR, môžu predkladať naliehavé informácie Výboru a byť požiadané o radu o najoptímálnejšom uplatňovaní Dohovoru.

Lexikón základných pojmov

Zlatica Ondrušová

Nasledujúce pojmy, ktoré sa v tejto publikácii objavujú, sú len ich stručným vymedzením. Ich hlbšie vysvetlenie je možné nájsť v rozsiahlejších slovníkoch alebo učebniciach.

- **Alternatíva** /alternative/ – Iný spôsob/pohľad na určitý jav, riešenie problému.
- **Abúzus** /substance abuse/ – Užívanie psychoaktívnej látky, ktorá vedie ku zdravotnému poškodeniu alebo k neprijemnej psychickej reakcii. Termin je používaný ako pre látky, ktoré sú návykové, tak pre látky nevyvolávajúce závislosť.
- **Afiliácia** /affiliation/ – Príčlenenie ku skupine, pripojenie.
- **Agresivita** /aggression/ – Útočnosť prejavujúca sa správaním, ktoré poškodzuje osoby alebo veci. Agresivita je reakciou na ohrozenie, teda obranu, naučeným spôsobom presadzovania vlastných priani /tzv. inštrumentálna agresivita/ alebo prejavom vnútorného popudu, snád špecificky ľudského. Agresívne pocity posilňujú pocit moci a v istých skupinách i prestíž. Pojem agresivita sa do veľkej miery prekrýva s pojmom násillia. Niektorými autormi je pojem agresivita používaný skôr pre označenie osobnostnej dispozície, aj keď pojem násillia je vyhradený pre popis interakcie.
- **Anamnéza** /case history/ – Zhromažďovanie, triedenie a spracovávanie údajov o klientovi, ktoré objasňujú jeho vývoj a súčasný stav. Kategórie týchto údajov môžu byť nasledujúce: súčasný hlavný problém klienta, dĺžka trvania tohto problému a predchádzajúci vývoj, súvisiace iné problémy, údaje o pôvodnej rodine, vzdelanie a pracovná dráha, partnerské a manželské vzťahy, vzťahy k rodičom a ďalším významným príbuzným, deti a bývanie, ekonomická situácia klienta a jeho rodiny, zdravotný stav klienta a najbližších ľudí, voľný čas a záujmy, priatelia.
- **Asistent sociálny** /street worker/ – V SR špecializovaný terénny pracovník sociálnej pomoci, ktorý pracuje s rizikovými deťmi a mladistvými metódou streetwork. Jeho zamestnávateľom je najčastejšie ÚPSVaR, samosprávny orgán alebo mimovládna organizácia. Náplňou jeho práce je vyhľadávanie rizikových jednotlivcov a skupín, ich doprevádzanie a systematická práca s jednotlivcami a skupinami v teréne. Všeobecne povedané, ide o sekundárnu a terciárnu prevenciu sociálneho zlyhania.

- **CAN /CAN/** – Anglická skratka */Child Abuse and Neglect/* pre syndróm týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa.
- **Cirkev /church/** – Mystický bohoľudský organizmus - mystické telo Kristovo. Navonok v každom štáte vystupuje ako právnická osoba, ktorej činnosť upravuje legislatíva. V SR funguje na základe registrácie na MK SR.
- **Deinštitucionalizácia /de-institutionalization/** – Vplyvný trend v súdobej sociálnej práci presadzujúci vo všetkých prípadoch, keď je to možné, neústavné formy starostlivosti, dobre klientovi dostupné a nevytvárajúce klienta z jeho prirodzeného prostredia, teda starostlivosti poskytovanej v rámci komunity.
- **Delikvencia /delinquency/** – V prevládajúcom poňatí sa za delikvenciu považujú všetky typy správania, ktoré porušujú spoločenské normy chránené zákonmi, teda všetky trestné činy a priestupky vrátane protispoločenských činov, ktoré spáchali maloletí, ktorí ešte nie sú trestne zodpovední.
- **Delikvencia mládeže /youth delinquency/** – V období dospievania prechodí v západných krajinách medzi zákona takmer každý muž a skoro polovica žien. Táto kriminalita, ktorá väčšinou nemá závažné následky, v 90 – 99% prípadov uniká pozornosti orgánom činným v trestnom konaní a môžeme ju zistiť len anonymnými anketami ex post. Disponujúcimi faktormi sú: vrodenný syndróm hyperaktivity, znížená úroveň rozumových schopností, osobnosť s neprimeraným sebahodnotením, s nízkou schopnosťou empatie, s nižším stupňom dosiahnutého morálneho vývoja, zlyhávajúca rodina, odpojenie od štandardnej vzdelávacej dráhy, členstvo v delikventne orientovanej partii, príslušnosť k etnickej menšine alebo k nemajetným spoločenským vrstvám.
- **Depresia/depresívna epizóda /depression/** – Porucha emočného prežívania. Hlavným príznakom depresie je chorobný smútok, vedľa toho strata energie a záujmov, poruchy sebahodnotenia, nechuť k činnosti, pesimistický výhľad do budúcnosti, obmedzenie komunikácie s okolím, nesusťredenosť, pocity viny, poruchy spánku /zvlášť v ranných hodinách/, poruchy prijímania potravy /nechuť k jedlu alebo prejedanie/, sexuálne poruchy /väčšinou nechuť k sexu, u niektorých ľudí časté sebauspokojevanie/, bolesti v tele, niekedy i samovražedné myšlienky a pokusy o samovraždu. Depresia je často spojená s úzkosťou. Pri liečbe sa najviac osvedčuje kombinácia antidepresívnych farmakologických liečiv s kognitívno – behaviorálnou terapiou. U ťažkých depresí s hroziacou samovraždou sa používa i elektrokonvulzívna terapia. Vzťahový a sociálny kontext depresie je vždy významný, bez jeho ovplyvnenia nemá terapia veľkú nádej na úspech.
- **Det'ský domov /children's home/orphanage/** – Zariadenie pre deti, ktoré nemajú možnosť vyrastať v rodine, a to preto, že rodinu nemajú alebo preto, že rodina nie je ochotná sa o ne starať /tzv. sociálne siroty/. V krajinách

- nášho kultúrneho okruhu vysoko prevažujú sociálne siroty nad sirotami faktickými. Medzi sociálnymi sirotami sa objavuje stále viac detí s postihnutím; rodičia sa o nich odmietajú starať z pozície „práva na zdravotné dieťa“. DeD sú /okrem dojčeneckých/ internátneho typu /skupiny detí rovnakého veku, vychovávatelia sa striedajú na zmeny/ alebo DeD rodinného typu /domov napodobňuje priestorovo veľký byt, skupina detí je menšia, vekovo rôznorodá, venujú sa jej stále vychovávatelia/.
- **Diagnóza sociálna /social diagnosis/** – Termín často používaný u teoretikov sociálnej práce od 20. – 40. rokov 20. stor., označujúci mapovanie príčin sociálneho problému ako východiska pre „sociálnu terapiu“. Ako zdroj problému bola pôvodne videná buď osobná nedostatoknosť /vrátane morálnych väd/ alebo nedostatokné využívanie dostupných zdrojov. Ku stanoveniu diagnózy sa užívalo dáť poskytnutých nielen klientom, ale tak tiež jemu blízkymi ľuďmi i inštitúciami, s ktorými bol alebo je v kontakte. Diagnóza sociálna bola pôvodne – napr. v diele *M. Richmondovej* – konceptom pripisujúcim problém výhradne klientovi. Až v 40. rokoch minulého storočia sa poňatie diagnózy rozšírilo na zhodnotenie klientovej situácie i toho, ako klient situáciu vníma. Toto poňatie razila vo vplyvnom spise *Teória a prax sociálnej prípadovej práce G. Hamiltonová*. Dnes sa termín opúšťa najmä kvôli medicínskej konotácii, jednak kvôli nerealistickej aspi-rácii na možnosť nezávislého, objektívneho hodnotenia klienta, prípadne jeho situácie. V súčasnosti prevláda funkčný prístup, ktorý klienta ne-definuje ako chorého alebo deviantného, ale ako osobu vyžadujúcu určitý druh služby.
- **Didaktika /didactics/** – Náuka o teórii vyučovania.
- **Dieťa /child/** – V slovenskej tradícii a legislatíve osoba do 18 rokov. Dieťa všade vo svete v súčasnosti požíva zvýšenú ochranu zakotvenú v mnohých medzinárodno-právnych normách.
- **Direktívita /directing/** – Usmerňovanie, prikazovanie.
- **Dysfunkcia /dysfunction/** – Nežiaduca činnosť z hľadiska celku; narušajúca celok /napr. ľahká mozgová dysfunkcia/. V sociálnej práci sa stretáva vame často s dysfunkčnou rodinou, systémom a pod.
- **Dohovor /Agreement/** – Závazná zmluva – pakt, opisujúci dohodnuté skutočnosti, ktoré v prípade ratifikácie jednotlivými krajinami nadobúdajú svoju platnosť /napr. Dohovor o právach dieťaťa/.
- **Dojčenecký ústav /nursery home/** – Zariadenie pre najmenšie deti, ktoré nemajú možnosť vyrastať v rodine. Jeho vedúcim je väčšinou lekár a vychovávatelia v ňom sú zdravotné sestry. Dojčenecký ústav má za úlohu poskytovať deťom základnú starostlivosť, zisťovať ich sociálnoprávnu situáciu a v prípade nezáujmu rodičov v spolupráci s oddelením sociálnoprávnej ochrany detí sprostredkovať vhodný typ ďalšej výchovnej starostli-

vosti. Podmienkou niektorých foriem náhradnej starostlivosti však je, aby súd dieťa práve uvoľnil.

- **Domov sociálnych služieb** /*residential social services*/ – Je zariadenie, ktoré má vytvárať podmienky pre kultúrnu, záujmovú, pracovnú a rekreačnú činnosť. Nezaopatreným deťom sa v DSS poskytuje tiež výchovná starostlivosť, vzdelávanie, príprava pre výkon povolania a príprava alebo návrat jednoduchých činností. Starostlivosť v DSS sa poskytuje vo forme celoročného, týždenného alebo denného pobytu. Pobyt môže byť poskytovaný na dobu neurčitú alebo prechodnú.
- **Empatia** /*empathy*/ – Chápanie, pociťovanie - vžitie sa do chápania druhého z pohľadu iného.
- **Expressis verbis** – výslovne.
- **Facilitácia** /*facilitator*/ – Podnecovanie, oživovanie určitej skupiny organizátorom aktivity.
- **Hospitalizmus** /*hospitalism*/ – Adaptácia klienta na dlhodobý pobyt v liečebnom, podpornom alebo výchovnom ústavnom prostredí doprevádzaná oslabovaním sociálnych zručností potrebných pre život mimo ústavu. Hospitalizmus predstavuje jedno z veľkých rizík ústavnej starostlivosti. Predchádzať sa mu dá maximálnym otvorením ústavného prostredia, minimalizáciou doby pobytu v ústave a prechodovými programami typu domov na pol ceste, do ktorých sú klienti zaraďovaní po pobyte v ústave.
- **Humanistická psychológia** /*humanistic psychology*/ – Psychologický smer zameraný na človeka, ľudskosť a ľudskosť.
- **Incest** /*incest*/ – Sexuálny styk medzi rodinnými príslušníkmi alebo osobami, ktoré dieťa za rodinných príslušníkov považuje.
- **Intervencia** /*intervention*/ – Odborný zásah, ktorého cieľovou skupinou je jednotliviec, skupina, rodina, komunita, prípadne širšie spoločenstvo. Niekedy sa tento termín používa ako synonymum terapie.
- **Klinická sociálna práca** /*direct social work*/ – Priama prax /práca v prvej línii/, výkonná sociálna práca. Práca sociálneho pracovníka napr. v zdravotníckom zariadení.
- **Konzultant** /*advisor*/ – Expert poskytujúci odborné poradenstvo/konzultácie. Na rozdiel od supervízie, konzultácie nemusia mať dlhodobý charakter a môžu sa týkať jedného problému.
- **Kognitívno-behaviorálna terapia** /*cognitive-behavioral therapy*/ – Terapia myslenia a správania, ktorej hlavnými metódami sú podmienovanie, zmena neefektívneho správania, domáce úlohy, racionálny prístup k problémom a pod. Jeden z najúčinnejších terapeutických smerov veľmi vhodný pre využitie sociálnymi pracovníkmi.
- **Konfrontácia** /*confrontation*/ – Postavenie proti sebe alebo vedľa seba kvôli porovnávaniu.

- **Kontaktné a poradenské centrum/K-centrum** /*drop in center*/ – Nizkoprahové zariadenia určené klientom, ktorým stačí pravidelný alebo občasný ambulantný program. V SR sa termín používa pre zariadenie slúžiace ľuďom, ktorí užívajú návykové látky a nevyužívajú iné služby. Klient sa môže obrátiť na kontaktné a poradenské centrum bez doporučenia, anonymne a kedykoľvek v dobe, kedy je otvorené. Doba pobytu klienta býva obmedzená na niekoľko málo hodín; klientom je zakázané manipulovať v zariadení s drogami a dopúšťať sa násillia. Služby môžu byť poskytované anonymne i neanonymne – podľa želania klienta. Poradenské služby by sú okrem klientov poskytované i ich rodinám, priateľom a iným iniciátorom kontaktu.
- **Kriminalita** /*criminality*/ – Každá trestná činnosť. Delí sa na kriminalitu latentnú /neregistrovanú, neohlásenú, nezistenú/ a kriminalitu zjavnú, ktorú vyšetrujú orgány činné v trestnom konaní. Rast kriminality detí a mládeže je rýchlejší a dlhodobo ho zatiaľ nedokázala obmedziť žiadna vyspelá západná krajina. Medzi prevládajúce príčiny kriminality patrí dedičnosť a konštitúcia, dysfunkcia orientačnej rodiny, vylúčenie z bežnej vzdelávacej a pracovnej dráhy, vplyv deviantných subkultúr a skupín, nízka miera sociálnej kontroly /v mestách/ i ekonomická výhodnosť kriminálneho správania.
- **Kríza** /*crisis*/ – Slovo pochádza z gréckeho *crissi* = vyvrcholenie deja, vrcholný moment konfliktu, voľba, rozhodnutie, rozlúčenie, rozpoltenie, skúška. Slovo kríza sa používa pre označenie stavu vážneho oslabenia adaptačných schopností, ktorý je subjektívne vnímaný ako bezmocnosť, neschopnosť sa s udalosťou vyrovnat' obvyklými spôsobmi a v obvyklom čase. V krajnom prípade vedie kríza až k pocitom ohrozenia vlastnej existencie.
- **Krízová intervencia** /*Cross intervention*/ – Náhla, nepredvídaná pomoc človeku v hraničnej životnej situácii. V prípade sociálnoprávnej ochrany napr. pri odhalení týrania, príp. iného životu a zdraviu ohrozujúceho nebezpečenstva.
- **Maloletý** /*minor*/ – V Slovenskej legislatíve osoba mladšia ako 15 rokov. V sociálnej práci nerozdeľujeme osoby do 18 rokov na deti a mladistvých, všetky nepĺnoleté osoby sú považované za deti.
- **Mediácia** /*mediation*/ – Vyjednávanie a uzatvorenie dohody s pomocou vyskoleného prostredníka – mediátora. Mimosúdne vysporiadanie sporu.
- **Mesto** /*town/municipality*/ – Sídlu vyznačujúce sa veľkou hustotou obyvateľstva a veľkou diverzifikáciou sociálnych pozícií. Je centrom správy, výroby, obchodu, služieb, vzdelávania, špecializovanej zdravotnej starostlivosti, sú v ňom súdy, kultúrne zariadenia, je dopravným uzlom.

- **Metódy sociálnej práce** /social work methods/ – Špecifické postupy sociálnych pracovníkov definované cieľom alebo cieľovou skupinou. Medzi moderné metódy sociálnej práce zaraďujeme i supervíziu.
- **Mladistvý** /juvenile person/ – Podľa platného trestného práva SR osoba od 15. do 18. rokov, ktorá je trestne zodpovedná, ale pri ukladaní trestu sa berie ohľad na jej vek. Pri treste odňatia slobody sú trestné sadyby položené. Mladistvý má počas trestného konania vždy určeného obhajcu, i keby ho odmietal. Výkon trestu – mladistvý je oddelený od výkonu trestu dospelých.
- **Moc** /power/ – Sila, schopnosť pôsobiť a presadiť vlastnú vôľu.
- **Modus** /modus/ – Hodnota, ktorá sa v danom súbore najčastejšie vyskytuje.
- **Násilie** /violence/ – Správanie, ktoré je namierené proti druhému a spôsobuje mu škodu. Pokiaľ ide o jednotlivca, môže byť samoučelné – násilným správaním len skúša reakcie napadnutého. Násilie sa vyskytuje ako prejav mocenských ambícií i reálnej moci, a to ako medzi jednotlivcami, tak i medzi skupinami. Násilie môže byť inštitucionalizované /napr. v podobe väzníc, koncentračných táborov/. Ako tzv. štruktúrne násilie sa označuje násilie priamo zabudované do spoločenského systému, ktoré má neosobnú povahu.
- **Nepotizmus** (franc.) uprednostňovanie príbuzných, protežovanie príbuzných z moci svojho postavenia (rodinnárstvo).
- **Nízkoprahové zariadenia** /low – threshold facility/ – Zariadenia dostupné klientom bez nutnosti sa objednávať, príp. i bez nutnosti udávať vlastnú totožnosť. Zariadenia tohto druhu majú v SR podobu komunitných centier pre mládež, pre matky s deťmi, pre seniorov a pre užívateľov návykových látok a pod.
- **Občianske združenie** /civic association/ – Neštátne neziskové organizácie združujúce subjekty so spoločným záujmom, príp. spoločnou činnosťou. V SR, kde je zakladanie občianskych združení upravené príslušným zákonom, tento typ neziskových organizácií prevláda. Časť občianskych združení poskytuje sociálne služby. Vzniká registráciou na MV SR na návrh najmenej troch občanov.
- **Obec** /municipality/ – Obec je základným územným samosprávnym spoločenstvom občanov – najnižšou samosprávnou jednotkou štátu. Vedľa samosprávy vykonáva obec taktiež štátnu správu, a to v tzv. prenesenej pôsobnosti. Obec je právny subjekt, má svoj majetok a vystupuje v právnych vzťahoch na svoju zodpovednosť. Môže zakladať iné právne subjekty a organizačné zložky bez právnej subjektivity. Obec je riadená voleným zastupiteľstvom a radou obce: v jej čele stojí starosta. Občan obce môže byť volený do zastupiteľstva, hlasovať v miestnom referende, vyjadrovať na zasadnutí zastupiteľstva svoje stanoviská k prejednávaným veciam, po-

- žadovať prejednávanie určitej záležitosti, nahliadať do rozpočtu a záverečného účtu.
- **Obet'** /sacrifice/ – Osoba, na ktorej bola spáchaná neprávosť /morálna i právna/. V sociálnej práci napr. týrané dieťa.
- **Oddelenie sociálnoprávnej ochrany detí** /children and families department/ – Štátny orgán, ktorý je od roku 2004 súčasťou Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny /predtým bol súčasťou okresného úradu/ a zabezpečuje sociálnoprávnú ochranu detí. Sociálni pracovníci pôsobiaci na tomto oddelení zastupujú deti vo funkcii kolízneho opatrovníka pri súdnych pojednávaniach o úprave pomeru dieťaťa, pri rozhodovaní o návrhu na náhradnú rodinnú starostlivosť /vrátane ústavnej výchovy/, pri určovaní otcovstva a v ďalších prípadoch týkajúcich sa záujmov i práv dieťaťa a pod.
- **Ochrana** /protection/ – Súhrn sociálnoprávných opatrení a realizácia činností, ktorých cieľom je predchádzanie a prevencia sociálnopatologických javov.
- **Okres** /district/ – V SR do konca roku 2003 územie, v ktorom bol výkonným orgánom štátnej správy okresný úrad. Okres nebol samostatným subjektom práva.
- **Okresný úrad** /district administration/ – V SR do konca roku 2003 existujúci orgán štátnej správy. Pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie, rozhodoval o zverení dieťaťa do starostlivosti osvojiteľov alebo pestúnov, vykonával funkciu poručníka a opatrovníka dieťaťa, prevádzal súdne stanovený dohľad nad dieťaťom, navrhoval ústavnú výchovu a jej zrušenie, zbavenie alebo obmedzenie rodičovskej zodpovednosti, vydával rozhodnutia pre účely osvojenia /ak rodičia o dieťa sústavne neprejavovali záujem/ a prijmali súhlas rodičov s osvojením, stanovoval výživné osobám povinným ho poskytovať. Ďalej sa zúčastňoval trestného riadenia proti mladistvým, viedol evidenciu ťažko vychovateľných detí a podával súdu správy o skutočnostiach potrebných pri rozhodovaní o výžive a výchove detí.
- **Opatrovateľ** /caretaker/ – Osoba poskytujúca starostlivosť dieťaťu. Môže byť upravená súdom.
- **Osvojenie/adopcia** /adoption/ – Pomer medzi dospelým osvojiteľom a neplnoletým osvojencom, ktorý je podľa platného práva totožný s pomerom medzi rodičmi a dieťaťom. Osvojiteľ má voči osvojenému dieťaťu rodičovskú zodpovednosť. K osvojeniu je treba súhlas zákonného zástupu osvojovaného dieťaťa. O osvojení rozhoduje súd. Ako spoločné dieťa môžu dieťa osvojiť len manželia. Osvojené môže byť len dieťa staršie než jeden rok. Keď je dieťa schopné posúdiť dosah osvojenia, je treba i jeho súhlas. Súhlas rodičov dieťaťa nie je potrebný, pokiaľ neprejavujú o dieťa skutočný záujem.

- **Pater familias** - v agnátkej rodine, ktorá má korene v primitívnej organizácii rímskej agrárnej obce, v období vzniku Zákona XII tabulí - dosiek) môže pri uplatňovaní svojej otcovskej moci dieťa trestať hoci aj smrťou, mohol hopredať, mohol ho za trest odovzdať osobe, voči ktorej sa dieťa dopustilo deliktu a ďalšie. Voči tomuto absolútne právu boli podriadené osoby (teda aj deti), chránené len rodinnými súdmi. Štátna moc neďávala procesnú možnosť zasahovať do právomoci rodiny. Až za princípátu sa objavili prípady riešenia formou mimoriadneho súdneho konania /extraordinaria cognitio/. /*Blaho P. - Haramia I - Židlická M. 1997*/
- **Pestún** /foster parent/ - Osoba poskytujúca súdom vymedzenú starostlivosť dieťaťu. Trvá do 18. rokov a je zrušiteľnou formou starostlivosti nahradzujúcej starostlivosť rodičov.
- **Polícia** /police/ - Inštitúcia, ktorá je súčasťou štátnej moci; zodpovedá predovšetkým za prevenciu a vyšetřovanie trestných činov alebo priestupkov a za udržiavanie verejného poriadku. V porovnaní so sociálnou prácou sú jej postupy represívnejšie, i keď niektoré všeobecné ciele s ňou nezdieľajú. Spolupráca policajných síl a sociálnych pracovníkov je neľahká vo všetkých krajinách, pretože optika týchto dvoch profesií je rozdielna - je zrejme už z označenia subjektov, ktorými sa zaoberajú /páchateľ, klient/.
- **Posilňovanie** /empowerment/ - Cieľ niektorých postupov sociálnej práce spočívajúci vo zvýšení klientovej či skupinovej schopnosti presadzovať vlastné oprávnené záujmy, resp. vymaniť sa z podriadeného, utlačeneho postavenia.
- **Poručníctvo** /foster care/ - Inštitút v SR platného práva platný pre prípady, kedy rodičia boli zbavení rodičovského práva alebo bol výkon ich rodičovskej zodpovednosti pozastavený alebo nemajú spôsobilosť k právnym úkonom. V takomto prípade ustanovuje súd dieťaťu poručníka, ktorý neplnoletého vychováva, zastupuje a spravuje jeho majetok.
- **Právo** /law/ - Normy upravujúce základné vzťahy v spoločnosti.
- **Prenos** /transference/ - Videnie súčasnej situácie alebo vzťahu optikou emócií minulej situácie či vzťahu. Často sa používa k popisu vzťahu, ktorý si vytvárajú klienti k svojmu terapeutovi, zvlášť v psychoanalytických a psychodynamických školách.
- **Prognóza** /prognosis/ - Predpoveď /vývoja/.
- **Proces** /process/ - Rozvíjajúca a vyvíjajúca sa dynamika týkajúca sa jedince alebo skupiny.
- **Psychotherapia** /psychotherapy/ - Liečenie psychologickými prostriedkami, ktoré prevádza špeciálne vyškolený terapeut /v súčasnosti po absolvovaní akreditovaného psychoterapeutického výcviku i sociálny pracovník/.
- **Reflexia** /reflection/ - Uvažovanie, rozjímanie, sebaopozorovanie, rozoberanie vlastného psychosociálneho stavu.

- **Reštrukturalizácia** /restruction/ - obnovenie, opakovanie, zmena štruktúry väčšinou z dysfunkčnej na funkčnú.
- **Reliabilita** /reliability/ - Spôhlivosť výskumného nástroja. Spôhlivý nástroj prináša u zrovnateľných skupín porovnateľné výsledky.
- **Relevantný** /relevant/ - závažný, významný, rozhodujúci, podstatný, prijateľný, dôležitý.
- **Rola** /role/ - Štandardy správania, očakávaného od jedinca v určitej sociálnej pozícii, ktoré určujú kedy a čo má vykonať.
- **Samospráva** /Self government/ - Inštitucionálna organizácia štátu na regionálnej úrovni.
- **Samovražedné správanie** /suicidal behaviour/ - Akt správania, ktorým človek poškodzuje svoje zdravie so zámerom zabiť sa. Tento zámer môže byť viac alebo menej vedomý, viac alebo menej závažný. Skutočný počet samovrážd je iste vyšší, pretože niektoré sú nerozpoznané, napr. maskované ako dopravná alebo iná nehoda. Samovražedné správanie je pravdepodobnejšie u ľudí starších, osamelo žijúcich, telesne alebo psychicky chorých /depresívnych - a to v dobe, keď sa depresia zlepšuje/ či závislých na návykových látkach. Samovražedné správanie je častejšie u nezamestnaných, spoločensky izolovaných ľudí, viac sa vyskytuje u mužov než u žien.
- **Syndróm zavrhnutého rodiča** /syndrom of neglected parent/ - Termín R.A. Gardnera, ktorý ním označuje výsledok kampane, počas ktorej niektoré vstúpil dieťaťu neoprávnenú kritiku alebo odpor k rodičovi. Obvykle sa vyskytuje ako následok rozvodu, po ktorom sa jeden z partnerov /tzv. programujúci rodič/ snaží s traumou - s pocitom, že bol sám zavrhnutý - vyrovnávať projekciou celej viny na druhého partnera. Dieťa pritom programujúci rodič angažuje ako svojho spojencu a indoktrinuje ho natoľko, že si dieťa samo začne konštruovať udalosti dokladajúce zavrhnutie druhého rodiča. Programujúcim rodičom sú najčastejšie matky, ktoré si rozvod nepriali a majú dieťa v starostlivosti.
- **Sociálna práca** /social work/ - Spoločenskovedná disciplína a oblasť praktickej činnosti, ktorej cieľom je odhaľovanie, vysvetľovanie, zmiernenie a riešenie sociálnych problémov.
- **Sociálna terapia** /social therapy/ - Profesionálna intervencia zameraná na podporu klienta. Interdisciplinárna bližšie nešpecifikovaná pomoc klientovi.
- **Sociálne služby** /social services/ - Všetky služby, krátkodobé i dlhodobé, poskytované oprávneným užívateľom, ktorých cieľom je zvýšenie kvality klientovho života, prípadne ochrana záujmov spoločnosti.
- **Sociálna pomoc** /social assistance/ - Peňažná alebo vecná dávka a služba poskytovaná za určitých podmienok, na základe určitých kritérií a prieskumu majetkových pomerov jednotlivcom alebo rodinám, ktoré sa

nachádzajú na hranici chudoby alebo pod stanovenou hranicou sociálneho minima.

- **Sociálne doktríny kresťanských cirkví** /social doctrines of the Christian churches/ – Učenie kresťanských cirkví vzťahujúce sa k sociálnym otázkam. Prvé pokusy tohto typu boli podniknuté v stredoveku, keď kresťanstvo videlo ako svoju úlohu regulovať nebezpečnú osobnú chamtivosť a agresivitu obyčajných ľudí i vládcu. Významnými témami boli vtedy vojny, úvery, úroky, mzdy a ceny. V 19. stor. vzniklo v USA hnutie sociálneho evanjelia, ktoré malo v Európe partnera v niekoľkých skupinách kresťanských socialistov, do nich patrili niektorí významní katolíci a protestantskí teológovia. Tí to všetci sa púšťali do otvorenej kritiky vtedajšieho kapitalizmu a požadovali zavedenie sociálne spravodlivejšieho spoločenského systému.
- **Sociálne poradenstvo** /social counselling/ – Jeho základom je poskytovanie informácií o postupoch vyplývajúcich zo sociálnych zákonov. Sprostredkováva sa hlavne osobám v nepriaznivej životnej situácii.
- **Sociálnoprávna ochrana** /socio-legal protection/ – Ochrana /najmä/ detí v sociálnej a právnej oblasti.
- **Sociológia** /sociology/ – Empiricko-teoretická veda o spoločnosti, sociálnom založení spoločnosti, o vnútornom rozvrstvení spoločenských tried, skupín, o vplyve spoločnosti na individuum a o postoji individua k spoločnosti.
- **Stres** /stress/ – Stav človeka vyvolaný akýmkoľvek ťažko zvládnuteľným vonkajším vplyvom.
- **Štát** /state/ – Politická organizácia spoločnosti na určitom území. Existencia štátu predpokladá tri nutné prvky: obyvateľstvo, územie a štátnu moc. Moc štátu je mocou politickou a právnou. Hlavnou funkciou štátu v súčasných západných spoločnostiach je zabezpečovanie vnútornej a vonkajšej bezpečnosti, garantovanie medzinárodnej spolupráce, ochrana súkromného vlastníctva a podnikania, predchádzanie krízy vo vývoji ekonomiky a v neposlednej rade vyrovnávanie sociálnej nerovnosti redistribúciou príjmov.
- **Štátna správa** /State office/ – Inštitucionálna organizácia štátu na ústrednej a regionálnej úrovni.
- **Supervízia** /supervision/ – Kvalifikovaný dohľad – sprevádzanie priebehu programu, procesu alebo projektu zameraného na kvalitu/formu činnosti.
- **Terapia** /therapy/ – Liečebný proces, ktorého cieľom je zmena patologického stavu.
- **Tútor** /tutor/ – Poručník /tutorstvo – zvýšená alebo prehnaná starostlivosť o niekoho/.

- **Umelé ukončenie tehotenstva** /*interrupcia/abortion*/ – Ukončenie /nie prerušenie/ tehotenstva v dobe, keď sa nepredpokladá, že by plod mohol prežiť mimo tela matky. Táto hranica niekedy nazývaná tehotenský limit, je konvenciou zakotvenou v zákone a vývoj medicíny ju stále znižuje. V súčasnej dobe je hranicou pre legálne ukončenie tehotenstva u nás a vo väčšine krajín, kde to zákon upravuje, 12. týždeň od počatia, inde do konca 24. týždňa!!! Vyvíjajúci sa zárodok nie je v mnohých kultúrne zaostatých krajinách pokladaný za ľudskú bytosť, pretože nemá psychickú identitu. Každé umelé ukončenie tehotenstva je úmyselnou vraždou! Len štvrtina žien žije v krajinách, kde je umelé ukončenie tehotenstva povolené iba vtedy, keď je ohrozený život ženy, príp. je úplne zakázané. Rozhodovanie o umelom ukončení tehotenstva je pre niektoré ženy ťažké, vyhľadávajú potom poradenskú pomoc, ktorá by vždy mala rešpektovať autonómiu klientky a jej zodpovednosť za vlastný život. Zrealizované umelé ukončenie tehotenstva vyvoláva u väčšiny žien vážne – i veľmi dlhodobé – psychické reakcie ale i závažné zdravotné problémy. Niektoré cirkevné organizácie umožňujú ženám nechcené dieťa donosiť a zariadi potom dieťaťu osvojenie alebo inú formu náhradnej starostlivosti.
- **ÚPSVaR** – Skratka pre Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. ÚPSVaR je regionálnym orgánom štátnej správy. Na Slovensku je ich 46. ÚPSVaR vznikol 1. 1. 2004 po zrušení okresných úradov a úradov práce /NÚP, OÚP/.
- **Ústredie PSVaR** – Skratka pre Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny. Ústredie PSVaR je ústredným orgánom štátnej správy, ktorý má celoslovenskú pôsobnosť. Ústredie PSVaR je druhostupňovým, odvolacím orgánom ÚPSVaR.
- **Určenie otcovstva** /*paternity determination*/ – Právny postup, ktorého výsledkom je výrok súdu o tom, ktorý muž je otcom dieťaťa. Pri určení otcovstva sa v SR podľa platného práva vychádza z tzv. vyvratateľných právnych domniek. Podľa jednej je otcom dieťaťa muž, ktorý bol manželom matky v dobe pôrodu. Otcovstvo môže stanoviť súd, a to podľa toho, že muž mal pohlavný styk s matkou dieťaťa v dobe 180 – 300 dní pred narodením dieťaťa. Právne domnienky môže muž v zákone predpísaným spôsobom vyvrátiť do šiestich mesiacov odo dňa, kedy sa dozvedel, že sa žene narodilo dieťa, keď za jeho otca je považovaný. Skutočnosť vylučujúce otcovstvo sa dokazujú znaleckými expertízami.
- **Ventilácia** /*ventilation*/ – Komunikácia problémov, výmena názorov tvárou v tvár, porovnanie dvoch alebo viacerých osôb k odstráneniu rozporov v ich stanoviskách.
- **Verifikácia** /*verification*/ – Overovanie správnosti či pravdivosti výroku, hypotézy, zistenia, veličiny, funkcie, hodnoty a pod.

- **Verejná správa** /*public administration*/ – Správa verejných záležitostí, ktorá má v SR dva základné systémy. Prvým je štátna moc, jej najvyššími orgánmi je vláda, ministerstvá a ďalšie celoštátne úrady. Druhým systémom sú územné samosprávy, ktorej orgány volia občania žijúci na príslušnom území. Sú to obce a samosprávne kraje. Okrem štátnych a samosprávnych orgánov rozoznávame aj verejnoprávne inštitúcie /Sociálna poisťovňa/.
- **Vyhorenie** /*burn-out*/ – Psychický stav, do ktorého sa jedinec dostal pri vykonávaní svojej práce, v ktorej nedokáže pokračovať kvôli stresu, chore alebo únave. „Vyhorený“ jedinec spravidla trpí nerovnováhou medzi tým, čo dáva druhým a tým, čo od druhých sám prijíma.
- **Vzťah** /*relationship*/ – Vzájomná spojitosť medzi javmi, vecami alebo udalosťami. Profesionálny postoj ku klientovi.
- **Zanedbanie starostlivosti** /*inadequate care*/ – Neuspokojenie fyzických a psychických potrieb.
- **Zmluva** /*contract*/ – Dohoda napr. medzi objednávatelom a poskytovateľom týkajúca sa hraníc ich spoločnej práce.
- **Zneužívanie** /*abuse*/ – Všetky formy násillia, sexuality a emocionálneho nátlaku, ktoré poškodzujú toho, kto je ich terčom.
- **Zneužívanie v ústavnej starostlivosti** /*abuse in residential care*/ – Zneužívanie klientov /pacientov/, ktorí sú v ústavnej starostlivosti. Môže mať formu individuálnu, skupinovú, formu zakotvenú v programe a v pravidlách inštitúcie a formu systémovú /t. j. týkajúcu sa právneho rámca, politických rozhodnutí a spôsobu praxe zodpovedných orgánov/. V prísnom zmysle je zneužívaním klientov každá ústavná prax, ktorá nedokáže klientov dostatočne chrániť, adekvátne kompenzovať ich handicap a podporovať optimálne výsledky starostlivosti. Prevenciou zneužívania v ústavnej starostlivosti je výber kvalitných pracovníkov, ich zaškolenie, ich priebežná supervízia, existencia štandardov starostlivosti a systému ich kontroly, maximálny ohľad na potreby klientov a spolupráce s ich rodinami.
- **Zodpovednosť** /*responsibility*/ – Všeobecné označenie uvedomeleho postoja k spoločenským hodnotám, povinnostiam, záväzkom a činnostiam.

Použitá /odporúčaná/ literatúra a zákony

- Aleš, P.: Cirkevné dejiny I. 2. vyd. Prešov: Rektorát UPJŠ, 1993.
- Aull, M. et al.: Konat' proti násilliu na deťoch. Košice : Viena, 1999.
- Beck, J. S.: Cognitive therapy of personality disorders. In: Frontiers of Cognitive Therapy: The State of the Art and Beyond. Salkovskis, P.M. and Clark, D.M. /eds./ New York : Guilford, 1996.
- Blažo, P. a kol.: Základy rímskeho práva. PF UK. Bratislava: 1997.
- Blecha, I. et al.: Filosofický slovník. Olomouc : FIN, 1995.
- Brown, K.: Deklarácia OSN o ochrane práv detí a jej implementácia v praxi. In: Prevencia a eliminácia rodinného násillia II. Bratislava, Národné centrum pre rovnoprávnosť žien a mužov 2001.
- Bruchová, H.: Základy psychoterapie. Praha : Triton, 1997.
- Bubelini, J., 1998: Prevencia kriminality /vybrané otázky, teórie, metodiky a praxe/. Trnava : PZ AFG, 1998.
- Buttner, et al.: 1984.
- Cooper, M. G. et al.: Social Work Practice. Second Edition. Boston, Pearson, 2005.
- Developmental Neuropsychiatry. New York, Guilford 1983. Douglas, V.I.: Attentional and Cognitive Problems. In M. Rutter /Ed/.
- Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzinárodných osvojeniach
- Dohovor o právach dieťaťa
- Dohovor o vymáhaní výživného v cudzine
- Dow, L.: Násillie v rodine. Bratislava : Aspekt, 1998.
- Dunovský, J. et al.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dieťa. Praha : Grada Publishing, 1995.
- Elektra OZ: Incest – sexuálny násill v rodině. Praha : profem, 1998.
- Elliot, J. et al.: Dieťa v nesnáziach. Praha : Grada Publishing, 2002.
- Elliotová, M.: Jak ochrániť své dieťa. 2 vyd. Praha : Portál, 1997.
- Frank, J. D.: General psychotherapy: the restoration of morale. In: Freedman, D.X., Dyrin, J.E., Arieti, S. /eds./ American Handbook of Psychiatry, 2nd Edition. New York : Basic Books, 1975.
- Hašto, J.: Požiadavky na štruktúru vzdelávania v psychoterapii z hľadiska Európskeho certifikátu pre psychoterapiu ako podmienky pre zápis do Zoznamu psychoterapeutov SR, Slovenská psychoterapeutická spoločnosť, Banská Bystrica, 2000.
- Hirigoyenová, M. F.: Psychické násill v rodině a v zamestnaní. Praha : Academia, 2002.

- Hirigoyenová, M. F.: Psychické týranie. Bratislava : SOFA, 2001.
- Ivanová-Šalingová et al.: Slovník cudzích slov. Bratislava: SPN, 1979.
- Johnson V. E. D. D.: Intervention. Minneapolis : JOHNSON INSTITUTE, 1986.
- Kolko, D. J. et al.: Emotional /behavioral problems in clinic and nonclinic children: Correspondence among child, parent and teacher reports. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 1993 č. 34.
- Kotasová, J.: Hyperkinetický syndrom - psychologický pohľad. Česká a slovenská psychiatrie, 95, 1999, č. 3.
- Labáth, V., et al.: Expoprogram /Intervenčný program pre skupinovú prácu s deťmi a mládežou/. Bratislava : Psychodiagnostika, 1991.
- Labáth, V., et al.: Riziková mládež. Praha : Slon, 2001.
- Langmeier, J. et al.: Detská psychoterapie. 2 vyd. Praha : Portál, 2000.
- Lazar, J. a kol.: Základy občianskeho hmotného práva I. IURA EDITIO, 2004.
- Malá, E.: Hyperkinetické poruchy - ADHD. Česká a slovenská psychiatrie, 96, 2000, č. 3.
- Matějček, Z. et al.: Krizové situace v rodině očima dítěte. Praha : Grada Publishing, 2002.
- Matoušek, O. et al.: Metody a řízení sociální práce. Praha : Portál, 2003.
- Matoušek, O. et al.: Základy sociální práce. Praha : Portál, 2001.
- Možný, P. et al.: Kognitivno behaviorálna terapie, úvod do teórie a praxe. Praha : Triton, 1999.
- Mydlíková, E. et al.: Sociálne poradenstvo. Bratislava : ASSP, 2002.
- Nakonečný, M.: Encyklopedie obecné psychologie. 2 vyd. Brno : Academia, 1997.
- Návrh zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. 1/2005.
- Občiansky zákonník a Občiansky súdny poriadok v platnom znení Oláh, M.: Sociálnoprávna ochrana detí. PBF PU 2005. ISBN 80-8068-349-2
- Oláh, M.: Supervízia v sociálnej práci. Prešov : PBF, 2005.
- Oláh, M.: Štátút Krízového strediska Kompas. Bratislava, Okresný úrad Bratislava II. 2001.
- Ondrejčovič P. et al.: Sociálna patológia. Bratislava : SAV, 2001.
- Ondrušová, Z.: Súkromné vysoké školstvo na Slovensku. VŠZaSP sv. Alžbety. In : Zdravotníctvo a sociálna práca, Bratislava, 1/2006. s. 4 – 7.
- Pelham, W. E. et al.: Behavioral Intervention for Attention Deficit – Hyperactivity Disorder. ABC Slovenský inštitút pre výcvik KBT, 2002.

- Pines M. et al.: Group methods in adult psychiatry: Oxford Book of Psychiatry : Oxford University Press, 2000.
- Portík, M.: Determinanty edukácie rómskych žiakov /asistent učiteľa/. Prešov: Privatpress, 2003.
- Prusák, J. a kol.: Vybrané kapitoly z modernej teórie štátu a práva. Bratislava: PF UK, 1992.
- Reifarthom, W. et al.: Slon. 3 vyd. Peter Huba 1999, Dolný Kubín.
- Riefová, S. F.: Nesoustředěné a neklidné dítě ve škole. Praha, Portál 1999.
- Roháč, J.: Verejný ochrana práv /ombudsman/. Prešov, 2002. ISBN 80-89040-15-2.
- Roháč, J. – Bujňák, J.: Breviár rodinného práva. Grafotlač Šoltýs Prešov 2008. ISBN 978-80-969887-5-4
- Roháč, J. a kol.: Základy trestného práva pre sociálnych pracovníkov. Extrakt otázok a odpovedí v konaní a odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi. PBF PU, Prešov 2006. ISBN 80-8068-497-9.
- Roháč, J.: K prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR /2. zmenené a doplnené vydanie/ PU FHPV, Prešov 2002. ISBN 80-8068-091-4.
- Roháč, J.: Práva a slobody dieťaťa /výber z platného právneho systému/ Prešov, 1999. ISBN 80-85668-94-7.
- Roháč, J.: Právo na slobodný prístup k informáciám. PU FHPV, Prešov 2000. ISBN 80-88885-94-9.
- Roháč, J.: Rímske právo ako relevantná kultúrna hodnota. In: Zozulák, J. /ed/ Vedecký zborník – „Bioetika v súčasnom spoločenskom vedomí v dimenziách sociálnej práce“. PU PBF Prešov, 2005.
- Roháč, J.: Systematickou a kvalitnou prevenciou možno ochrániť deti pred kriminalitou a jej dôsledkami. In: Transformácia človeka a spoločnosti v kontexte nového milénia. Klimeková, A. /ed./ Prešov, 2004. s. 113-119. ISBN 80-969053-3-3.
- Roháč, J.: Základy štátneho /ústavného/ práva. Prešov, 1999. ISBN 80-85668-78-5
- Roháč, J.: Aspekty európskeho správneho práva. In: K teórii vecí verejných. Prešov, Bolton, Thesaloniky, 2001, s. 107- 119. ISBN 80-8068-084-2
- Roháč, J.: Práva a slobody dieťaťa. ManaCon Prešov 1999. ISBN 80-85668-94-7
- Roháč, J.: Sociálnoprávne atribúty manželstva, rodičovstva a rodiny. VŠZaSP sv. Alžbety Bratislava, ÚSVaZ bl. P. P. Gojdiča, Prešov 2006. ISBN 978-80-89271-26-9

Roháč, J.: Základné pojmy z teórie práva a všeobecná charakteristika vybra-
tých odvetví slovenského právneho systému. PU FHPV, Prešov 2002 .
ISBN 80-8068-093-0.

Ronenová, T.: Psychologická pomoc deťom v nesnáziach. Praha : Portál,
2000.

Ružička, V.: Ochrana dieťaťa pred narodením. In: Ochrana života IV. Tr-
navská univerzita : Trnava, 2003.

Říčan, P. et al.: Dětská klinická psychologie. 3 vyd. Praha : Grada Publi-
shing, 1997.

Saturová, V.: Kniha o rodině. Praha, 1994.

Sebechlebská, M.: Zmeny v oblasti rodinnoprávných vzťahov v nadväznosti
na zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine. Bratislava, UPSVaR, 2005 /interný do-
kument/.

Serfontein, G.: Potíže dětí s učním a chováním. Praha : Portál 1999.

Schavel, M. – Čířecký, F. – Oláh, M.: Sociálna prevencia. Prešov 2007

Schavel, M. et al.: Sociálna prevencia I. Trnava : FZaSP, 2005.

Schavel, M., 1999, Perspektívy v príprave a ďalšom vzdelávaní zamestnan-
cov sociálnej sféry. In: Práca a sociálna politika. Roč. 7, č. 4.

Schavel, M.: 1999, Príprava supervízorov v sociálnej oblasti. In: Empatia.
Roč. 6, č. 22.

Schilling, J.: Sociálna práca. Trnava : SAP, 1999.

Strieženeč, Š.: Slovník sociálneho pracovníka, Trnava : AD 1996.

Strmeň, L. et al.: Výkladový slovník odborných výrazov používaných
v psychológii. Bratislava : IRIS, 1998.

Sväté písmo starého i nového zákona, Slovenský ústav svätého Cyrila
a Metoda : Rím, 1995.

Szabo, P.: Stav náhradnej starostlivosti v roku 2003 a 2004. Bratislava : ÚP-
SVaR, 2005 /interný dokument/.

Šoltés, L. et al.: Vybrané kapitoly s medicínskej etiky. Trnava : Slovak Aca-
demic Press, 1996.

Tokárová, A. et al.: Sociálna práca : kapitoly z dejín, teórie a metodiky so-
ciálnej práce. Prešov : FF PU, 2003.

Train, A.: Specifické poruchy chování a pozornosti. Praha : Portál, 1997.

Trestný zákon a Trestný poriadok

Třesohlavová, Z. et al.: Lehká mozgová dysfunkce v dětském věku. Praha :
Avicenum, 1983.

Turček, K.: Psychopatologické a sociálno-patologické prejavy u detí
a mládeže. Bratislava : Iris, 2000.

Ústava SR /1992/ v znení neskorších zmien /v platnom znení/

Van der Kolk, B. A.: Traumatic stress: The effects of overwhelming expe-
rience on mind, body, and society. New York : Guilford, 1996.

Vaničková, E. et al.: Sexuální násilí na dětech. Praha : Portál, 1999.

Viciánová, K. et al.: Týranie, zneužívanie a zanedbávanie detí. Pezinok :
Jaspis, 2000.

Vondráčková, D. et al.: Krizová intervence. Praha : Portál, 2002.

Všeobecná deklarácia ľudských práv a slobôd /1948/

Weiss, G.: Hyperactive Children Grown Up. New York : Guilford, 1986.

Young, J. E.: Schema – Focused Cognitive Therapy. In: Kongres EABCT.
Maastricht, 2002.

Zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele
a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine.

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon o rodine č. 36/2005 Z. z.

Zákonník práce

Zozulák, J.: Teologicko-filozofické východiská skvalitňovania života. In:
Kvalita života a ľudské práva. Prešov : FF, 2002.

Želinská, I. et al.: Priestory a veci detí na ulici z lokality Bratislava – Dolné
Hony. In: Dieťa v ohrození IX., Bratislava, Detský fond Slovenskej republi-
ky, 2000.

**Priateľu, to už stačí,
ak chceš čítať viac,
tak choď
a buď sám písmom a sám **konaj.****

Angelus Silesius

VYSOKÁ ŠKOLA ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ PRÁCE
SV. ALŽBETY, n.o., Bratislava

KNIŽNICA

IČO: 318 219 79

Michal Oláh – Ján Roháč

10 00000 02221 6
Sociálnoprávna
002221/UK
KN00479